

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์
Social Welfare Management Based on Buddhism in
Phetchabun Province

โดย

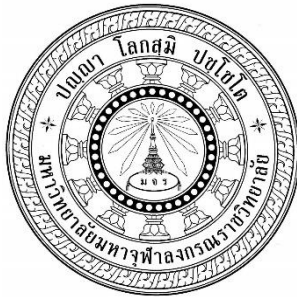
พระครูปริยัติพัชรธรรม (ชัยฤทธิ์ ทองสี)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761191

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์
Social Welfare Management Based on Buddhism in
Phetchabun Province

โดย

พระครูปริยัติพัชรธรรม (ชัยฤทธิ์ ทองสี)

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761191

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Social Welfare Management Based on Buddhism in
Phetchabun Province

BY

Phrakhru Pariyatphatcharatham (Chaiyalit Thongsi)

Mahulalongkornrajavidyalaya University

Phokhunphamuang Buddhist College

B.E. 2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761191

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย:	พระครูปริยัติพัชรธรรม (ชัยฤทธิ์ ทองสี)
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ๒ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ตัวแทนของวัดในชุมชน ๒) ประชาชนในชุมชน รวมทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน นำเสนอผลการศึกษาโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดสวัสดิการสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน้าที่ภาครัฐโดยร่วมมือกันของวัดและชุมชนที่จะต้องทำตามหลักนโยบาย ได้แก่ ๑) การจัดการให้สวัสดิการแก่บุคคลผู้อยู่ในวัดได้แก่พระภิกษุ-สามเณร อุบาสก อุบาสิกาผู้ที่ถือศีล ๘ ๒) การได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของวัดกับชุมชนของวัดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคม ๓) มีการพัฒนาความร่วมมือในการร่วมกลุ่มการจัดกิจกรรมระหว่างวัดกับชุมชนและหน่วยราชการที่เข้ามาช่วยเหลือ

การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีแนวทาง ๓ แนวทาง คือ ๑) แนวทางการจัดสวัสดิการทางสังคมให้ความช่วยเหลือแก่พระสงฆ์และชาวบ้าน ๒) แนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้เกิดสวัสดิการสังคมแก่วัดและชุมชน ๓) แนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ทำให้สวัสดิการสังคมเกิดขึ้นระดับจังหวัดและองค์กรทางด้านวัฒนธรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการจัดสวัสดิการทางสังคม ได้แก่ ๑) การให้ความรู้ด้านสวัสดิการทางสังคมแก่พระสงฆ์และชุมชนวัด ๒) การจัดการทำกิจกรรมร่วมกันของพระสงฆ์และชุมชนวัด เป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ดำเนินงาน และ

พัฒนาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับลำดับ และขั้นตอน และความเชื่อมโยง และ ๓) การสร้างเครือข่ายการจัดกิจกรรมของการจัดสวัสดิการทางสังคม โดยการกำหนดแนวทางให้เครือข่ายวัด และชุมชนทำหน้าที่อย่างมีขอบเขตที่จำกัด เครือข่ายวัด เป็นเครือข่ายทำ เน้นกระบวนการลงมือทำงานด้วยขอบเขต และข้อบังคับที่มีอย่างจำกัด

Research Title: Social Welfare Management Based on Buddhism in Phetchabun Province

Researchers: Phrakhru Pariyatphatcharatham (Chaiyalit Thongsi)

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phokhunphamuang Buddhist College

Fiscal Year: B.E. 2561 / 2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ABSTRACT

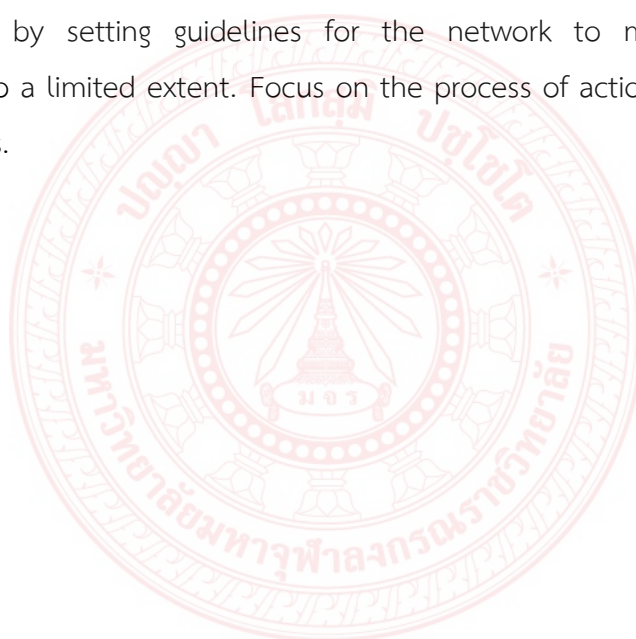
The objectives of research are; To study the social welfare management according to Buddhism in Phetchabun Province. To develop social welfare activities according to the Buddhist concept of temples in Phetchabun Province. To propose the social welfare model in accordance with the Buddhism concept of temples in Phetchabun Province. This research is qualitative (Qualitative Research) by collecting data from interviews which interviewed two target groups, namely; 1) Representatives of the temples in the community. 2) A total of 30 people in the community per person. The study results were presented using descriptive and analytical methods from interviews.

The research results were found that social welfare management according to Buddhism in Phetchabun Province. It is the duty of the government by the cooperation of the temple and the community to follow the policy principles, including; 1) Providing welfare for the people in the temple, including monks - novices, worshipers, worshipers, 8 pilgrims. 2) participation in activities of the temple with the community of the temple regarding social welfare arrangements. 3) There is a development of cooperation in group collaboration activities between the temple , the community and government agencies that help.

The participation of temples and communities in social welfare arrangements in accordance with Buddhism Phetchabun Province. There are 3 guidelines: 1) Guidelines for social welfare providing assistance to the monks and villagers. 2) Guidelines for promoting the organization of social activities to create

social welfare for temples and communities. 3) Guidelines for the development of activities that cause social welfare to occur at provincial and cultural organizations.

The patterns of temple and community participation in social welfare arrangements were: 1) Providing knowledge on social welfare to the monks and the community. 2) Arrangement of activities together with the blessing and community. It is a process for people to be involved in the management of operations and evolve into a continuous process to promote participation. It is necessary to focus on sequence and procedure and connectivity. 3) Networking for organizing social welfare activities by setting guidelines for the network to measure and the community acts to a limited extent. Focus on the process of action with scope and limited regulations.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มตัวแทนของวัดในชุมชน เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒ เจ้าคณะตำบลวังบาล เจ้าคณะตำบลบ้านตัว เจ้าคณะตำบลเขาค้อ เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ ผู้นำด้านพระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านที่ได้เสียสละเวลาให้กับผู้วิจัย ได้ขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความเต็มใจ รวมทั้งคณะทีมผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน ที่เสียสละเวลาลงพื้นที่เพื่อช่วยนักวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ทำให้งานวิจัยเล่มนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัย ขอขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามงานวิจัยและประชาชนทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พระปริยัติพัชรภรณ์, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมืองเพชรบูรณ์ ผศ.สุพล ศิริ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาลัย ผศ.ปัญญา กันภัย รักษาการผู้อำนวยการนันทกานวิชาการ คณะผู้บริหาร คณาจารย์และนิสิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์ ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ขอขอบคุณบิดา มารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ปราชญ์บัณฑิตทั้งหลายและผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่ได้อบรม สั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้มาจนถึงปัจจุบันนี้

พระครูปริยัติพัชรธรรม

๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดสวัสดิการสังคม	๗
๒.๒ แนวคิดการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา	๓๑
๒.๓ แนวคิดการพัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม	๕๔
๒.๔ แนวคิดบทบาทพระสงฆ์ด้านงานสาธารณะสงเคราะห์	๕๙
๒.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๔
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๖๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๘
๓.๒ พื้นที่การวิจัย	๖๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย	๗๓
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๗๔
๔.๑ การจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์	๗๔
๔.๒ การจัดกิจกรรมสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์	๘๘

๔.๓	เสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์	๙๒
๔.๔	กระบวนการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์	๙๘
๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๐๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....		๑๐๒
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๐๒
๕.๒	อภิปรายผล	๑๐๔
๕.๓	ข้อเสนอแนะ.....	๑๐๖
บรรณานุกรม		๑๐๗
ภาคผนวก		๑๑๓
ภาคผนวก ก	เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์งานวิจัย	๑๑๘
ภาคผนวก ค	ประมวลภาพการสัมภาษณ์งานวิจัย	๑๕๑
ภาคผนวก ง	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๕๕
ภาคผนวก จ	แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๕๘
ประวัติผู้วิจัย.....		๑๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ได้รับสวัสดิการมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดา ซึ่งเป็นห่วงโซ่ที่คล้องใจผูกพันกันระหว่างบิดากับมารดาที่ทั้งสองได้ให้สวัสดิการซึ่งกันและกัน สวัสดิการนั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากจนกระทั่งไม่สามารถรู้ได้ว่าสวัสดิการคืออะไร สวัสดิการนั้นมนุษย์ทุกคนได้รับมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดาแล้ว เช่น สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องห่อหุ้มป้องกันอันตรายรวมถึงยารักษาโรค เมื่อคลอดออกจากครรภ์มารดาจะต้องได้รับสวัสดิการอีกไปจนถึงชีวิตดับลง สิ่งเหล่านั้นเป็นสวัสดิการทางโลกมนุษย์ทั่วไป

ส่วนสวัสดิการทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นสวัสดิการที่เหนือจากโลกธรรมดาสามัญชนทั่วไปที่บุคคลทั้งหลายมอบให้กัน เจ้าชายสิทธัตถะก็ได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกันกับมนุษย์ทั่วไป แต่พระองค์ก็ทรงมีความประสงค์อยากจะทำให้มนุษย์มีสวัสดิการในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าเดิม เพราะการดำเนินชีวิตตามหลักสวัสดิการของมนุษย์ทั่วไป เป็นหลักสวัสดิการที่ไม่ยั่งยืนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งประกอบด้วยสวัสดิการที่ดีถูกใจและสวัสดิการที่ไม่ดีไม่ถูกใจ เจ้าชายสิทธัตถะจึงมีความประสงค์ที่จะทรงค้นหาหลักสวัสดิการของมนุษย์ที่เป็นหลักสวัสดิการที่ดีและถูกใจพร้อมกับเป็นหลักสวัสดิการที่มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป พระองค์จึงทรงสละราชสมบัติพร้อมสวัสดิการต่าง ๆ ของพระองค์ที่ควรจะได้รับ เพื่อออกค้นหาสวัสดิการที่ยั่งยืน ในที่สุดพระองค์ก็ทรงได้ค้นพบสวัสดิการที่ยั่งยืน คือ พระนิพพาน ซึ่งเป็นสวัสดิการอันสูงสุดในพระพุทธศาสนาที่ทุกคนควรจะได้รับด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหลัก

อตตา หิ อตตโน นาโถ ตนเป็นพึงแห่งตนเป็นหลัก

ในสมัยพุทธกาลนั้นพุทธบริษัทได้มีการอุปถัมภ์ค้ำจุน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ดังมีพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในพหุการสูตรที่บอกว่า “ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์ และบรรพชิต

ทั้งหลาย ต่างอาศัยซึ่งกันและกัน ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อการสลัดโอฆะออกให้ได้ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ”^๑ กล่าวคือ ประชาชนทำการอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ด้วยอามิสทานหรือปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ส่วนพระสงฆ์ก็ให้ธรรมทานแก่ประชาชน ด้วยการแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น อันงามในท่ามกลาง และธรรมอันงามในที่สุด

สังคมปัจจุบันคนทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามสภาพภาวะของแต่ละบุคคล และพระสงฆ์ก็ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีงามให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนทำให้เกิดความเข้าใจ ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตแห่งชุมชนได้อย่างแท้จริงจากอดีตที่ผ่านมาวัดและพระสงฆ์ได้เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ทำการฝึกอบรมให้กับประชาชนให้เป็นคนที่มีศีลธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ประพฤติตนอยู่ในกรอบของการละชั่ว ทำแต่ความดี ทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในการประพฤติตนในหลักของคิหิปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้มีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม เต็มไปด้วยความสุข เกิดความยุติธรรม มีการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อีกทั้งวัดยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษา เป็นสถานที่สงเคราะห์ประชาชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการเป็นจุดศูนย์กลางทางด้านพิธีกรรมอันเนื่องมาจากประเพณี ความเชื่อ และมีความเกี่ยวเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักของพระพุทธศาสนา ประชาชนได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ จากวัด และพระสงฆ์ ๆ ก็ได้รับประโยชน์จากประชาชนในพื้นที่ในฐานะที่เป็นศาสนูปถัมภก ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์(ฉบับที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้กำหนดให้พระสงฆ์ได้มีบทบาทตามภารกิจ ๖ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ

ในปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดปัญหาสังคม และทำให้สังคมได้รับผลกระทบตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาของสภาพความเป็นอยู่ ความยากจน ปัญหาทางด้านแรงงาน ด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งทางภาครัฐและเอกชน ดังนั้นชุมชนที่เป็นฐานรากของสังคมจึงได้มีการนำเอาการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินการ เพื่อเป็นการรักษา และดำรงไว้ซึ่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่น ความเอื้ออาทร ความเกื้อกูลของผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม อีกทั้งยังทำให้ครอบครัวประสบกับความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเองได้และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยได้มีการน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์

^๑ ชุ.อิตฺติ. (ไทย) ๒๕/๑๐๗/๔๘๖๒.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ได้ทรงพระราชทานให้กับพสกนิกรของพระองค์ซึ่งเป็นปรัชญาของการดำเนินชีวิตที่มุ่งสร้างให้เกิดความสมดุลของชีวิตและไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาท ทำให้พสกนิกรได้อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อันมีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการใช้หลักการทางศาสนา คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และมีความสอดคล้องกันในเรื่องของการดูแลรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของมนุษย์ ที่จะสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี และมีความสุข

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศอยู่ในรอยต่อของภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบนและมีส่วนหนึ่งของภาคอีสานตะวันตก ซึ่งมีวัดที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน และได้มีการจัดกิจกรรมครอบคลุมทั้ง ๖ ด้านตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้เป็นอย่างดีมีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน รวมถึงครอบครัวต่างๆที่ได้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รอบ ๆ วัด ทั้งในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และวัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาศิลปวัฒนธรรม และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดอีกด้วย วัดบางวัดได้มีนักเรียนนักศึกษา ประชาชน รวมถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้มาทำการค้นคว้าศึกษาดูงานกันอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี นอกจากนี้แล้วทางวัดยังได้ให้ความร่วมมือกับทั้งทางภาครัฐและเอกชนในการจัดทำกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดบางวัดในพื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆให้กับประชาชนและชุมชน เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในด้านของความมั่นคงในชีวิตของประชาชน มีความเอื้ออาทร มีการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจ มีมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ฯลฯ สวัสดิการที่ทางวัดได้มีการจัดไว้ เช่น การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน พระภิกษุ สามเณร อบรมการปฏิบัติธรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป การส่งเสริมรายได้ และการสร้างอาชีพให้กับประชาชน ด้านการทำประโยชน์เพื่อสังคม เป็นต้น เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างวัดกับชุมชน และมีภาคส่วนต่างๆได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการต่างๆดังกล่าวนี้ด้วยนับได้ว่าการจัดสวัสดิการที่ทางวัดได้จัดทำขึ้นมานั้น สามารถที่จะเป็นตัวอย่างให้กับวัดต่างๆที่มีความสนใจ ในการทำงานที่จะนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนา และส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับชุมชนนั้นๆได้

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๖.

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจะทำการศึกษาที่มุ่งเน้นในทุกด้านที่ได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ว่ามีรายละเอียดในการจัดสวัสดิการชุมชนเป็นอย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะนำการจัดสวัสดิการในทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งเป็นสวัสดิการที่มีความยั่งยืนต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ดั่งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาใน จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สาเหตุการจัดสวัสดิการสังคมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ องค์กรสวัสดิการสังคมมีการจัดสวัสดิการสังคมเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การจัดสวัสดิการทางสังคมแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่เป็นสาเหตุและสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์โดยทำการสัมภาษณ์พระภิกษุ อุบาสก อุบาสิกาในชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

๒) ศึกษาหลักธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ รวมเนื้อหาในหนังสือธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ฉบับปรับปรุงและขยายความจากหนังสือเอกสารการให้บริการสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ผู้สูงอายุรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นแนวทางการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓) ศึกษาวิเคราะห์การนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปใช้แก้ไขปัญหาวิตและการทำงานร่วมกันของประชาชนและการรู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่

ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตรงตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยได้ใช้พื้นที่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๔ อำเภอ มีอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ๒ วัด คือได้แก่ วัดเทพสโมสร ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ วัดดงมูลเหล็ก ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า ๑ วัด ได้แก่ วัดศรีฐาน ปิยาราม ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก ๑ วัด ได้แก่ วัดศรีภูมิ ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอเขาค้อ ๒ วัด ได้แก่ วัดราชพฤกษ์ ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และวัดทุ่งสมอ ตำบลทุ่งสมอ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีพระภิกษุ และฆราวาส แต่ละวัดจำนวน ๕ รูป/คน มีพระภิกษุ ๑ รูป ฆราวาส ๔ คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ๓๐ รูป/คน

๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษา หมายถึง ศึกษาในแง่มุมของการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา

สวัสดิการ หมายถึง สิ่งที่เขาอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในด้านจิตใจ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต

การจัดสวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดสวัสดิการในด้านต่างๆของสังคม เช่น ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ด้านการสร้างงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรมและเป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกคน ทุกระดับและ “การจัดสวัสดิการสังคม” (มาตรา ๓ วรรคสอง) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า “การจัดบริการสวัสดิการสังคมตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด”

องค์กรสวัสดิการ หมายถึง องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบการจัดสวัสดิการของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๖.๒ ทำให้ทราบการพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๖.๓ ทำให้ทราบรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหาดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดสวัสดิการทางสังคม

๒.๒ แนวคิดการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม

๒.๔ สาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ

๒.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม

๒.๑.๑ ความหมายของสวัสดิการตามทัศนะพระพุทธศาสนา

ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น หลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ของพระองค์ยังไม่ได้จัดทำไว้เป็นหมวดหมู่ หรือได้ทรงวางไว้อย่างเป็นระเบียบแบบแผนแต่อย่างใด ยังไม่มีพระไตรปิฎกอย่างที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน พุทธวจนะ หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า มีชื่อเรียกกันอยู่ ๒ อย่าง คือ

๑. **พรหมจรรย์** (พรหมจรรย์) ในโลกที่ร้อนรุ่มไปด้วยไฟราคะ โทสะ โมหะ มากด้วย ความโกรธ เกลียด อิจฉาริษยา และความเห็นแก่ตัว ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมเป็นอย่างมาก ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องแสดงให้เห็นว่า พรหมจรรย์ คือ วิถีชีวิตที่ทำให้ความสุขแก่มนุษย์ในยุคปัจจุบันได้จริง^๑ ดังมีพุทธวจนะที่ได้ทรงตรัสไว้เมื่อครั้งส่งพระอรหันต์สาวก ๖๐ รูป ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรกว่า

^๑ พระศรีปริยัติโมลี, **พุทธทัศนะร่วมสมัย**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐),

“ตุมเหปิ ภิกขเว มุตตา สพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพา จ เย มานุสฺสา” “ภิกษุทั้งหลาย แม้เธอทั้งหลายก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์และ ของมนุษย์” “จรถ ภิกขเว จาริกิ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानิ เทสธภิกขเวธมฺมา อาทิกฺกยานิ มขฺเณกฺกยานิ ปรีโยสานกฺกยานิ สาทถิสฺสพฺพณฺชนิ เกวลปริปุณฺณิ ปริสุทฺธิ พรหมจริยิ ปกาเสถ”^๒

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่พหูชน เพื่อความสุขแก่พหูชน เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อประโยชน์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ อันบริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง”^๓

พระพุทธพจน์นี้ เป็นพุทธโบายในการส่งพระสาวกออกไปประกาศพระพุทธศาสนา ครั้งแรกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภายหลังจากที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้อนุตรสัมมา สัมโพธิญาณแล้ว พระสาวกทั้ง ๖๐ รูปที่พระองค์ได้ทรงส่งไปปฏิบัติหน้าที่นั้นต่อมาเรียกว่า “พระศาสนทูต” บ้าง “พระสมณทูต” บ้าง หรือ “พระธรรมทูต” บ้าง ซึ่งหมายถึง ผู้ทำหน้าที่จาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ ทั้งในที่ใกล้และที่ไกล ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

พระพุทธพจน์นี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงนำมาใช้สอนบุคคลที่ได้ผลมาแล้ว เพื่อที่จะทำให้หมู่มนุษย์ทั้งหลายได้นำไปประพฤติปฏิบัติในการที่จะดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยเฉพาะในส่วนของพระสงฆ์ที่จะต้องทำการศึกษาเรียนรู้ถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์และได้ปฏิบัติตามนั้น และทำให้มหาชนทั้งหลายได้พบแต่ความสุข พ้นจากความทุกข์ และสร้างประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชนด้วยการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งของชีวิต และยึดเอาพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่ระลึกไปตลอดชีวิต และ ยังนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ เหล่านั้นออกไปเผยแผ่สู่มหาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ และสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงาม เข้าใจถึงหลักความจริง ทำให้รู้ถึงบาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ ทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส ก่อให้เกิดการพัฒนาทางปัญญา สามารถที่จะคิด พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลจนสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด

๒. ธัมมวินย (ธรรมวินัย) ดังมีพุทธวจนะที่ได้ตรัสแก่พระอานนท ก่อนที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ว่า “โย โว อานนท ธมฺโม จ วินโย จ มยา เทสิโต ปญฺญุตโต โส โว มมจฺเจยน

^๒ วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๔๐.

^๓ เสถียรพงษ์ วรรณปก, คำบรรยายพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบวรลือธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๔.

สตุธา”^๔ “ดูก่อนอานนท ธรรม และวินัยใด ที่เราตถาคตแสดงไว้แล้ว บัญญัติไว้แล้ว ธรรม และ วินัย นั้น จะเป็นศาสดาของพวกเธอ เมื่อเราตถาคตล่วงลับไปแล้ว”^๕ พระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรง แสดงไว้แล้ว ประกอบด้วยพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก และได้สรุปลงตรงที่พระ ปรียัติธรรม พระปฏิบัติธรรม และ พระปฏิเวธธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงรับรองไว้ว่าตราบใดที่พระ สาวก พระสาวิกาทั้งหลาย ยังประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยกันอยู่ โลกของเราใบนี้ก็จะไม่ไร้ซึ่ง พระอรหันต์ พระพุทธองค์ตรัสต่อว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา(ตถาคต)^๖ หมายความว่า ผู้ที่ประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนั้นจะทำให้รู้แจ้ง เห็นจริงในกองสังขารทั้งหลาย และการดับกิเลสทั้งปวงอัน ถือว่าผู้นั้นได้เห็นซึ่งพระตถาคต และแสดงให้เห็นว่า พระพุทธภาวะนั้นยังคงอยู่คู่กับโลกไปตลอดกาล นาน

สมัยพุทธกาล ในอัครัญสูตร^๗ ได้กล่าวถึงการเกิดมีขึ้นของสังคม มีการเกิดขึ้นของเหล่า สัตว์ทั้งหลาย จักรวาลในสมัยนั้นมีแต่น้ำ มีแต่ความมืด ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดาวนักษัตร กลางวัน กลางคืน เดือนหนึ่ง กึ่งเดือน ฤดู ปี เพศชาย เพศหญิงก็ยังไม่ปรากฏให้เห็น ต่อมาเกิดมีวันดิน กระทบ ดิน เครื่องดิน เกิดเป็นข้าวสาสีขึ้นมาให้ได้บริโภค หลังจากนั้นก็ปรากฏเป็นสตรีเพศและบุรุษเพศขึ้นมา และมีการเสพเมถุนธรรมกันขึ้นในที่โล่งแจ้ง ต่อมาจึงได้มีการสร้างบ้านเรือนเพื่อเป็นที่กำบังอิศธรรม จากที่มีการเก็บข้าวสาสีเพื่อที่จะนำเอามาบริโภค เกิดมีการกักตุนข้าวสาสีและ การปกป้องเขตแดนกัน แต่ก็มีมีการกักตุนข้าวสาสีของตนเองไว้และไปทำการลักขโมยหรือการไปเอาข้าวสาสีของคนอื่นโดยที่ เจ้าของเขามีได้ให้มีการว่ากล่าวตักเตือนแต่ก็ยังมีการลักขโมยกันอยู่อีก จึงเกิดมีการทำร้ายด้วยฝ่ามือ บ้าง ด้วยก้อนดินบ้าง ด้วยท่อนไม้บ้างแต่การลักขโมยหรือการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ก็ยังคงมี อยู่ เช่นเดิมและเป็นเหตุให้เป็นที่มาของการเกิดมีสมมติสัตว์ขึ้นมา ซึ่งสมมติสัตว์ที่ว่านี้ สามารถที่จะว่า กล่าวติเตียน หรือขับไล่ผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ระบบสมมติสัตว์ หรือระบบมหาชนสมมติ หรือ ระบบกษัตริย์จึงได้อุบัติขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

จากการที่มีการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มีการกล่าวเท็จ การถือท่อนไม้ การขับไล่ สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง จึงทำให้สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นได้ไปทำการ ลอยอกุศล ธรรม และเป็นเหตุให้เกิดระบบพราหมณ์ขึ้นมา เมื่อบรรดาสัตว์ต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านั้น ได้ยึดมั่นใน เมถุนธรรม แล้วประกอบกรงานเป็นแผนกๆ ทำให้เกิดมีการแบ่งหน้าที่กันในสังคม ที่เรียกว่า

^๔ ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๔๑/๑๗๘.

^๕ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๔๑/๑๑๒.

^๖ ส.ข. (ไทย) ๑๗/๒๑๖/๑๔๖.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๔/๘๘.

วรรณะ ๔^๘ ชั้นในสังคมอินเดียที่กำหนดด้วยชาติกำเนิด ตามหลักศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีตามลำดับดังนี้

๑. กษัตริย์ – ชั้นเจ้า ชั้นปกครองหรือนักรบ

กษัตริย์ (Kshatriya) เกิดจากอกของพระพรหม ถือว่าสืบเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ มีเครื่องแต่งกายสีแดง เป็นชั้นปกครองหรือนักรบ ปัจจุบันวรรณะนี้เป็นบุคคลทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นกษัตริย์เสมอไป

๒. พราหมณ์ – ชั้นเจ้าตำราพิธี, พวกพราหมณ์

พราหมณ์ (Brahmana) เกิดจากพระโอษฐ์ของพระพรหม มีเครื่องแต่งกายประจำ คือ สีขาว อันแสดงถึงความบริสุทธิ์มีหน้าที่กล่าวมนต์ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ผู้คน โดยทั่วไป เป็นพวกศึกษาเล่าเรียนคัมภีร์พระเวท เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า

๓. แพศย์ – ชั้นพ่อค้า และกสิกร

แพศย์ (Vaishya) เกิดจากตะโพก(บางแห่งว่าจากตัก) ของพระพรหม มีเครื่องแต่งกายประจำคือสีเหลือง เป็นพวกแสวงหาทรัพย์สมบัติ ซึ่งจัดเป็นพวกพ่อค้า วาณิช ทำเกษตรกรรม เป็นพลเรือนโดยทั่วไป

๔. ศูทร – ชั้นต่ำ, พวกทาส กรรมกร

ศูทร (Sudra) เกิดจากฝ่าเท้าของพระพรหม มีเครื่องแต่งกาย คือ สีดำ หรือสีอื่น ๆ ที่ไม่มีสีสัน เป็นกรรมกร มีอาชีพชั้นต่ำเป็นที่ดูถูกของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก และยังมี วรรณะพิเศษอีกพวกที่ไม่ถูกจัดเข้าพวกนั้น คือ จันฑาลหรืออธิศูทร (Adhisudra) หรือหริชน เป็นวรรณะที่ต่ำต้อยที่สุด ที่ไม่ได้รับอภิสิทธิ์ใด ๆ จากสังคม มีสถานะต่ำยิ่งกว่าสัตว์เสียอีก

พวกวรรณะจันฑาลกล่าวกันว่ามาจากพวกที่แต่งงานข้ามวรรณะ ลูกที่ออกมาจึงกลายเป็นจันฑาล ทฤษฎีนี้ไม่ถูกต้องเสมอไป ยังมีอีกมากมายหลายกรณีที่คนแต่งงานข้ามวรรณะแล้วก็ยังมีความมิตาทางสังคม ปัจจุบันวรรณะนี้มีหลายร้อยล้านคนในอินเดีย

พระพุทธเจ้าได้อุบัติขึ้นมาในสังคมที่มีการแบ่งแยกชั้น วรรณะ มีการถือตัว ถือตน ถือยศ ถือศักดิ์ ชาติ ตระกูล ตามลัทธิพราหมณ์ที่ได้สั่งสอนกันมา ทำให้สังคมเกิดการแตกแยกอันเกิดจากลัทธิพราหมณ์ ดังมีพุทธวจนะที่ปรากฏในอัครัญสูตรที่บอกว่า วรรณะพราหมณ์เท่านั้นที่ ประเสริฐที่สุด วรรณะอื่น ๆ เลว วรรณะพราหมณ์เท่านั้นเป็นวรรณะขาว วรรณะอื่น ๆ พราหมณ์ทั้งหลายเท่านั้นย่อมบริสุทธิ์ คนที่ไม่ใช่พราหมณ์ย่อมไม่บริสุทธิ์ พราหมณ์ทั้งหลายเป็นบุตร เป็นโอรสของ

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๔.

พรหม เกิดจากปากพรหม มีพรหมเป็นแดนเกิด เป็นผู้อันพรหมสร้างสรรค์ เป็นทายาทของพรหม^๙ พระพุทธทศวรรษที่ได้ยกมานี้แสดงให้เห็นว่า สังคมในอินเดียสมัยโบราณได้มีการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมไว้อย่างชัดเจน โดยได้ยกเอาวรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะที่สูงที่สุด วรรณะอื่น ๆ เป็นวรรณะที่ต่ำที่เลว แต่พระองค์ทรงปฏิเสธการถือชั้นวรรณะ โดยสิ้นเชิง และได้ประกาศความเสมอภาคของมนุษย์ และรับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ว่ากำเนิดชาติตระกูล ไม่ได้ทำให้บุคคลเป็นพราหมณ์เป็นพ่อค้า ความประพฤติดของบุคคลต่างหากที่เป็นเครื่องกำเนิดของบุคคล ชาติตระกูล ไม่ใช่เป็นเครื่องกำเนิดความแตกต่างของบุคคล แต่บุคคลจะดีหรือเลวอยู่ที่วิชา (ความรู้) และจรณะ (ความประพฤติ) ต่างหาก ซึ่งเป็นการปฏิวัติทัศนคติทางสังคมอินเดียในสมัยพุทธกาลอย่างแท้จริง ดังที่มีปรากฏอยู่ในอัมพัฏฐสูตร^{๑๐} ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสตอบกับอัมพัฏฐมาณพว่าการที่จะมีวิชาและจรณะอันยอดเยี่ยมเป็นสมบัติได้หรือไม่ นั้น มิใช่กำหนดกันด้วยการ อย่างชาติ อย่างโคตร หรืออย่างมานะ(การถือตัว) ... คนเหล่าใดยังยึดถือการอย่างชาติ อย่างโคตร หรือการอย่างมานะกันอยู่ คนเหล่านั้นชื่อว่ายังห่างไกลจากวิชา และจรณะอันยอดเยี่ยม ต่อเมื่อไม่ยึดถือการอย่างเหล่านั้นแล้วย่อมจะมีวิชาและจรณะอันยอดเยี่ยมเป็นสมบัติติดตามตนเองไปตลอดเวลา

สำหรับเหตุการณ์ต่างๆที่ปรากฏอยู่ในอัครคัมภีร์สูตรนั้น เป็นการกล่าวถึงสิ่งต่างๆออกมาอย่างเป็นลำดับๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่โลกของเรานี้ยังไม่ปรากฏออกมาในรูปของคนหรือมนุษย์ ปรากฏออกมาเป็นเพียงพวกสัตว์เท่านั้น จนกระทั่งมาถึงการเกิดมีขึ้นของระบบวรรณะต่างๆ กล่าวคือ วรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร ทำให้เราได้ทราบถึงวิวัฒนาการของการเกิดขึ้นของสังคม

สรุปหลักการจัดสวัสดิการในอัครคัมภีร์สูตรว่า หลังจากที่มีมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการทางสังคมด้านต่างๆมาเป็นลำดับ จนกระทั่งต่อมามนุษย์ในสมัยนั้นก็เกิดมีการลักขโมยของๆคนอื่นโดยที่ เจ้าของเขามีได้ให้ มีการลงโทษด้วยการทำร้ายด้วยวิธีการต่างๆแต่ก็ปรากฏว่าผู้คนต่างๆเหล่านั้นยังมีการกระทำผิดซ้ำอีก ยังไม่มีการเข็ดหลาบแต่อย่างใด การจัดสวัสดิการจึงเกิดมีขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยได้ทำการแต่งตั้งบุคคลขึ้นมาคนหนึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีลักษณะดี มีความงดงาม น่าดูชม น่าเลื่อมใส น่าเกรงขาม มีพลัง มีอำนาจเพื่อทำหน้าที่ผู้ที่ควรติ ชับไล่ผู้ที่ควรชับไล่ แต่งตั้งให้เป็นหัวหน้า โดยเรียกบุคคลผู้นั้นว่า มหาสมมติ(ผู้ที่มหาชนแต่งตั้ง) กษัตริย์ (ผู้ยิ่งใหญ่แห่งเขตแดน) และ ราชา(ผู้ที่ยังชนอื่นสุขใจโดยธรรม) มาเป็นลำดับ ซึ่งจากการที่ได้มีการแต่งตั้งบุคคลต่างๆขึ้นมา นั้น ก็ได้มีการแบ่งปันข้าว

^๙ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๕๑-๗๒/๘๗-๑๐๗.

^{๑๐} ที.สี. (ไทย) ๙/๑๖๒/๗๑.

สาส์นให้ อันถือว่าเป็นยุคเริ่มต้นของการจัดสวัสดิการ ในเวลาต่อมาจึงได้มีการเกิดขึ้นมาของวาระพระพรหมณ์ แพศย์ และศูทร ตามลำดับและเป็นการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม ออกมาอย่างชัดเจน

ในช่วงแรกๆยังไม่ได้มีกระบวนการในการจัดสวัสดิการที่เป็นแบบแผน แต่มีภารกิจหลักที่เรียกว่า พุทธกิจ^{๑๑} ที่สามารถที่จะจัดเข้าในหลักการจัดสวัสดิการได้ โดยพุทธจริยา ๓ ประการนี้เป็นการบำเพ็ญพุทธจริยา ของพระพุทธเจ้าให้สมบูรณ์ประกอบด้วย

๑) โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคมโลก ความสำเร็จในจริยาข้อนี้ ทรงอาศัยพุทธกิจประจำวัน ๕ ประการ คือ

๑.๑) เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการโปรดสัตว์โลกผู้ต้องการบุญ

๑.๒) ในเวลาเย็นทรงแสดงธรรม แก่ผู้สนใจในการฟังธรรม

๑.๓) ในเวลาค่ำทรงประทานพระโอวาท ให้กรรมฐานแก่ภิกษุทั้งหลาย

๑.๔) ในเวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรม และตอบปัญหาแก่เทวดาทั้งหลาย

๑.๕) ในเวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลกที่อาจจะรู้ธรรม ซึ่งพระองค์ทรงแสดงแล้ว ได้รับผลตามสมควรแก่อุปนิสัยบารมีของคนเหล่านั้น พุทธกิจข้อนี้เป็นจุดเด่นของพระพุทธเจ้า เพราะ การแสดงธรรมของพระองค์นั้นเป็นไปอย่างมีระบบ เป็นการทำงานที่มีการศึกษาหาข้อมูล มีการ ประเมินผล และการสรุปผลในการแสดงธรรมทุกครั้ง

๒) ญาติถถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ การที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติหน้าที่ สงเคราะห์ญาติในฐานะที่เป็นญาติ กล่าวคือ พระองค์ทรงสงเคราะห์พระบิดา พระมารดา ตลอดถึง พระประยูรญาติ พระบรมวงศานุวงศ์ ให้ได้เข้าถึงพระรัตนตรัย เข้าถึงพระธรรม จนกระทั่งให้ได้ บวช ในพระศาสนา และบรรลุมรรคผลนิพพาน เสด็จไปโปรดพระมารดาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ประทาน อุปสมบทให้แก่พระนันทะ พระนางรูปนันทา ซึ่งเป็นพระอนุชา และพระภคินีต่างพระมารดา ทรง แนะนำสั่งสอนจนได้เป็นพระอรหันต์ทั้งสองพระองค์ ทรงมีพุทธานุญาตพิเศษ ให้พระญาติของ พระองค์ที่เป็นเดียรฉายให้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้โดยไม่ต้องอยู่ ติตถยปริวาส^{๑๒} (การอยู่ชดใช้ หรืออยู่กรรม) ก่อน ๔ เดือน จึงจะอุปสมบทได้ หรือการที่พระพุทธ องค์เสด็จไปโปรดพระญาติที่กรุง กบิลพัสดุ์ ทรงแนะนำให้พระญาติที่กำลังจะทำสงครามกันได้ เข้าใจในเหตุผล และสามารถปรองดอง กันได้ในที่สุด

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๙๗.

^{๑๒} วิ.ม. (ไทย) ๔/๘๗/๑๓๙-๑๔๒.

นอกจากการสงเคราะห์ญาติที่ตั้งได้กล่าวมาแล้วนั้น ในชาดกที่ชื่อว่ากุฎุชาดก (ชาดกว่าด้วยการสงเคราะห์ญาติ)^{๑๓} สมัยที่พระพุทธองค์เสวยพระชาติเป็นพญาสุนัข ได้ทรงช่วยเหลือสุนัขจรจัดที่ถูกตามฆ่า อย่างไม่เป็นธรรมไว้อย่างมากมาย อันเนื่องมาจากว่าราชรถของพระเจ้าพรหมทัตถูกสุนัขแทะกิน ทำให้พระองค์ทรงกริ้วมาก และตรัสสั่งให้ฆ่าสุนัขทุกตัวที่พบ ยกเว้นสุนัขในวัง พญาสุนัขเห็นว่าสุนัขในวังเป็นต้นเหตุและได้ทำการพิสูจน์ให้พระเจ้าพรหมทัต ทรงเห็นถึงความฉลาดโดยการนำหญ้ามาขยำกับน้ำมันเปรี๊ยะ คั้นเอาแต่น้ำแล้วนำมากรอกปากสุนัขในวัง ทำให้สุนัขในวังสำรอกเอาหนังกุ้มราชรถออกมาหมดทุกตัว จนในที่สุดก็ได้ทำให้พระเจ้าพรหมทัตทรงเข้าพระทัยว่าทรงมีความลำเอียง จนต้อง สร้างบาปมากมาย และได้ตรัสสั่งให้เนรเทศสุนัขในวังออกไป ทรงประกาศยกเลิกการเช่นฆ่าทำลายล้างชีวิตสัตว์ทั้งปวง

๓) พุทธัตถจริยา ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า เช่น ทรงวางสิกขาบท เป็นพุทธอานาสำหรับควบคุมความประพฤติของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทรงแนะนำให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ทรงวางพระองค์ต่อผู้ที่เข้ามาบวช และแสดงตนเป็นอุบาสก อุบาสิกา ในฐานะของบิดากับบุตร ผู้ปกครอง กัลยาณมิตร ศาสดาผู้เอ็นดู เป็นต้น

๒.๑.๒ แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมตามนัยพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน

“สวัสดิการ”^{๑๔} ตามพจนานุกรมนั้นหมายถึง สภาพการที่บุคคลหรือชุมชน มีการอยู่ดี กินดี มีความเจริญรุ่งเรืองหรือมีความสมบูรณ์พูนสุข

ราชบัณฑิตยสถาน^{๑๕} ได้ให้ความหมายของ “สวัสดิการ” ไว้ว่าหมายถึง การให้สิ่งที่เอื้ออำนวยให้ผู้ทำงานมีชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและสะดวกสบาย เช่น มีสถานพยาบาล ให้ที่พักอาศัย จัดรถรับส่ง

๒.๑.๓ แนวคิดสวัสดิการสังคมตามที่คณะของนักวิชาการ

พิชญ มานะวาร^{๑๖} บอกว่า พระพุทธศาสนานั้นไม่ใช่เป็นศาสนาที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นไปเพื่อให้ตนเองพ้นทุกข์เท่านั้น แต่เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อ

^{๑๓} ขุ.ชา.ทสก.อ. (ไทย) ๑๙/๒๒/๑๒๔.

^{๑๔} Britanica World Language Edition of the Oxford Dictionary, Vol. 2 Part. 1, Q – Z Part II – III, :p. 2405.

^{๑๕} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘), หน้า ๘๐๘.

^{๑๖} พิชญ มานะวาร, “ศึกษาแนวคิดประชาสังคมในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๗.

ความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่เทวดา และมนุษย์ ทั้งหลาย
อย่างไม่จำกัดชนชั้น

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^{๑๗} ได้กล่าวสรุปไว้ในโครงการอบรมพระธรรมทูต
สายต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าเป็นธรรมประกาศนโยบาย แปลว่า
วิธีการประกาศธรรม มี ๕ ข้อ ดังนี้

๑. ตกปลานอกบ้าน ตรงกับ “เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป” หมายถึง การออกไปสอน
ธรรมนอกวัดเพื่อดึงคนเข้าหาพระพุทธศาสนา สมัยนี้เราสามารถที่จะอาศัยสื่อต่างๆส่งธรรมออกไปถึง
ชาวบ้าน โดยที่ตัวเรายังอยู่ภายในวัด

๒. ประสานสิบทิศ ตรงกับ “เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่คนเป็นจำนวนมาก” หมายถึง
การรวบรวมคนดีที่มีเมื่อนอกวัดมาช่วยเผยแผ่พระศาสนา ที่จัดขึ้นทั้งในวัด และนอกวัด

๓. ผูกมิตรทั่วหล้า ตรงกับ “เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” หมายถึง การยื่นไมตรีจิต
มิตรภาพให้กับคนทุกคน แม้กระทั่งเพื่อนร่วมโลกที่นับถือศาสนาอื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๔. บริหารปัญญา ตรงกับ “แม้เธอทั้งหลายก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์
และของมนุษย์” หมายถึง การศึกษาหาความรู้ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
และการสร้างเครือข่ายแห่งปัญญา เพื่อใช้เป็นที่พักพิงและแหล่งอ้างอิง

๕. สาลิกาป้อนเหยื่อ ตรงกับ “จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามใน
ที่สุด” หมายถึง การลงมือเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยลีลาการสอนธรรมที่เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย
นั่นคือ ขึ้นต้นให้ตื่นเต้น เด่นชัดในตอนกลาง ชั่วทางในตอนจบ จากพุทธพจน์ดังกล่าวนี้ เป็นพุทธโธบาย
ที่มาจากอุดมการณ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงโดยสิ้นเชิง

วีรบุรุษ วิสารทสกุล และคณะ (๒๕๕๐) ได้กล่าวถึงความหมายคำว่า “สวัสดิการ” ถูกใช้
ในความหมายและขอบเขตที่ต่างกัน ใน “บทสังเคราะห์สวัสดิการชุมชนท้องถิ่น : ความห่วงใยที่คน
ท้องถิ่นมีให้กัน” ได้สรุปว่า ในสังคมไทย “คำว่า “สวัสดิการ” มักถูกเข้าใจอย่างแคบๆ ว่าเป็นเรื่อง
ของ “การให้” เพื่อการสงเคราะห์ หรือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของบุคคลในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะ
เป็นการให้เงินหรือสิ่งของ ทั้งที่ให้เปล่าหรือการกู้ยืม ของกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งหน่วยงาน
ภาครัฐเอง ในทางตรงกันข้าม “สวัสดิการ” ก็ถูกมองอีกว่าเป็นเรื่องของสิทธิอันพึงมีพึงได้ที่หากได้เป็น
สมาชิก หรืออยู่ในเกณฑ์ที่มีการกำหนดแล้ว ก็เป็นสิทธิที่คนๆ นั้นพึงได้จากองค์กรที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

^{๑๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ธรรมประกาศนโยบาย**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๘๒-๒๘๗.

ในการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “สวัสดิการ” มีการกล่าวถึง “สวัสดิการทางเศรษฐกิจศาสตร์” “สวัสดิการสังคม” และ “สวัสดิการชุมชน” โดยทั้งสามกลุ่มมองสวัสดิการ สอดคล้องกันในเชิงเป้าหมายคือเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ มาตรการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีต่างกัน

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของสวัสดิการสังคม

สวัสดิการ เป็นสิ่งที่สังคมมีความต้องการเป็นอย่างมากเพราะว่า “มนุษย์เกิดมาไม่มีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย และสติปัญญา “เปรียบเทียบเสมือนบุคคล ๔ ประเภท ที่ความสามารถไม่เท่าเทียมกัน คือ อุกฤษฏีตัญญู เป็นผู้รู้ได้เพียงยกหัวข้อให้ฟังเท่านั้น วิปจิตัญญู เป็นผู้ได้ยินหัวข้อพร้อมขยายก็เข้าใจได้ เนยยะ เป็นผู้รู้ได้เพียงหัวข้อ ขยายและแนะนำก็เข้าใจได้ ปทปรมะ เป็นผู้มีความปัญญาน้อยและเข้าใจยาก”^{๑๘} เพราะเป็นเช่นนี้ สวัสดิการจึงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ผู้วิจัย มุ่งศึกษาถึงความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์ต่าง ๆ คือ การณ์เศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิต และสังคม ดังนี้

ก) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจ

สวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจนั้น เป็นสิ่งที่ประเทศนั้นหรือสังคมนั้น ๆ จะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งเพราะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพของประเทศหรือสังคม ดังที่ปรากฏเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิตและสังคมเกิดความเดือดร้อนมาก ดังนั้น “เศรษฐกิจมีหลักอยู่ว่า ถ้าประชาชนมีฐานะดีแล้วเศรษฐกิจของบ้านเมืองก็ดีไปด้วย”^{๑๙} การที่จะทำให้ประชาชนมีฐานะที่ดีขึ้นนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น อยู่ในประเทศที่เหมาะสม หน้าที่การงาน การเว้นจากอบายมุข การประกอบอาชีพและการจัดสรรทรัพยากร ดังนี้

๑) อยู่ในประเทศที่เหมาะสม “เป็นการอาศัยอยู่ในประเทศที่เหมาะสมกับการประกอบกิจการนั้น”^{๒๐} ซึ่งเป็นการอาศัยอยู่ในสถานที่ของการประกอบกิจการที่เหมาะสมกับภูมิภาคนั้น เช่น การอาศัยอยู่สถานที่ ๆ ดินอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสารอาหารของพืช ดังที่เห็นในภาคใต้ของประเทศไทยที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ ในดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก พืช ผัก ผลไม้ จึงควรปลูก พืช ผัก

^{๑๘} อัง.จตุกก. ๒๑/๑๓๓/๑๘๓.

^{๑๙} พระญาณวโรดม, ศาสนาต่าง ๆ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๖๐.

^{๒๐} ชุ.บุ. ๒๕/๕/๓.

ผลไม้ และนำส่งไปขายยังที่ขาดแคลน พืช ผัก ผลไม้ เพราะฉะนั้น การอยู่ประเทศที่เหมาะสมนั้น เป็นการอยู่ในสถานที่ใดของโลกนี้ก็ตาม ควรศึกษาว่าสถานที่นั้นว่าควรจะทำอะไร จึงจะเหมาะกับประเทศที่อยู่ และที่สำคัญยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง ที่ให้ความสนใจในการให้สวัสดิการในสถานที่นั้นๆ

๒) หน้าที่การงาน เศรษฐกิจจะดี หรือการทำให้มีเศรษฐกิจที่ดีนั้น จะต้องอาศัยการมีหน้าที่การงาน เศรษฐกิจตกต่ำคนว่างงาน สังคมวุ่นวาย มีการก่ออาชญากรรม ก็เนื่องมาจากเศรษฐกิจไม่ดี การแก้ปัญหาในส่วนนี้ชนชั้นปกครองเท่านั้นที่จะช่วยได้ ตั้งแต่ผู้นำระดับชุมชน จนถึงระดับสูงสุดของประเทศ คือ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ทุกข์งาน ทุกข์รายได้ให้แก่ประชาชน ส่วนประชาชนนั้นควรจะประกอบสัมมาอาชีพ เช่นการปฏิบัติใน “อาชีวปาริสุทธิศีล” ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพด้วยความบริสุทธิ์”^{๒๑} เพื่อทุกข์ตน ทุกข์งาน ทุกข์รายได้และทุกข์เศรษฐกิจให้ดีขึ้น จะต้องอาศัยสวัสดิการจากชนชั้นปกครองแบ่งปัน ที่สามารถให้สวัสดิการสังคมได้ดังที่กล่าวมาแล้ว

๓) การเว้นจากอบายมุข เป็นสิ่งที่ควรละเว้นเพราะ “อบายมุข เป็นหนทางที่ทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวย่ำแย่ เช่น การดื่มสุรา เล่นการพนัน การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูการละเล่น คบคนชั่ว และเกียจคร้านการทำงาน”^{๒๒} เพราะจะทำให้ฐานะของประชาชนไม่ดี และไม่สามารถทุกข์ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การช่วยให้มีการเว้นจากอบายมุขได้นั้นจะต้องได้รับการสนับสนุนเกื้อกูลจากหลายฝ่าย มีนโยบายของรัฐบาลเป็นต้น จึงมีการป้องกัน ห้ามปรามหรือป้องกันอบายมุขต่าง ๆ ดังกล่าว ก็เป็นสวัสดิการทางสังคมเช่นกัน

๔) การประกอบอาชีพ เป็นการประกอบอาชีพที่สุจริตหรือสัมมาอาชีพนั้น พระราชาธรรมนิเทศ (ระบบ ฐิตญาณ) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาสรุปด้วยหลักของสัมมาอาชีพะ คือ

ผลิตรกรรม คือ การผลิตหรือการทำงานเพื่อได้มาซึ่งปัจจัยสี่นั้น พระพุทธศาสนาสอนไว้ว่าให้บุคคลใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งที่ตนทำให้เสียก่อน เมื่อเห็นว่าผลประโยชน์จะเกิดขึ้นได้จากการทำงานเหล่านั้น ให้ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน ให้ เหมาะสมแก่กาลเทศะ ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งหลายไม่ว่าจะยากหรือง่ายก็ตาม มีเจตนาอันแน่วแน่ มีความไม่ประมาทในการใช้ความเพียรพยายามทำงานนั้น

บริโภครกรรม คือ การใช้สอย บริโภค เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ สอนให้รู้จักเก็บออมทรัพย์สมบัติและรู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอย ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป กำหนดให้เห็น

^{๒๑} วิสุทธิ. มหาฎีกา. ๑/๑๙/ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย.

^{๒๒} ที.ปา. ๑๑/๑๗๘/๑๙๖-๑๙๘.

วัตถุประสงค์ในการบริโภคปัจจัยสี่ว่า มากน้อยแค่ไหน เพียงไร สำเร็จประโยชน์แล้ว ก็ควรจะเพียงพอ คือ การบริโภคใช้สอยอย่างเป็นนาย ปัจจัยสี่ ไม่ใช่ให้ ปัจจัยสี่เป็นนายของตน

ปวิรรตกรรม คือ การแลกเปลี่ยน ซื้อขายกันนั้น จะพบว่าแต่เดิมทีเดียวเป็นเรื่องของการตกลง ยินยอมของกลุ่มผลประโยชน์สองฝ่าย เช่น ฝ่ายหนึ่งมีผัก ฝ่ายหนึ่งมีข้าว ตกลงใจนำมาแลกกันด้วยความสมัครใจของคนทั้งสองฝ่าย แม้ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นเงินตรา เช็ค หรืออย่างอื่นก็ตาม แสดงว่า ต้องแสดงออกด้วยความรู้สึกร่วมกันในฐานะที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องอิงอาศัยกัน จะมีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่ได้

การฉ้อฉลกรรม คือ ปัญหาเรื่องแรงงาน การจ้าง การเลิกงานจ้าง เป็นต้น ปัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์สองฝ่ายนี้ที่จริงลงเรือลำเดียวกัน จำต้องอิงอาศัยกัน ที่เกิดเป็นปัญหาก็เพราะแต่ละฝ่ายหนึ่งมีความรู้สึกเช่นนั้น ตัวการสำคัญ จึงเป็นไปตามกระแสค้นหาที่พุดพาดคนเหล่านั้นไปสู่ความเห็นแก่ตัว แก้วพวกของตนเอง ผลประโยชน์ของตนเองโดยเด็ดขาด “ความมีน้ำใจ” “การเอาใจเขามาใส่ใจเรา” ดังนั้นปัญหาเรื่อง ปวิรรตกรรมและฉ้อฉลกรรม จึงเกิดจากฐานเดียวกัน จนกลายเป็นความขัดแย้ง แบ่งเป็นเรา เป็นเขามากขึ้น ทั้งนี้เพราะ “ค้นหา” คือ คนขายและเจ้าของเงินมีความรู้สึกว่าตนต้องให้ของน้อยที่สุด เงินน้อยที่สุด แต่ต้องได้เงินมากที่สุดหรือได้ผลงานมากที่สุด คนซื้อและเจ้าของแรงงาน มีความรู้สึกว่าตน ควรจ่ายเงินน้อยที่สุดหรือทำงานน้อยที่สุดแต่ได้ของมากที่สุดหรือได้เงินมากที่สุด^{๒๓}

๕) การจัดสรรทรัพย์ เป็นการจัดสรรเพื่อช่วยเหลือสังคมของผู้นำประเทศ ซึ่งทรัพย์ในส่วนนี้ได้รับมาจากการเสียภาษีอากรของราษฎร เพราะฉะนั้น การที่คนในสังคมที่มีความขาดแคลน เครื่องอุปโภคบริโภค ผู้นำจึงสมควรนำมาเพื่อให้สวัสดิการสังคมทางเศรษฐกิจ ดังที่มีหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพย์เพื่อใช้จ่าย คือ “การแบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วน

คือ เอเกน โภค ภูณเขยย ใช้เลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ทวีทิ กมม ์ ปโยชเย ใช้ทะนุบำรุงการประการสองส่วนและ จตุตถญจ นิธาเปยย เก็บไว้ในเมื่อคราวจำเป็น”^{๒๔} ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการให้สวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจ เป็นต้น

สวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจนั้น จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของบุคคลในสังคมนั้น ๆ เพราะถ้าคนในสังคมไม่ให้สวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจซึ่งกัน

^{๒๓} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), มองเขา มองเรา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: พรศิวการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๖๒-๑๖๔.

^{๒๔} ที.ปา. ๑๑/๑๙๗/๒๐๒.

และกันแล้วก็อาจทำให้คนในสังคมไม่มีความสามัคคีกัน ดังนั้น การให้สวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจนั้นจึงมีความสำคัญในการณ์การทำให้เกิดความสามัคคีของคนในสังคม ดังกล่าว

ข) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษา

ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ทุกคนจะให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะชีวิตจะเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรู้เพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปแก้ปัญหาชีวิต ดังนั้น ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษาจึงประกอบด้วยความสำคัญของการศึกษานอกระบบ และความสำคัญของสวัสดิการสังคมของการศึกษาในระบบ ดังนี้

๑) ความสำคัญของการศึกษานอกระบบนั้น เป็นระบบที่เริ่มจากการจำความได้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ด้วยมีผู้สั่งสอน คือ

(๑) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการหาประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า “เป็นทฤษฎียอมรับความรู้หลังประสบการณ์ (A Posteriori Knowledge) นั่นคือ ความรู้โดยทั่วไปมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ความรู้ก่อนประสบการณ์ (A Priori Knowledge) โดยปกติจะเกิดจากอิมมัตติญาณ (Intuition) หรือโดยการเกิดจากการคิดหาเหตุผล โดยไม่พึ่งประสบการณ์และความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ (A Posteriori Knowledge) ความรู้ลักษณะนี้เป็นประสบการณ์นิยมยอมรับ”^{๒๕} การศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการทุกซ์เสริมประสบการณ์ชีวิตตามความอยากรู้อยากเห็นของแต่ละบุคคล ซึ่งยังไม่สามารถแยกสิ่งถูกหรือผิดออกได้ เพราะเป็นวัยกำลังศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้น บิดา มารดา หรือครูอาจารย์ ควรให้อากาศแก่เยาวชน ได้หาประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือถ้ามีอันตรายมาก ควรสั่งสอนให้เห็นถึงอันตราย ดังที่จะได้กล่าวถึงการศึกษาแบบมีผู้อบรม สั่งสอน หรือการพำสอน ดังนี้

(๒) การเรียนรู้ที่มีผู้ชี้แนะ เป็นการศึกษาโดยอาศัยการมีผู้สั่งสอนจากผู้มีประสบการณ์ “ผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษา (ครู อาจารย์หรือผู้แสดงธรรม) ประกอบด้วยหลักธรรมที่เป็นกัลยาณมิตร ตั้งใจประสิทธิ์ประสานความรู้ มีเทคนิคและทักษะในการสอน มีหลักตรวจสอบที่ดี และทำหน้าที่ครูที่ดีต่อศิษย์”^{๒๖} ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้ผู้ที่มอบให้เป็นสวัสดิการสังคมทางการศึกษาให้แก่ศิษย์ที่เข้ามาเล่าเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากดังกล่าว ส่วนผู้ที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนนั้น

^{๒๕} บุญมี แทนแก้ว, ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้), พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๓), หน้า ๖.

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

ก็จำเป็นจะต้อง “เป็นบุคคลรู้หลักคุณภาพของการศึกษา มีหลักประกันของชีวิตที่จะพัฒนาชีวิต ทำตามหลักเสริมปัญญา ควรศึกษาให้เป็นพหุสูตและเคารพผู้จุดประทีปปัญญา”^{๒๗} ทั้งสองประการนี้คือ ผู้ให้ความรู้หรือผู้สั่งสอนกับผู้เรียนรู้หรือนักศึกษานี้ จะต้องให้ความสำคัญซึ่งกันและกันแล้วจะทำให้การศึกษาพัฒนาไปสู่ความเจริญดังกล่าว

นอกจากความสำคัญของผู้ให้ความรู้และผู้เล่าเรียนแล้ว ยังมีเศรษฐกิจและผู้ส่งเสริมทางการศึกษาเข้ามาส่งเสริมการศึกษาอีก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของเอกชนที่ให้ความสำคัญทางการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกการพัฒนาประเทศและทั้งสองประการที่ได้กล่าวมานี้ จะส่งเสริมการศึกษา หรือจะให้ความสำคัญต่อการศึกษามากน้อยเพียงไร จึงจำเป็นจะต้องอาศัยผู้นำ หรือผู้ปกครองประเทศ ดังนี้

ค) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการปกครอง

สวัสดิการมีความสำคัญต่อการปกครองเป็นอย่างมาก เพราะผู้ปกครองหรือผู้นำของตน ชุมชน สังคมและประเทศนั้น เป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ เพื่อเป็นการนำตน ชุมชน สังคมและประเทศมุ่งสู่ความสงบ ดังนั้น ผู้วิจัย มุ่งศึกษาถึงความสำคัญของสวัสดิการสังคม ที่มีต่อผู้ปกครองและผู้ปกครองให้ความสำคัญของต่อสังคมในการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

๑) ความสำคัญสวัสดิการสังคมที่มีผู้ปกครอง เพราะผู้นำหรือผู้ปกครองชุมชน สังคมหรือประเทศนั้น เป็นผู้ที่ถูกไว้วางใจ เป็นผู้มีความเที่ยงธรรมและเป็นผู้มีหลักธรรมประจำใจในตัวผู้นำของสังคม จึงเป็นผู้มีความสำคัญต่อสังคมมาก ผู้ปกครองที่ที่รวมน้ำใจของคนในครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ นอกจากเป็นที่ศูนย์รวมน้ำใจแล้ว ยังเป็นที่ศูนย์รวมในการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นที่รวมศิลปะแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง ความรู้ในการณ์ต่าง ๆ เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ให้สวัสดิการแก่ชุมชน แต่สิ่งแรกที่สังคมจะต้องตระหนัก คือ การให้สวัสดิการสังคมแก่ ผู้ปกครองอำนวยความสะดวกในการณ์ต่าง ๆ รวมถึงการมอบทรัพย์สินหรือการบริจาคทรัพย์สินเพื่อให้ผู้ปกครองนำไปมอบให้แก่ผู้ด้อยโอกาสกว่าตน เช่น การถวายเงินแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ของสมาคมหรือบุคคลทั่วไป และกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้สอยในพระราชกุศลในโอกาสต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องให้สวัสดิการสังคมแก่ผู้อยู่ภายใต้การดูแลและสิ่งที่สำคัญ ผู้ปกครองจะต้องประกอบไปด้วยคุณธรรมประจำจิตใจหรือการให้สวัสดิการสังคมแก่ตนเอง คือ การเว้นจากอคติเป็นเบื้องต้น เพราะมนุษย์ทุกคนมีอคติเป็นพื้นฐานหรือความไม่รู้จึงทำให้ชีวิตอยากรู้ เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีวิชาเป็นพื้นฐาน ผู้ปกครองจึงเป็นคนที่ไม่มียุติที่ประกอบด้วย “ความ

^{๒๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิต, หน้า ๖๖.

ลำเอียงเพราะชอบ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ ความลำเอียงเพราะหลงไม่เข้าใจและความลำเอียงเพราะกลัว”^{๒๘} ผู้ปกครองถ้าเว้นจากอคติได้แล้ว ความยุติธรรมในส่วนอื่น ๆ ย่อมตามมา เช่น “การให้ทาน การมีศีล การบริจาค มีความยุติธรรม สุขภาพ มีความบากบั่น มีอารมณ์ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความอดทนและตั้งมั่นอยู่ในธรรม”^{๒๙} หลักธรรมเหล่านี้เป็นหลักธรรมในเบื้องต้นที่ผู้ปกครองควรจะน้อมนำเข้ามาสู่ตนเอง เพื่อจะเป็นที่ไว้วางใจของคนในสังคมและสามารถเป็นศูนย์รวมน้ำใจ ทรัพย์สมบัติและปัจจัยการณอื่น ๆ ของคนในชุมชน สังคมและประเทศ เพื่อที่จะให้ผู้ปกครองนำทรัพย์และปัจจัยการณอื่น ๆ ไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกว่าตน เป็นต้น

ความสำคัญของสวัสดิการสังคมที่มีผู้ปกครอง จึงเป็นสื่อสัมพันธ์ในการให้สวัสดิการสังคมระหว่างบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและกลุ่มที่ต้องการขอความช่วยเหลือ เหลือจากผู้อื่น ดังนั้น ผู้นำหรือผู้ปกครองควรเป็นผู้มี “สัมมาทิฐิ”^{๓๐} หรือเป็นผู้มีความเห็นที่เป็นไปตามความเป็นจริงที่ถูกต้อง มีความยุติธรรม มีความเมตตา มีจิตใจเป็นกุศล ดังกล่าว

๒) ผู้ปกครองให้ความสำคัญของต่อสังคมในการณ์ต่าง ๆ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ผู้นำ” ซึ่งเป็นสถานะที่จะต้องดูแลคนในชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ เพราะผู้นำนั้นได้ถือ “กำเนิดมาจาก ๒ จุดใหญ่ คือ ผู้นำโดยกำเนิด หมายถึง ผู้นำประเภทนี้ได้มาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ เช่น การได้รับแต่งตั้งสืบทอดเป็นรัชทายาทหรือราชวงศ์ และผู้กำเนิดจากผู้มีความรู้ความสามารถ ความกล้าหาญหรือบุคคลนั้นมีคุณสมบัติต่างๆ ในความเป็นผู้นำของเขาเอง”^{๓๑} องค์ประกอบเหล่านี้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของสังคม จึงทำให้เกิดความศรัทธา

ฉะนั้น หน้าที่ของผู้นำที่จะต้องประพฤติปฏิบัติต่อสังคม คือ การให้ความอนุเคราะห์ หรือการให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับความทุกข์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือในการณ์การส่งเสริมการศึกษาด้วยการให้ทุนการศึกษา ส่งเสริมให้มีอาชีพในสังคม รวมถึงสวัสดิการการณอื่น ๆ เช่น การจราจร ที่อยู่อาศัยหรือให้ปัจจัยสี่แก่ผู้ยากจน รวมถึงการรักษาพยาบาล ดังที่เห็นในปัจจุบันคือ โครงการ ๓๐ บาท รักษาทุกโรคที่ผู้นำได้มอบสวัสดิการสังคม ส่วนปัจจัยในการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองได้นำมามอบให้แก่สังคมนั้นได้มาจากการเสียภาษี การบริจาคเพื่อช่วยเหลือสังคม หรือรายได้ในส่วนต่าง ๆ ที่ได้จากการค้าขายกับชาวต่างประเทศ ดังกล่าว ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อสังคมในการณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้

^{๒๘} อ.จ.จตุกก. ๒๑/๑๗/๒๓.

^{๒๙} ข.ชา. ๒๘/๒๔๐/๘๖.

^{๓๐} ม.อ. ๑๔/๗๐๔/๔๕๓.

^{๓๑} พระสมภาร อานนโท (เนตรแสง), “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.

จึงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าผู้นำไม่มีคุณสมบัติพอที่จะบริหารประเทศได้ก็อาจทำให้สังคมได้รับความเดือดร้อนและที่สำคัญผู้นำจะต้องไม่มีอคติ เป็นผู้เที่ยงธรรม เป็นผู้ที่อยู่ในระดับสูง ย่อมมองเห็นความสุข ความทุกข์ของสังคม เป็นผู้รู้ว่าในสวนใดควรรับ เพื่อนำไปช่วยเหลือในส่วนที่ควรให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการทุกข์ความเสมอภาคให้ทางสังคมได้ ด้วยการเฉลี่ยความสุขจากสังคมหนึ่งไปยังสังคมหนึ่งที่ได้รับความสุข ดังกล่าว ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การปกครองนั้น มีความสำคัญที่จะสามารถครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เพราะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะตัดสินปัญหาต่าง ๆ ให้มีความสงบลงได้ ดังนั้น สวัสดิการสังคมจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ดังต่อไปนี้

ง) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การดำเนินชีวิต

ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การดำเนินชีวิตนั้นเป็นการดำเนินชีวิตบุคคลผู้หนึ่งหรือที่เรียกว่า “ปัจเจกบุคคล คือ หน่วยของสังคม”^{๓๒} ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เริ่มจากบุคคลหนึ่งไปยังกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่เรียกว่าสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัย มุ่งศึกษาความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์การดำเนินชีวิต ในส่วนบุคคลและการดำเนินชีวิตในสังคม ดังต่อไปนี้

๑) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์การดำเนินชีวิตในส่วนบุคคล เป็นการดำเนินชีวิตที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะการทุกข์สวัสดิการให้เกิดขึ้นกับตนเอง เช่น พุทธภาษิตที่ว่า “อตตา หิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือตนเองให้ถึงที่สุดเสียก่อน จึงขอความช่วยเหลือหรือ ขอความอนุเคราะห์จากสังคม”^{๓๓} และเป็นการไม่ดูถูกถึงความสามารถของตนที่มีอยู่ เพราะมนุษย์มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน แต่มีสิ่งไม่เท่าเทียมกัน คือ โอกาส สถานที่ เวลา ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้เพิ่มศักยภาพและความสามารถออกมา อย่างไรก็ตามในทางพระพุทธศาสนายังสอนให้มนุษย์พยายามฝึกฝน ในสิ่งที่ตนถนัดให้มีความชำนาญในความรู้ความสามารถที่ถนัด เช่น สาวกของพระพุทธเจ้า ต่างก็มีความสามารถของแต่ละคน ซึ่งเรียกว่า “เอตทัคคะ”^{๓๔} ซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่สามารถค้นพบด้วยตนเองและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ส่วนการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมก็เช่นเดียวกัน ที่จะต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้พบกับตนเองอย่างแท้จริงเพื่อ “ให้บุคคลสามารถดำเนินตนเข้าถึงจุดมุ่งหมายหรือ

^{๓๒} นวม สงวนทรัพย์, สารตถจิตวิทยาสังคม, หน้า ๑๐.

^{๓๓} พระญาณวโรดม, ศาสนาต่าง ๆ, หน้า ๖๒.

^{๓๔} กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษา นักรธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑๑.

เป้าประสงค์ที่ต้องการได้ เช่น เมื่อมนุษย์เกิดมาจำต้องแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีพ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ซึ่งการที่บุคคลมีเครื่องสนับสนุนการดำรงชีพเหล่านี้อย่างสมบูรณ์ โดยทั่วไปมองว่า เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต”^{๓๕} อย่างมีความสุข จึงเป็นผู้ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน และการได้นำพาชีวิตมุ่งสู่ถึงจุดหมายของชีวิตได้นั้นจะต้องอาศัยหลักของความเพียร คือ “อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียรพยายาม จิตตะ ความเอาใจใส่และวิมังสา การไตร่ตรองอย่างรอบครอบ”^{๓๖} ในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งสู่จุดหมาย เป็นต้น ที่ได้กล่าวมานี้ เป็นการทุกข์สวัสดิการเพื่อให้เกิดกับตนเอง ด้วยการนำพาชีวิตมุ่งสู่จุดหมายที่ได้ตั้งใจเอาไว้ และเป็นการมุ่งสู่จุดหมายชีวิตของตนเองด้วยความสามารถของตอนที่มียู่ นอกจากนั้น จึงมุ่งสู่การดำเนินชีวิตเพื่อส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมต่อไปดังนี้

๒) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการดำเนินชีวิตในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม คำกล่าวเช่นนี้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มนุษย์ถ้าจะเข้าสู่สังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่ลืมไม่ได้ คือ การให้ก่อนเป็นอันดับแรกและการให้นั้น ไม่ได้หมายถึงการให้ทรัพย์สินเงินทอง หรือปัจจัยอย่างอื่นเพียงอย่างเดียว การให้ความร่วมมือ ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือ การให้ความร่วมมือ ดังนั้น การดำเนินชีวิตในสังคมจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสถาบันครอบครัว และการดำเนินชีวิตในสังคม ดังนี้

(๑) การดำเนินชีวิตในสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับทิศทั้ง ๖ ซึ่งเป็นบุคคลประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนตลอดเวลาและมีความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ คือ “ปุรัตถิมทิศ ๑ ทักษิณทิศ ๑ ปัจฉิมทิศ ๑ อุตตรทิศ ๑ เภฏฐิมทิศ ๑ และอุปริมทิศ”^{๓๗} ทิศทั้ง ๖ นี้เป็นทิศที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสถาบันครอบครัว เป็นผู้ฝึกฝนให้รับรู้ในเรื่องทิศต่าง ๆ เช่น ทิศเบื้องหน้าที่ประกอบด้วย มารดาบิดาหรือ ปุรัตถิมทิศนี้ เป็นทิศที่ให้กำเนิด ให้ความอุปการะ เป็นครูคนแรกของบุตร เป็น กัลยาณมิตร เป็นผู้สนับสนุนให้กำลังใจและเป็นพระอรหันต์ของบุตร ถึงอย่างไรก็ตาม บุคคลที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลในครอบครัว คือ “การตั้งชื่อการให้สกุล ซึ่งเป็นการบอกสถานภาพและบทบาทในสังคมที่ตนมีส่วนร่วม”^{๓๘} ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของ

^{๓๕} พระมหาวิพจน์ สุภจारी (วันคำ), “การศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๗, หน้า ๕๐.

^{๓๖} ที.ปา. ๑๑/๒๓๑/๒๓๓.

^{๓๗} ที.ปา. ๑๑/๑๙๘-๒๐๔/๒๐๒-๒๐๖.

^{๓๘} สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๘), หน้า ๒๒.

สมาชิกที่จะต้องปฏิบัติต่อกันในสถาบันครอบครัว เพราะครอบครัวก็คือสังคมหนึ่งเช่นกันที่มีการเริ่มเอารัดเอาเปรียบกัน เพราะมนุษย์ที่เกิดมายังมีวิชาครอบงำอยู่ คือ “ความไม่รู้แจ้ง ไม่รู้จริงหรือวิชา ๔ การไม่รู้ทุกข์ ไม่รู้สมุทัย ไม่รู้นิโรธและยังไม่รู้ปฏิบัติ”^{๓๙} ซึ่งในส่วนไม่รู้นี้ ผู้เป็นทิศเบื้องหน้าจะต้องเป็นผู้ไปนำความรู้มาสอนให้คนในครอบครัว โดยการให้ความอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์หรือสมณะชีพรามณ์ด้วยปัจจัยเลี้ยงชีพ หรือเป็นการให้สวัสดิการสังคมทางศาสนาเพราะการจะเข้าสู่สังคมใดๆ ก็ตาม สิ่งที่เขาไม่ได้ คือ การให้สังคมก่อน เพื่อจะได้เข้าสู่สังคมนั้นอย่างสนิทใจ ซึ่งเป็นการนำหลักของวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นมาสอนให้แก่คนในครอบครัว เพื่อให้บุคคลในครอบครัวได้เตรียมตัวออกสู่สังคมที่ใหญ่กว่าสังคมในครอบครัวต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมานี้ เป็นการดำเนินชีวิตในสถาบันครอบครัวและมีมารดาบิดาเป็นทิศที่มีความสำคัญกว่าทุกทิศในการดำเนินชีวิตในครอบครัว โดยมีหน้าที่ในการฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการณ์ต่าง ๆ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การผลิตบุคลากรชั้นพื้นฐานเพื่อมอบให้แก่สังคม” ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการอีกประเภทหนึ่งแก่สังคม ดังกล่าว

(๒) การดำเนินชีวิตในสังคมนั้น เป็นการออกสู่สังคมที่มากหน้าหลายตาและหลากหลายไปด้วยวัฒนธรรมทางครอบครัว ทางครอบครัวก็อบรมดีแล้วจึงมอบให้แก่สังคมเพื่อเป็นผู้รับใช้สังคมตามอำนาจหน้าที่ของตนที่ได้รับจากสังคมเป็นผู้มอบให้ทำหรือปฏิบัติและในการปฏิบัติหน้าที่ในสังคมนั้นทิศที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ “การคบบัณฑิต”^{๔๐} เป็นมิตรเพื่อเป็นสิริมงคลในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นธรรมเพื่อความสัมพันธ์ในสังคมที่ประกอบด้วย “อตถะหรือ ๓ อตตัตถะ ประโยชน์เพื่อตน ปรัตถะ ประโยชน์เพื่อผู้อื่นและอุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”^{๔๑} ซึ่งเป็นการคำนึงถึงการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เข้าถึงประโยชน์ในการทุกข์สรรค์สังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุขและการทุกข์ประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้นั้น “จะต้องอาศัยมิตรแท้ที่มีความจริงใจในการอุปการะ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ช่วยแนะนำในสิ่งที่ประโยชน์และมีน้ำใจ”^{๔๒} เพราะคำว่า “มิตร” มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และมีอิทธิต่อการดำเนินชีวิตมากและสามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง เพราะฉะนั้น การดำเนินชีวิตในสังคมนั้นจึงเป็นการได้รับสวัสดิการสังคมจากเพื่อน ดังนั้น เพื่อนจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม

เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์การดำเนินชีวิต จึงมี ๒ ระดับ คือ ความสำคัญในการดำเนินชีวิตในระดับขั้นพื้นฐาน ที่สามารถลองถูกลองผิดในการดำเนิน

^{๓๙} อภ.วิ. ๓๕/๙๒๖/๔๙๐.

^{๔๐} ขุ.สุ. ๒๕/๓๑๗/๓๗๖.

^{๔๑} อภ.ทุก. ๒๐/๔๖/๑๐.

^{๔๒} ที.ปา. ๑๑/๑๙๒/๒๐๑.

ชีวิตได้ ซึ่งเป็นขั้นระดับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นการหาประสบการณ์จากผู้มีประสบการณ์ เช่น มารดาบิดา เป็นต้น หรือที่เรียกว่า “สังคมครอบครัว” ส่วนการดำเนินชีวิตระดับสูงคือการออกสู่สังคมที่ตนยังไม่คุ้นเคย จึงพยายามปฏิบัติตนให้ผิดน้อยที่สุดโดยอาศัยมิตรเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ซึ่งเรียกว่า “สังคมที่ไร้ขอบเขตจำกัด” ดังกล่าว

จ) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์สังคม

ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์สังคมนั้น เป็นการทูลุ้สวัสดิการสังคมให้เกิดขึ้นในสังคม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม มีความเสมอภาพในการณ์ต่าง ๆ เพราะมีความเอื้อเพื่อแผ้วซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้วิจัย มุ่งศึกษาถึงสังคมที่เป็นคฤหัสถ์และบรรพชิต ดังนี้

๑) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์สังคมคฤหัสถ์ สังคมคฤหัสถ์เป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยสถาบันต่าง ๆ มากมาย เช่น สถาบันการเศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิต เพราะสังคมของคฤหัสถ์เป็นสังคมที่มีชั้น และระดับความเป็นอยู่ของชีวิตจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักศีลธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในส่วนของศีลนั้น คือ ข้อห้ามในการประพฤติปฏิบัติที่ผิดจากหลักธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการห้ามไม่ให้เป็นคนใจอำมหิตโหดร้าย ทารุณ ที่เป็นข้อห้ามคือ “ศีล ๕ ศีล ๘ และศีล ๑๐ ข้อ”^{๓๓} ดังกล่าว ส่วนหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติ นั้น คือ การมีความเมตตา มีน้ำใจที่ดีต่อกัน มีความเอื้อเพื่อต่อคนใกล้เคียง ญาติสนิท มิตรสหายและผู้ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นหลักของ พรหมวิหาร ๔ “มีเมตตา คือการมีน้ำใจ กรุณา คือการเข้าช่วยเหลือเมื่อเห็นคนอื่นได้รับความทุกข์ มุทิตา คือความยินดีในโอกาสที่คนอื่นประสบความสำเร็จ อุเบกขา คือพยายามให้กำลังใจเมื่อตนมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือคนอื่นได้หรือการช่วยจนสุดความสามารถแล้วแต่ช่วยไม่ได้”^{๓๔} และหลักธรรมเหล่านี้เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดสวัสดิการในสังคมเป็นการทูลุ้ความสามัคคีด้วยการทูลุ้บุญกิริยาวัตถุ ๓ มี “ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ คือการแบ่งปันสิ่งที่มีประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ใช้สอยตามสมควร สीलมัยบุญกิริยาวัตถุ คือการรักษาศีลหรือการรักษากาย วาจาและใจให้มีความสงบสุข ซึ่งเป็นการรักษาระเบียบวินัยของสังคมอีกอย่างหนึ่งและภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ คือการพัฒนากาย วาจาและจิตใจให้มีความสูงขึ้น

^{๓๓} ที.ปา. ๑๑/๒๘๖/๒๔๗. ; อง.อฎฐก. ๒๓/๑๓๑/๒๕๓. ; ขุ.ขุ. ๒๕/๑/๑.

^{๓๔} อง.ปญจก. ๒๒/๑๙๒/๒๕๒.

ไปด้วยภูมิปัญญา ความสามารถและการปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุ”^{๔๕} ซึ่งเป็นการร่วมมือร่วมใจกันอาศัยอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังกล่าว

๒) ความสำคัญของสวัสดิการสังคมในการณ์สังคมบรรพชิต เป็นสังคมที่ไม่มีระดับชั้น แต่ถือหลักพระธรรมวินัยเป็นระเบียบในการดำเนินชีวิต ยึดหลักสวัสดิการทางจิตใจเป็นหลักสำคัญ เป็นสังคมที่มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนผู้อื่นและประโยชน์ระหว่างบุคคล ร่วมกัน เป็นผู้ทุกข์สวัสดิการทางสังคมให้เกิดความสงบ เย็น เป็นสุข เช่น การสอนหลักการดำเนินชีวิตตามสายกลางหรือที่เรียกว่า “ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมายโดยสวัสดิภาพ”^{๔๖} ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการทางสังคมโดยตรง เพื่อให้มีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน เพราะมนุษย์ยืนนานวัน นานปี เข้าก็มีสวัสดิการทางการรักษาโรคดีขึ้นตามลำดับ จึงทำให้มนุษย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งธรรมชาติผลิตปัจจัยการเลี้ยงชีพมนุษย์ไม่พอ ดังนั้น สังคมบรรพชิตจึงเป็นผู้ทุกข์สวัสดิการให้สังคมด้วยการสละทางโลกเข้ามาศึกษาหาความรู้ในทางหลักธรรม เพื่อที่จะพ้นจากโลกแห่งความ “ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา”^{๔๗} มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสิ่งที่มองเห็นเด่นชัด คือการเปลี่ยนแปลงทางความคิดหรือการเปลี่ยนแปลงในหลักการต่าง ๆ ดังกล่าว

นอกจากนี้ ในพุทธศาสนาเถรวาทยังได้มีสังคมหนึ่งซึ่งเรียกว่า “พุทธบริษัท”^{๔๘} เป็นสังคมที่ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ มีภิกษุ มีสิกขาบทที่จะต้องปฏิบัติตาม ๒๒๗ ข้อ ภิกษุณี มีสิกขาบทที่จะต้องปฏิบัติตาม ๓๑๑ ข้อ สามเณร มีสิกขาบทที่จะต้องปฏิบัติตาม ๑๐ ข้อ และอุบาสก-อุบาสิกา สมาทานหรือตั้งสัจจะ ที่จะปฏิบัติตามศีล ๕ หรือศีล ๘ หรืออุโบสถศีลให้ครบ ๑ วันและ ๑ คืนในวันอุโบสถหรือวันพระ ๘ คำ ๑๔ หรือ ๑๕ คำ ส่วนมากในปัจจุบันทางภาคอีสานจะเรียกวันพระว่า “วันศีล” ส่วนสังคมที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั่วไปนั้น เป็นสังคมที่มีศีลธรรม ๕ ประการที่ประกอบด้วย ศีล ๕ คือ ข้อห้ามและธรรม ๕ คือ ข้อควรปฏิบัติพร้อมกับถือเป็นหลักปฏิบัติควบคู่กันไปกับกฎหมาย บ้านเมือง ดังกล่าว

ฉะนั้นสวัสดิการสังคมนั้น จึงมีความสำคัญในการณ์การมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจ มีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ มีการส่งเสริมการณการศึกษา การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมและสังคมมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาสังคมสิ่งเหล่านี้ เป็นความสำคัญของสวัสดิการสังคมที่มีต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยตรงแล้ว ยังมีประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีต่อส่วนรวม

^{๔๕} ข.อิติ. ๒๕/๒๓๘/๒๗๐.

^{๔๖} อ.จตุกก. ๒๑/๑๖๑-๑๖๓/๒๐๐-๒๐๔.

^{๔๗} ส.สพ. ๑๘/๑/๑.

^{๔๘} อ.จตุกก. ๒๑/๑๓๐/๑๗๙.

ของสังคมหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือภาพรวมของสังคม” ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมุ่งศึกษาประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีต่อการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ดังนี้

๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของสวัสดิการสังคม

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือภาพรวมของสังคมนั้นเป็นสิ่งที่นำมาประยุกต์แล้วทำให้เกิดเสถียรภาพทางสังคม มีความสงบสุขในสังคม ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมุ่งศึกษาประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีต่อเศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิต และสังคม ดังนี้

ก) ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจ

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจนั้น จะทำให้เศรษฐกิจในสังคมนั้นมีเสถียรภาพในการมีรายได้เฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันทำให้สังคมนั้นมีความสุขซึ่งเป็นความสุขของคฤหัสถ์ที่ประกอบด้วยหลักความสุข ๔ ประการ คือ “อัตติสุข โภคสุข อนณสุขและอนวัชชสุข”^{๔๙} ดังนี้

๑) อัตติสุข เป็นความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ มีความภูมิใจในการแสวงหาทรัพย์มาได้ด้วยตนเอง เพราะการที่สังคมมีเสถียรภาพ จึงทำให้มีงานทำ เศรษฐกิจในสังคมเจริญ เพราะการที่คนในสังคมนั้นให้สวัสดิการแก่สังคมที่ควรจะให้

๒) โภคสุข เป็นความสุขที่ได้มีการใช้จ่ายทรัพย์ที่ตนหามาได้ด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นการสืบเนื่องมาจากการซื้อขาย ขายคล่อง ใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงตน ผู้ที่ควรเลี้ยงและการนำไปบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมีความสุข เป็นต้น

๓) อนณสุข ความสุขเกิดจากการไม่มีหนี้ เพราะเศรษฐกิจดี มีความคล่องตัวในการเงิน การงาน คนไม่ว่างงานหรือการมีงานทำถ้วนหน้า ดังกล่าว

๔) อนวัชชสุข ความสุขเกิดจากการมีหน้าที่การงานอย่างมีเกียรติ ไม่มีภัยในการทำงาน เพราะการอนุเคราะห์ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล ตามความสามารถของตนที่มีอยู่ ดังกล่าวนอกจากการได้รับประโยชน์สุขทั้งสี่ประการนี้แล้ว ยังทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปในทางที่ดี เพราะความร่วมมือของคนในสังคม สามารถทำให้เกิดความสามัคคีและความสะอาด สบายหลาย ๆ การณ์ในสังคม เนื่องมาจากการให้สวัสดิการ ซึ่งกันและกัน ดังกล่าว

ข) ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษา

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษานั้น เป็นการส่งเสริมการศึกษาให้รู้

^{๔๙} อัง.จตุกก. ๒๑/๖๒/๙๐.

หนังสือถนัดหน้าด้วยการส่งเสริม “การณปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ”^{๕๐}เป็นการส่งเสริมให้มีการศึกษาเล่าเรียนในการณการศึกษาหาความรู้จากตำราเรียน หรือการเรียนรู้การทดลอง หรือการปฏิบัติและสรุป ผลการศึกษาหรือผลในการปฏิบัติ ดังนี้

๑) ปริยัติ คือ การเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากห้องเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้า เพื่อให้เข้าใจ หลักการ ขั้นตอน ในการดำเนินการเรียนรู้ที่เป็นเบื้องต้น ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

๒) ปฏิบัติ คือ การดำเนิน มีการส่งเสริมให้มีสถานที่ในการทดลองความรู้ที่ได้ศึกษาจากตำราเรียน ซึ่งเป็นการทดลองความรู้ความสามารถของคนที่ได้ศึกษาค้นคว้าเล่าเรียนมา

๓) ปฏิเวธ คือ ผลในการปฏิบัติงาน ในส่วนนี้เป็นส่วนที่สามารถสรุปได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างไร เพราะเป็นส่วนผลของการเรียนรู้ความเข้าใจและความ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ “เพื่อให้เกิดประโยชน์เพื่อส่วนตนเอง ประโยชน์เพื่อส่วนผู้อื่นและ

ประโยชน์เพื่อผู้อื่นร่วมกัน”^{๕๑} และการศึกษาเล่าเรียนเล่านี้เกิดมาจากการได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคมมาก ถ้ามีการส่งเสริมให้มีการศึกษาอย่างถูกวิธีจะทำให้การพัฒนาประเทศงายขึ้นมาก

ดังนั้น สวัสดิการสังคมจึงมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การให้สวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์นั้นจะต้องอาศัยผู้นำเป็นผู้ส่งเสริมในการให้สวัสดิการเกิดประโยชน์ ดังนี้

ค) ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณการปกครอง

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณการปกครองนั้น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าผู้ปกครองได้ให้การส่งเสริมทางเศรษฐกิจ การศึกษา ก็จะมีการทุกซ์ประโยชน์ให้แก่ผู้นำในการณ “ประโยชน์เพื่อส่วนตน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”^{๕๒} เพราะเป็นการง่ายต่อการปกครอง จึงทำให้เกิดประโยชน์เพื่อส่วนตนขึ้นมา ประโยชน์ผู้อื่นนั้น เป็นการทุกซ์ความสามัคคีให้แก่ชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ เมื่อมีความสามัคคีกันดี ก็ง่ายต่อการพัฒนาในการณต่าง ๆ ได้เช่นกัน ส่วนประโยชน์ทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นการเชื่อมสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ ดังนั้น ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ

^{๕๐} อ.จ.เอก. ๓๓/๓๙๑/๑๒๑.

^{๕๑} ส.ม. ๑๙/๖๐๓/๑๖๗.

^{๕๒} อ.จ.ทุก. ๒๐/๔๖/๑๐.

ปกครองนั้น จึงมีประโยชน์ต่อสังคมทุกการณ เพราะถ้าให้ความสำคัญในการณการปกครองมากก็จะมีประโยชน์ในการพัฒนาในการณต่าง ๆ เช่นกัน

ง) ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณการดำเนินชีวิต

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณการดำเนินชีวิตนั้น เป็นหลักประกันคุณภาพของชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น เช่น คนในสังคมนั้นประกอบไปด้วยฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับคฤหัสถ์นั้นก็ทำให้ชีวิตของคนในสังคมนั้นมีความสุขและหลักของฆราวาสธรรมนั้นประกอบ ด้วยธรรม ๔ ประการคือ “สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ”^{๕๓} ดังนี้

๑) **สัจจะ** การให้สัจจะในการดำเนินชีวิตนั้นจะทำให้ชีวิตประสบแต่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เช่น พระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้น พระองค์ก็ทรงตั้งสัจจะอธิฐานว่า “จะไม่ลุกไปจากที่พระองค์ทรงนั่งอยู่ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วจึงลุกออกจากที่ไปทรงสั่งสอนสาวกของพระองค์ต่อไป”^{๕๔}และพระองค์ก็ทรงเป็นตัวอย่างให้แก่มวลมนุษยได้ปฏิบัติตาม ถึงแม้สิ่งนั้นจะสำเร็จได้อย่างไร แต่ด้วยความตั้งใจก็สามารถทำให้สำเร็จได้

๒) **ทมะ** คือ การฝึกฝน เป็นการฝึกความอดทนอดกลั้นหรือการระงับจิตใจของตนเองไม่ให้ฟุ้งซ่านต่อการที่มีสิ่งไม่พอใจมากระทบกระทั่ง รู้จักการปรับเปลี่ยนนิสัย แก้ไขข้อบกพร่องของตน เพื่อให้สังคมยอมรับ หรือการปรับปรุงตน เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรือความก้าวหน้าการณสติปัญญา ดังกล่าว

๓) **ขันติ** คือ ความอดทน มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร อดออมรักษาทรัพย์ที่ตนหามาได้ด้วยความอดทน ไม่ท้อถอยต่อการงานที่ทำอยู่

๔) **จาคะ** คือ การเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพราะคนในสังคมนั้นหมายถึงการเป็นสมาชิกของสังคม จึงควรมีการเสียสละเพื่อผู้อื่น อย่าเห็นเฉพาะประโยชน์ส่วนตนแต่ฝ่ายเดียว ต้องรู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ดังนั้น ประโยชน์ของสวัสดิการของสังคมในการณการดำเนินชีวิตนั้นเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน มีการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อความสุขในการดำเนินชีวิตของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ได้มาจากการเสียสละหรือประโยชน์ของสวัสดิการสังคมที่มีต่อการดำเนินชีวิตนั่นเอง

จ) ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณสังคม

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณสังคมนั้น ซึ่งเป็นประโยชน์ภาพรวม คือ การมี

^{๕๓} ข.สุ. ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

^{๕๔} ที.ม. ๑๐/๑๓๔/๑๖๕.

เสถียรภาพทางสังคมที่มีเศรษฐกิจดี คนรู้หนังสือหรือคนในสังคมนั้นเป็นผู้มีความรู้มีปัญญาในการแก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้ ทำให้การปกครองในหมู่บ้านชุมชนหรือประเทศชาติมีความสงบ ไม่มีอาชญา กรรม หรือความวุ่นวายต่าง ๆ ไม่เกิดขึ้นและมีการดำเนินชีวิตที่ดีเกิดขึ้น เพราะการให้สวัสดิการสังคมหรือที่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน” ดังกล่าว

ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมนั้น มีประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมเพราะ การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อเสียภาษีให้แกรัฐ เพื่อนำไปพัฒนาประเทศชาติในการณ์ต่าง ๆ คือ การพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาการดำรงชีพ ของประชาชนและสามารถทำให้สังคมดำเนินไป ในทางที่มีความเจริญในการณ์ต่าง ๆ ได้เพราะการเสียสละหรือการให้สวัสดิการสังคม ด้วยการ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลในการณ์การเสียสละทรัพย์ การรักษาศีลธรรม กฎหมายบ้านเมืองและการ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น สังคมรวมถึงของประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็น สวัสดิการสังคมทั้งหมด ดังกล่าว จากการศึกษาสวัสดิการสังคมทำให้ทราบถึง ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของสวัสดิการสังคม ดังนี้

สวัสดิการสังคมหมายถึง การอนุเคราะห์ผู้ที่มีโอกาสในการณ์ต่าง ๆ ที่น้อยกว่าตน ไม่ ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางวาจาและทางจิต ซึ่งเป็นการช่วยเหลืออนุเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ การศึกษา การให้กำลังใจ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความหมายของสวัสดิการสังคมทั้งสิ้น การให้สวัสดิการทางสังคม นั้น เป็นการให้แบบการลงทุนหรือการให้เพื่อหวังประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เพื่อต้องการให้ สังคมมีความเจริญ เพื่อกำจัดความลำบากยากจน มีความเมตตาเพื่อต้องการให้มนุษย์มีความเท่าเทียม กันจึงมีองค์กรคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรวมถึง สวัสดิการการณ์ต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกสบาย และความสงบสุขของคนในสังคม ดังกล่าว ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์เศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิตและสังคม ดังนี้

๑. ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์เศรษฐกิจนั้น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการณ์ การประกอบอาชีพเพื่อดำเนินชีวิต โดยการมีงานทำ การส่งเสริมอาชีพในกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มศิลปินา ชีพในพระบรมชินูปถัมภ์ เพื่อให้มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว

๒. ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์การศึกษานั้น เป็นการส่งเสริมให้มีการรู้ หนังสือสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้เป็น บ้านหลังที่สองเพื่อให้นักเรียนมีความรักในโรงเรียนของตน มีการส่งเสริมให้ครูมีประกอบวิชาชีพ เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ สังคมจึงให้เกียรติยกย่อง ซึ่งเป็นการให้กำลังใจอีกประการหนึ่งที เป็นการให้สวัสดิการสังคมเช่นกัน

๓. ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการณ์การปกครอง ซึ่งมีความสำคัญในการณ์การ เชื่อมโยง หรือการทุกซ์ความสามัคคีในสังคมและเป็นสื่อในการช่วยเหลือระหว่างผู้มีความประสงค์จะ

บริจาคทรัพย์ของตนให้แก่ผู้ยากจน ดังที่พบเห็น เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ รัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ ยื่นมือเข้ามาช่วยในการนำปัจจัยยังชีพไปสู่ผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

๔. ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการดำรงดำเนินชีวิตนั้น มีความสำคัญในการณ์การเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรให้กันในการณ์หน้าที่ปฏิบัติต่อกัน เช่น การทำหน้าที่ของตนในครอบครัวตามสถานะที่ปรากฏในครอบครัว ดังกล่าว

๕. ความสำคัญของสวัสดิการสังคมการสังคมนั้น มีความสำคัญในการณ์การพัฒนาสังคมในการณ์ต่างๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา การปกครองและการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังกล่าว

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของสวัสดิการสังคมมีประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือภาพรวมของสังคมนั้น เป็นสิ่งที่นำมาประยุกต์แล้วทำให้เกิดเสถียรภาพทางสังคมมีความสุขในสังคม ดังนั้น ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมจึงมีต่อเศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง การดำเนินชีวิตและสังคม ดังนี้

๑. ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์เศรษฐกิจ มีประโยชน์การณ์ความมั่นคงของความเป็นอยู่ของชีวิตของมนุษย์ในสังคม เช่น ทำให้มีฐานะเท่าเทียมกันในการณ์ความเป็นอยู่ มีความเจริญในการณ์การเงินหรือปัจจัยสี่ ดังกล่าว

๒. ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์การศึกษา มีการพัฒนาการศึกษาให้เท่าเทียมนานาประเทศได้อย่างรวดเร็ว เพราะการอาศัยแรงสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชนหรือองค์กรต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนทางการศึกษา ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการสังคมการณ์การศึกษา ดังกล่าว

๓. ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์การปกครอง มีประโยชน์ในการณ์การเอื้ออำนวยในการณ์ต่าง ๆ ในแง่มุมของการปกครอง และทำให้ง่ายต่อการบริหารการปกครองเพราะสังคมมีเสถียรภาพในการณ์เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น

๔. ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์การดำเนินชีวิต ทำให้มีการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ มีการดูแลให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน ดังที่พบเห็นปัจจุบัน คือ การร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือกันในการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

๕. ประโยชน์ของสวัสดิการสังคมในการณ์สังคม เป็นการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความสุขในสังคม

ดังนั้น สวัสดิการสังคม จึงเป็นเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของสังคม ซึ่งเป็นการทุกข์ความสุขให้แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม ดังกล่าว

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นคติที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเองให้ถึงที่สุดแล้ว ถ้าไม่ประสบความสำเร็จจึงขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือการช่วยเหลือตนเองจนกระทั่งประสบความสำเร็จแล้วจึงช่วยเหลือผู้อื่น เช่น “พระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์จึงทรงประกาศพระสัทธรรมเพื่อช่วยเหลือให้มนุษย์ได้พ้นจากวิญญูสงสาร”^{๕๕} ดังที่ได้ปรากฏนี้ตามหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทจะเน้นถึง “อตตา หิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เป็นหลักสำคัญ”^{๕๖} และการสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนามีหลักการอยู่สองลักษณะคือ “อามิสสังคหะ เป็นการสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ และธัมมสังคหะ เป็นการสงเคราะห์ด้วยธรรมคำสั่งสอน”^{๕๗} นอกจากนี้ยังมุ่งถึงการทุกข์ประโยชน์เพื่อให้เกิดขึ้น “แก่ตนเอง ผู้อื่นและประโยชน์ทั้งสองฝ่ายร่วมกัน หรืออัตถะ ๓”^{๕๘} และยังให้คำนึงถึงประโยชน์ในระยะยาวอีกคือ “ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในอนาคต และประโยชน์สูงสุด”^{๕๙} ดังที่ได้กล่าวมานี้พอจะทำให้ทราบว่า สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง เกิดประโยชน์กับผู้อื่น และเกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย หรือการทุกข์ประโยชน์ในปัจจุบัน ในอนาคตและประโยชน์อันสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาท

เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัย จึงมุ่งศึกษาสวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาท ที่เหมาะสมในการณ์เศรษฐกิจ การณ์การศึกษา การณ์การปกครอง การณ์การดำเนินชีวิต ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ สวัสดิการสังคมในการณ์การดำเนินชีวิต

สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทในการณ์การดำเนินชีวิตนั้น เป็นการดำเนินชีวิตตามหลักปัจจัยสี่ คือ “การดำเนินการ ปฏิบัติการ และ ผลผลิตที่ได้รับ”^{๖๐} ที่พระพุทธศาสนาสรุป

^{๕๕} ที.ม. ๑๐/๑๓๔/๑๖๕.

^{๕๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๒*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๗๕.

^{๕๗} อ.ท. ๒๐/๓๙๓/๑๑๕.

^{๕๘} ส.นิ. ๑๖/๖๗/๓๕.

^{๕๙} ข.ม. ๒๙/๒๙๒/๒๐๕.

^{๖๐} พระราชาธรรมนิเทศ(ระแบบ ฐิตญาโณ), *มองเขา มองเรา*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: พรศิวกการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๖๒.

ลงที่ “หลักสัมมาอาชีวะ ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพอย่างสุจริต”^{๖๑} ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมุ่งศึกษาสวัสดิการสังคมตามคตินิพพานศาสนาเถรวาทในการดำเนินการดำเนินชีวิต ที่ประกอบด้วย การดำเนินการ ปฏิบัติการ และ ผลผลิตที่ได้รับ ดังนี้

๒.๒.๑.๑ การดำเนินการ

เป็นการดำเนินการให้ได้ผลิตผลเพื่อให้ได้ปัจจัยสี่มาเลี้ยงชีพ หลีกเลี่ยงการบริโภคก็มีการสงเคราะห์ เพื่อเก็บรายได้ไว้เป็นทุนในการผลิตกรรมครั้งต่อไป และในการดำเนินการให้ได้ผลิตผลเพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยหลักของ “อิทธิบาท ๔ มี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา”^{๖๒} ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ทำการดำเนินการผลิตผลได้นั้นย่อมสำเร็จได้โดยไมยาก ดังนี้

๑) **ฉันทะ** เป็นความพอใจ มนุษย์ถ้ามีความพอใจที่จะทำสิ่งใดแล้ว ก็หมายถึงสิ่งนั้นจะต้องสำเร็จตามความมุ่งหมายและเป็นการปฏิบัติด้วยใจรัก “จึงทำให้เกิดปริญา ๓ ประการ คือ การกำหนดรู้ในการผลิตกรรม การทำความรู้จักในการผลิตกรรม และสามารถทำความเข้าใจอย่างครบถ้วนในการนำไปลงมือปฏิบัติ”^{๖๓} เมื่อมีความพอใจแล้ว จะสามารถทำให้มีความพอใจในการกำหนดรู้ การทำความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติด้วยความเข้าใจและจะประสบความสำเร็จในการผลิตกรรม ดังกล่าว

๒) **วิริยะ** เป็นความเพียร ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นที่จะประกอบการณ์นั้นให้สำเร็จด้วยความตั้งใจความเพียรหรือความพยายามนั้น จะต้องอาศัยความตั้งใจหรือตามคติทางพุทธศาสนา เถรวาทที่ว่า อธิษฐานธรรมเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน มี ๔ ประการ คือ “ปัญญา สัจจะ จาคะและอุปสมะ”^{๖๔} ดังนี้

(๑) **ปัญญา** การมีความเพียรนั้นสิ่งที่ขาดไม่ได้คือปัญญา ซึ่งเป็นการพิจารณาให้เห็นถึงความเป็นจริงในการใช้ความเพียรให้เกิดประโยชน์

(๒) **สัจจะ** เป็นความตั้งใจจริงในการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ มนุษย์ถ้ามีความตั้งใจหรือการตั้งสัจจะแล้ว สิ่งทีลงทุนลงแรง ในการทำงาน คงไม่เสียเปล่า เพราะมีการตั้งสัจจะเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่น ดังกล่าว

(๓) **จาคะ** เป็นการเสียสละหรือการสละเวลาในการเอาใจใส่ในกิจการงานของตนที่ทำอยู่ ซึ่งเป็นการทุ่มเททั้งแรงกายและสติปัญญาเพื่อกิจการงาน โดยเฉพาะก็จะทำให้การผลิต

^{๖๑} ม.ม. ๑๒/๑๔๙/๑๒๓.

^{๖๒} ที.ปา. ๑๑/๒๓๑/๒๓๓.

^{๖๓} ขุ.ม. ๒๙/๖๒/๖๐.

^{๖๔} ที.ปา. ๑๑/๒๕๔/๒๕๑.

กรรมได้กำไร เพราะงานออกมาจะได้มีความประณีต เพราะการเสียสละเวลาให้กับงานของตนอย่างเต็มที่ ดังกล่าว

(๔) อุปสมะ ความสงบหรือความมั่นใจในการที่จะได้รับผลจากการลงทุนลงแรงในการผลิตกรรม เพราะตนได้พยายามใช้ปัญญาในการผลิต มีความตั้งใจในการทำงานและมีการเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจอย่างเต็มที่ เพื่อให้ความเพียรพยายามสำเร็จลงด้วยดี

๓) จิตตะ เป็นการตั้งใจ หรือความเอาใจใส่ในกิจการนั้น ๆ ด้วยความคิดที่จะประกอบการกิจนั้น ๆ ให้สำเร็จด้วยดี ซึ่งเป็นการทุ่มเทเวลาให้กับงานอย่างเต็มความสามารถ โดยนำหลักธรรมของผู้อยู่ครองเรือน ซึ่งเรียกว่า ฆราวาสธรรม ๔ ประการ คือ “สัจจะ ทมะ ขันติและจาคะ”^{๖๕} ดังนี้

(๑) สัจจะ มีความจริงจัง จริใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่

(๒) ทมะ เป็นการข่มใจหรือการข่มจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่านเมื่อเจออุปสรรคต่าง ๆ

(๓) ขันติ เป็นผู้มีอารมณ์อดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี

(๔) จาคะ เป็นการสลัดความขุ่นมัวออกจากจิตใจหรือการสะละกิเลสที่ทำให้จิตใจที่ใสใฝ่ในอบายมุข ซึ่งเป็นสาเหตุของการทำให้ทั้งในหน้าที่การงาน ดังกล่าว

๔) วิมังสา เป็นผู้มีใจความไตร่ตรองหรือการพิจารณาเพื่อให้เห็นถึงผลดี ผลเสียของการประกอบการที่ได้ปฏิบัติมาแล้วว่า มีขาดตกหรือมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ถ้ามีข้อดีก็บันทึกเพื่อนำไปปฏิบัติในครั้งต่อไป หรือมีข้อเสียก็ควรหาแนวทางในการแก้ไขให้เรียบร้อย เพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการผลิตกรรม ซึ่งเป็นหลักในการผลิตกรรมตามคติทางพุทธศาสนาเถรวาท

การผลิตกรรมในทางคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นการมุ่งหวังเพื่อการผลิตผลเพื่อนำไปสู่การบริโภค ตามหลักของความสุขของคฤหัสถ์ คือ “ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ที่ตนหามาได้ด้วยความสามารถ ความสุขที่เกิดจากการไม่ได้มีทรัพย์คนอื่นมาใช้ก่อนและมีความสุขเกิดจากการประกอบอาชีพอย่างบริสุทธิ์”^{๖๖}และการใช้จ่ายทรัพย์เหล่านี้มีความสุข หลังจากการผลิตกรรมแล้ว ยังมีการแบ่งปันเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตน และบุคคลอื่นในสังคมด้วยการเสียภาษีให้แก่รัฐ เพื่อนำไปเป็นสวัสดิการสังคมในโอกาสต่าง ๆ

^{๖๕} ส.ส. ๑๕/๓๑๑/๓๖๑.

^{๖๖} อัง.จตุกก. ๒๑/๖๒/๙๐.

๒.๒.๑.๒ ปฏิบัติการ

ปฏิบัติการนั้น เป็นการใช้สอยประโยชน์จากทรัพย์ที่หามาได้ ด้วยความบริสุทธิ์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสี่อันเป็นเครื่องยังชีพของมนุษย์และ “รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอย ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ให้เห็นวัตถุประสงค์ในการบริโภคปัจจัยสี่ว่า มากน้อยแค่ไหนเพียงไรสำเร็จประโยชน์แล้ว ก็ควรที่จะเพียงพอ คือ ให้บริโภคใช้สอยอย่างเป็นนายของปัจจัยสี่ ไม่ใช่ให้ปัจจัยสี่เป็นนายของตน”^{๖๗} ซึ่งเป็นการบริโภคอย่างพอเพียงหรือการบริโภคด้วยความสันโดษ คือ “ยถาลาภสันโดษ ยถาพลสันโดษและยถาสารูปสันโดษ”^{๖๘}เป็นการบริโภคเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น และการบริโภคเพื่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมร่วมกัน ดังนี้

๑) **ยถาลาภสันโดษ** เป็นการบริโภคปัจจัยสี่ด้วยความพอใจในสิ่งที่ตนหามาได้ ซึ่งเป็นการไม่ดิ้นรนมากจนเกินไป เพราะจะทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นภายในจิต ร่างกายและสังคมต่อไป เพราะความไม่รู้จักความสันโดษ ดังนั้น ความสันโดษสามารถทำให้มนุษย์ปฏิบัติตามโอวาทของพระพุทธเจ้าได้ทั้ง ๓ ประการ คือ “สพฺพปาปสฺส อภินฺน กุสลสฺสุปฺสมปทา สจฺจิตฺตปริโยทปนํ”^{๖๙} เพราะมีความสันโดษจึงทำให้มนุษย์ปฏิบัติตามโอวาทของพระพุทธเจ้าได้ดังนี้

(๑) **สพฺพปาปสฺส อภินฺน** คือการไม่ทำความชั่ว ทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ เพราะเมื่อมนุษย์ ได้ปัจจัย ๔ มาด้วยความบริสุทธิ์กาย วาจา และจิตใจ ย่อมเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และเป็นแรงจูงใจให้ทำความดีทั้งหลายให้มากขึ้น

(๒) **กุสลสฺสุปฺสมปทา** คือ การทำความดีให้เกิดขึ้นแก่ตัวเอง หากลาภที่ได้มาตามเหตุ ตามปัจจัย เพียงพอแก่ความพอดีของตนแล้ว ก็ควรได้แบ่งปันให้ผู้ที่ไม่มี หรือผู้ที่ลำบากกว่า ด้วยการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันให้คนอื่น และสังคมต่อไป หรือการประกอบกรอย่างอื่น เพื่อเป็นการทุกข์ความดีให้เกิดขึ้น

(๓) **สจฺจิตฺตปริโยทปนํ** การทำให้จิตใจผ่องใส เพราะตัวเองมีความพอดีในสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยสี่ การได้รับความอำนวยความสะดวกในการณ์ต่าง ๆ ตามสมควรที่บุคคลอื่นและสังคมที่ได้รับความดีด้วยกัน ไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น จึงทำให้จิตใจมีความผ่องใส ดังกล่าว

๒) **ยถาพลสันโดษ** มีความพอใจในสิ่งที่ตนได้มาด้วยความสารถของตนที่มีอยู่ซึ่งเป็นทรัพย์สมบัติ ความรู้ ความสามารถที่ตนได้มานั้น จะต้องอาศัยสิ่งที่ตนมีอยู่ คือ “ความสุจริต ๓

^{๖๗} พระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑิตญาโณ), มองเขา มองเรา, หน้า ๑๖๓.

^{๖๘} ที.สี.อ. ๑/๒๕๓.

^{๖๙} ข.ธ. ๒๕/๒๔/๓๙.

ประการ มี กายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต”^{๗๐} และความสุจริตทั้งสามประการนี้ เป็นหลักการที่ แสวงหาทรัพย์ด้วยความบริสุทธิ์ พร้อมทั้งการได้มาของปัจจัยสี่ ก็มีความบริสุทธิ์ มีความพอใจที่ได้ ปัจจัยเหล่านั้นมาด้วยกำลังของตน ดังนี้

(๑) กายสุจริต เป็นการใช้พลังกำลังทางกายในการประกอบอาชีพอย่าง บริสุทธิ์

(๒) วชิสุจริต เป็นการใช้วาจาประกอบอาชีพอย่างบริสุทธิ์ ตามโบราณที่ว่า “ปากเป็นเอก” หมายถึง การประกอบอาชีพนั้น มีวาจา เป็นเครื่องหมายสำคัญในการเป็นสื่อต่าง ๆ ถ้ามีวาจาที่ดี ย่อมเป็นแรงเสริม สนับสนุน ให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ดังกล่าว

(๓) มโนสุจริต เป็นผู้มีความเห็นที่ถูกต้องตามหลักของความจริงหรือ “สัมมาทิฐิ”^{๗๑}ในอริยมรรค ๘ ประการ ซึ่งเป็นการเห็นความจริง ตามที่เป็นจริง ตามหลักฐานที่ ปรากฏตามสายตาที่เห็น และการใช้กำลังในการประกอบอาชีพนั้นจะต้องอาศัย “หลักของทาง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์”^{๗๒} ดังกล่าว

๓) ยถาสารูปสันโดษ เป็นผู้มีความยินดีในปัจจัยเลี้ยงชีพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมกับตน เช่น คนพิการสมควรจะได้รับรถเข็น เพื่อใช้นั่งในการเคลื่อนไหวไปมา ซึ่งไม่ เหมาะกับบุคคลปกติทั่วไป ดังนั้น การมีความยินดีในสิ่งของที่ตนเองเหมาะสมนั้น เป็นการปรุ่่งแต่ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับตนคือ “กายสังขาร วชิสังขารและจิตตสังขาร หรือมโนสังขาร”^{๗๓} เพื่อให้ ความพอเหมาะสมควรกับตน ดังนี้

(๑) กายสังขาร เป็นการปรุ่่งแต่งทางกายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการใช้ ปัจจัยสี่ทางกายตามความเหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

(๒) วชิสังขาร เป็นผู้มีความเหมาะสมในการพูดจา ซึ่งเป็นการพูดในโอกาส ต่างๆ โดยคำนึงถึงกาล สถานที่ ดังกล่าว

(๓) จิตตสังขารหรือมโนสังขาร เป็นผู้มีความเหมาะสมในแนวคิด เป็นผู้มีความ คิดที่เหมาะสมกับคนอื่น มีแนวความคิดเข้ากับคนอื่นได้ดังกล่าว

^{๗๐} ที.ปา. ๑๑/๒๒๘/๒๒๗.

^{๗๑} อภ.วิ. ๓๕/๕๖๙/๓๐๗.

^{๗๒} พระสมร กุสโล (พรมศรี), “ปรัชญาการดำรงชีวิตตามหลักปัจจัยสี่ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๘๑.

^{๗๓} ม.มู. ๑๒/๑๒๗/๙๙.

การบริโภครวมในทางคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นการบริโภคที่รู้จักความพอดี หรือที่เรียกว่า “ความสันโดษ” เพราะมนุษย์มีการเพิ่มปริมาณขึ้นมากตามลำดับของวิวัฒนาการทางการแพทย์ หรือการมีสวัสดิการทางการแพทย์ที่ดีดังกล่าว ดังนั้น การบริโภครวมในทางคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น จึงมีการเน้นถึงความพอดี หรือความสันโดษ เพื่อเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่สัตว์โลกด้วยกัน หรือสิ่งมีชีวิตทุกชนิดและเป็นหลักการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการทางสังคม ดังกล่าว

๒.๒.๑.๓ ผลผลิตที่ได้รับ

ปวิรรตกรรม เป็นหลักของการแลกเปลี่ยนซื้อขายการซื้อขายนั้นจะพบว่าเดิมทีเดียวเป็นเรื่องของความตกลง ยินยอมของกลุ่มผลประโยชน์สองฝ่าย เช่น ฝ่ายหนึ่งมีผัก ฝ่ายหนึ่งมีข้าว ตกลงนำมาแลกเปลี่ยนกันด้วยความสมัครใจของคนทั้งสองฝ่าย แม้ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นเงินตรา เช็ค หรืออย่างอื่นก็ตาม แสดงว่า ต้องแสดงออกด้วยความรู้สึกร่วมกันในฐานะที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องอิงอาศัยกัน จะมีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพียงอย่างเดียวไม่ได้^{๗๔}

นอกจากการแลกเปลี่ยนปัจจัยสี่ซึ่งกันและกันตามความเหมาะสมแล้ว ในทางพุทธศาสนาเถรวาทยังบ่งบอกถึงลักษณะของการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า คือ “ปาปณิกธรรม ๓ มี จักขุมา วิจฺจโรและนิสสยम्मปฺปโน”^{๗๕} ซึ่งเป็นหลักการในการให้สวัสดิการสังคมทางการค้า ดังนี้

๑) จักขุ เป็นผู้มีสายตาที่รู้จักการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยหวังกำไร สามารถคำนวณถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่าให้เอากำไรเกินควร ซึ่งตามหลักของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นนั้น ควรเอากำไรแต่พองามหรือเอากำไรที่พอดี และอาจทำให้มีมิตรภาพในการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้านั้นยั่งยืน จึงจะเป็นการประกอบอาชีพอย่าง “สัมมาอาชีพะ”^{๗๖} ที่เป็นการเลี้ยงชีพ หรือการประกอบอาชีพอย่างมีความบริสุทธิ์กาย วาจาและใจ เป็นต้น

๒) วิจฺจโร เป็นผู้มีความชำนาญในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าเป็นอย่างดี รู้จักภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ที่จะนำสินค้าออกจำหน่าย เช่น ถูหนาวควรจะทำอาหารจำพวกที่ทำให้ร่างกายอบอุ่น มีจำพวกน้ำจืด หรือการหาเสื้อผ้ากันหนาวออกจำหน่าย จึงจะขายได้ และเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ในการจัดหาสิ่งเหล่านั้นให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อมก็ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม

^{๗๔} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), มองเขา มองเรา, หน้า ๑๖๓.

^{๗๕} อัง.ติก. ๒๐/๔๕๙/๑๔๖.

^{๗๖} ที.ม. ๑๐/๒๙๙/๓๔๘.

๓) นิสสัยมัมปโน เป็นผู้มีทุนในการที่จะนำไปใช้เป็นต้นทุนในการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือการหาหลักประกันเพื่อต่อรองในการนำสินค้าไปขายก่อน แล้วนำเงินมาใช้ค่าสินค้าคืนในภายหลัง หรือปัจจุบันที่เรียก “เครดิต” ถึงอย่างไรก็ตาม ในหลักพระพุทธศาสนายังมีหลักการจัดสรรทรัพย์เพื่อการบริโภคให้มีความสุขนั้น ยังมีอีกสองส่วนที่เป็นส่วนในการนำมาประกอบอาชีพ คือ “โภควิภาค ๔ มี เอเกน โภคํ ภูณเชยย ทวีหิ กมมํ ปโยชเย จตุตถญจ นิชาเปยย”^{๗๗} ซึ่งเป็นหลักของการจัดสรรทรัพย์ได้อย่างลงตัว ดังนี้

(๑) เอเกน โภคํ ภูณเชยย ส่วนที่หนึ่งใช้ในการเลี้ยงชีพตนและผู้เกี่ยวข้องที่ประกอบด้วย บิดามารดา ปู่ ย่า ตา และยาย รวมถึงสมณะ ชีพราหมณ์ ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าว

(๒) ทวีหิ กมมํ ปโยชเย สองส่วนใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพราะการประกอบกิจการนั้น จะต้องอาศัยทั้งธรรมชาติและมนุษย์ที่กันทุกข์ขึ้นมา เพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับมนุษย์ เป็นต้น

(๓) จตุตถญจ นิชาเปยย และอีกหนึ่งส่วนเก็บไว้ใช้สอยในเมื่อจำเป็น หรือการเสียภาษีให้รัฐ ช่วยผู้ประสบภัยจากธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ภัยจากคลื่นยักษ์ สึนามิที่มีคนนำสิ่งของเครื่องใช้ มาช่วยบริจาค เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย สิ่งเหล่านี้ก็เรียกว่า “สวัสดิการสังคมเช่นกัน”

นอกจากนี้ ยังมีการให้สวัสดิการทางการค้า เพื่อการค้า คือ การให้กู้ยืมเพื่อนำเงินไปเป็นในการค้าขาย เมื่อผู้กู้เงินไปค้าขายแล้ว จึงนำเงินหรือปัจจัยเหล่านั้นมาใช้คืนเจ้าของเดิม ซึ่งเป็น การให้สวัสดิการสังคมทางการค้าขายแลกเปลี่ยน เป็นต้น

ปวิรรตกรรม เป็นหลักของการแลกเปลี่ยนซื้อขายการซื้อขายนั่น เป็นการหมุนเวียนทรัพย์สินเงินทองของบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าที่ตนต้องการ เอามาใช้เพื่อเชยชมให้มีความสุข เหมือนโบราณกล่าวกันว่า “ของดีมีไว้ชม พอชมเบื่อค่อยเปลี่ยนให้คนอื่นชื่นชมด้วย” ปัจจัยส่วนอื่น ๆ ก็เช่นกันย่อมมีการแลกเปลี่ยนให้คนอื่นได้บริโภคหรือใช้สอยตามสมควร เพื่อให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนข้าวกับทองคำ ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งมีความหิวทางร่างกาย ส่วนอีกคนหนึ่งมีความปรารถนาทางการณ์จิตใจ ดังกล่าว

สรุปได้ว่า สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์การดำเนินชีวิตนั้น เป็นการดำรงชีพตามหลักปัจจัยสี่ คือ ผลิตรกรรม บริโภคกรรม ปวิรรตกรรม ซึ่งเป็นระบบที่เป็นลูกโซ่ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น สวัสดิการสังคมในพระพุทธศาสนาการณ์การดำเนินชีวิตนั้นจึงมี

^{๗๗} ที.ปา. ๑๑/๑๙๗/๒๐๒.

ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยังชีพให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้และการศึกษา จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ หรือการพัฒนาครอบครัวชุมชน สังคมหรือประเทศก็ตาม จะต้องอาศัยความเป็นอยู่การณเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน

๒.๒.๒ สวัสดิการสังคมการศึกษา

การศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางการร่างกาย วาจาและจิตใจ เป็นการส่งเสริมทางการศึกษาให้มีการเรียนรู้เข้าใจ ในสิ่งใหม่ เพื่อการนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยการนำหลักทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถ แยกประเด็นเรียงลำดับเป็นข้อ ๆ ดังนี้ สัทธิธรรม ๓ ประการ หลักของการศึกษา ประเภทของการศึกษา ความสำคัญของการศึกษา

ก) สัทธิธรรม ๓

สัทธิธรรม ๓ เป็นหลักของการศึกษา ถึงการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ตามหลักปรีชาปฏิบัติ ปฏิภาณ ดังนี้

๑) ปรีชาปฏิบัติ หมายถึง การศึกษาเรียนรู้สิ่งที่มนุษย์แสดงออกมาทางร่างกายและวาจา แต่สิ่งที่บังคับให้แสดงลักษณะอาการให้ปรากฏสู่ภายนอก คือ จิตใจ เป็นกลไกสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ ถึงจิตใจของมนุษย์ มีการพิจารณาลักษณะทางกายและวาจาหรือควรศึกษาจากผู้รู้และตำราเรียน เพื่อให้ทราบถึงผลที่จะได้ปฏิบัติต่อไป

๒) ปฏิภาณ หมายถึง การนำหลักของจริยธรรมไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลต่อตนเองและผู้อื่น การนำไปปฏิบัติในที่นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษาให้เข้าใจแล้วว่า สิ่งใดควรประพฤติ สิ่งใดไม่ควรประพฤติ เพราะจะทำให้มีผลสืบเนื่องต่อไปในอนาคตและเมื่อมีการศึกษามาอย่างเข้าใจก็จะทำให้รู้ว่าสิ่งใดควรประพฤติ

๓) ปฏิภาณ หมายถึง ผลของการปฏิบัติ หรือผลสำเร็จของการศึกษา ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนและการนำไปปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดผลสำเร็จตามมา^{๗๘}

ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะพฤติกรรมต่าง ๆ หรือจริยธรรมเกิดมาจากการลองถูกลองผิด ในการแสดงออกสู่ภายนอกของพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความใจของคนในสังคม เมื่อศึกษาเข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติจนกระทั่งเกิดผลแก่ตนเองและสังคมแล้ว จึงมีการปลูกฝังหรือการถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นการปลูกฝังที่ตนเอง คนใกล้ชิดและคนในสังคมต่อไป ดังนี้

^{๗๘} อจ. เอก. ๓๕/๓๐/๓๕๑.

๔) การปลูกฝังทางการศึกษา เป็น การอบรมกิริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของการศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจ ที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่น้อมนำให้บุคคลมุ่งกระทำ ความดี มีแนวทางแห่งความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสมในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การปลูกฝังอุดมการณ์อันสูงสุดของมนุษย์ ควรจะเป็นการปลูกฝังแบบมีสัมมาทิฐิ คือการมีความคิดเห็นที่ชอบด้วยหลักการและหลักธรรม ในการปลูกฝังอุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิตให้แก่บุตรหลานของตน เพื่อให้เห็นคุณค่าทางการศึกษา ละเว้นความชั่ว มีการศึกษาทางการณ์จิตใจ พร้อมทั้งจะทุกข์ความสัมพันธอันดีโดยมีสามัญสำนึกในคุณค่าของการศึกษาที่พึงประสงค์

ข) หลักของการศึกษา

การศึกษา หมายถึง หลักของการศึกษาทางจริยธรรมให้เข้าใจ ซึ่งเป็นหลักการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการมีความรู้ในเรื่องของการศึกษาเป็นการทุกข์สันติสุข การศึกษาเพื่อความเข้าใจในหลักของความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มีลักษณะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์

อัตถกิริยา (Interaction) มีการปฏิบัติต่อกัน ทั้งทางทุกข์สรรค์และบ่อนทำลาย การปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นการทุกข์คนให้เป็นคน มีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ การทุกข์คุณงามความดี เอื้ออารีไปถึงการช่วยเหลือผู้อื่นได้พบกับสิ่งที่ดีมีความสุขโดยทั่วกันและมีความเมตตาธรรม “การศึกษาจึงเป็นเครื่องคุ้มครองโลก เป็นฝ่ายที่ดีที่จะชนะฝ่ายที่ไม่ดี ถ้าไม่มีการศึกษา จะไม่มีหลักธรรมที่จะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ จะทำให้มนุษย์ไม่แตกต่างจากสัตว์โลกทุกๆ ไป^{๗๙}

หลักของการศึกษานั้น เป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ที่แสดงออกมาทางกาย วาจาและมีจิตใจเป็นตัวกำหนดทิศทางการแสดงออกมาสู่ภายนอกเพื่อให้บุคคลที่ใกล้ชิดหรือบุคคลในสังคมได้รับทราบว่า ผู้แสดงออกนั้นมีความประสงค์เช่นไร เช่นการแสดงมาเพื่ออยากให้คนในสังคมสามัคคีกัน จึงมีการพูดคุยเพื่อการเชื่อมสัมพันธไมตรีกัน

ดังนั้น หลักของการศึกษาการแสดงออกทางกายและวาจาเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับทราบถึงจุดประสงค์ของตน ซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะแสดงออก เพื่อให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของมนุษย์ และมีการศึกษาถึงการแสดงออกทางกาย วาจา ซึ่งกันและกันให้เข้าใจเพื่อนำไปปลูกฝังให้บุคคลรุ่นต่อไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบในสังคมต่อไป

^{๗๙} สาโรช บัวศรี, จริยธรรมศึกษา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒.

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ยังจะได้มุ่งศึกษาประเภทของการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะของแต่ละประเภทของการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ดังนี้

๒.๒.๒ สวัสดิการสังคมการศึกษา

การศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางการร่างกาย

๒.๒.๒.๑ ประเภทของการศึกษา

ประเภทของการศึกษานั้น เป็นการศึกษาถึงหลักพฤติกรรมของมวลมนุษย์ มีหลักปฏิบัติที่เป็นประเภทข้อห้ามเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตือนสติก่อนการลงมือปฏิบัติ และคำนึงถึงผลของการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ประเภทการศึกษาที่เกี่ยวกับข้อห้าม เป็นการละเว้นจากการกระทำความชั่วที่ผิดต่อศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหลักการศึกษาที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติมาอย่างมีความสุขในสังคม แต่ในที่นี่ ผู้วิจัย มุ่งศึกษาประเภทการศึกษาที่เป็นข้อห้ามในการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ดังนี้

(๑) ประเภทการศึกษาที่เป็นข้อห้ามทางกาย ๓ ประการ ดังนี้

(๑.๑) ห้ามจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนสัตว์ให้ทุกข์ทรมานซึ่งมีมนุษย์เป็นต้น

(๑.๒) ห้ามลักทรัพย์ของผู้คนที่ยังหวงแหนอยู่หรือมีเจ้าของครอบครองอยู่

(๑.๓) ห้ามประพฤติดิดในสามี ภรรยาและเด็กที่ยังไม่รู้นิติภาวะ

(๒) ประเภทการศึกษาที่เป็นข้อห้ามทางวาจา ๔ ประการ ดังนี้

(๒.๑) ห้ามการพูดเท็จ จนกระทั่งทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

(๒.๒) ห้ามการพูดจาส่อเสียดจนทำให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น

(๒.๓) ห้ามการพูดจาคำหยาบจนกระทั่งไม่มีผู้อื่นคบเป็นมิตร

(๒.๔) ห้ามการพูดจาเพ้อเจ้อไร้สาระ เพราะจะทำให้ตนเป็นคนไม่มีสาระ

(๓) ประเภทการศึกษาที่เป็นข้อห้ามทางจิตใจ ๓ ประการ ดังนี้

(๓.๑) ห้ามจากการคิดอาฆาตพยาบาทผู้อื่น เพราะจะทำให้จิตใจไม่สงบ

(๓.๒) ห้ามจากการอิจฉาริษยาผู้อื่น เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ

(๓.๓) ห้ามจากการคิดโลภอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตัวเอง^{๘๐}

^{๘๐} ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาธรรมศึกษาขั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘.

ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมเพื่อการมีความยับยั้งคิด ก่อนการประพฤติปฏิบัติ และให้เป็นบุคคลมีเหตุมีผลในการดำรงชีวิตมองเห็นคุณค่าจริยธรรมที่มีต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เมื่อมองเห็นเหตุและผลดังกล่าว จึงลงมือประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีหลักการประพฤติทางจริยธรรม ดังนี้

๒) ประเภทการศึกษาที่เกี่ยวกับข้อควรนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติตามหลักของเบญจธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ควรแสดงออกทางกาย ๓ วาจา ๔ และจิตใจ ๓ ดังนี้

(๑) ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปประพฤติชอบทางกาย ๓ ประการ ดังนี้

(๑.๑) มีความเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น

(๑.๒) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้ยากจนกว่าตน

(๑.๓) มีความยินดีพอใจสามี ภรรยาของตนโดยไม่ประพฤตินอกใจ

(๒) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อควรนำไปปฏิบัติทางวาจา ๔ ประการ ดังนี้

(๒.๑) เป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์แต่ความจริง มีสัจจะในวาจา

(๒.๒) พูดจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนหวาน มีอัธยาศัยในการพูดที่มีมโนธรรม

(๒.๓) พูดจาไพเราะระมัดระวังวาจา พูดให้ถูกกาล สถานที่

(๒.๔) พูดแต่สิ่งที่มีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือได้หรือสัมมาวาจา คือ การเจรจาที่

ดี

(๓) ประเภทการศึกษาที่เกี่ยวกับข้อควรนำไปปฏิบัติทางจิตใจ ๓ ประการ

ดังนี้

(๓.๑) การมีจิตใจที่รู้จักการเพียงพอไม่โลภอยากได้ของคนอื่นที่ไม่ชอบ

ธรรม

(๓.๒) การปล่อยวางอารมณ์ที่มีความอาฆาตพยาบาทรู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่น

(๓.๓) การมีความคิดที่เห็นเป็นจริง เห็นถูกก็ว่า ถูกเห็นเป็นผิดก็ว่า ผิด^{๔๑}

ประเภทการศึกษาที่ควรนำไปปฏิบัตินี้เป็นหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่าในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปประพฤติปฏิบัติและทำให้สังคมมีความสงบสุข ดังกล่าวและผลของการนำหลักจริยธรรมที่ควรนำไปประพฤติปฏิบัติอันมีดังนี้

^{๔๑} ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาธรรมศึกษาขั้นตรี, หน้า ๓๘.

๒.๔.๒.๔ ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญต่อการนำไปปรับใช้ ในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งยังผลมาสู่ผู้ปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) เป็นผู้ที่มีอายุยืน ประสบแต่สิ่งที่เป็นมหากุศล
- ๒) เป็นผู้ไม่หวาดระแวงเพราะกลัวคนอื่นมาขโมยทรัพย์ของตน
- ๓) เป็นผู้ไม่หวาดระแวงกลัวคนอื่นโกหก
- ๔) เป็นผู้ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง
- ๕) ประสบกับความสุขในโลกนี้และโลกหน้า
- ๖) เป็นผู้ไม่ก่อภัยให้กับใครๆ
- ๗) เป็นผู้ให้ภัยแก่สรรพสัตว์
- ๘) ได้ชื่อว่าเป็นผู้ดำเนินตามปฏิปทาของนักปราชญ์
- ๙) ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทุกข์ความเจริญความสงบสุขแก่ตนเองและส่วนรวม
- ๑๐) เป็นผู้ทุกข์ ทางมนุษย์ สวรรค์ พรหม นิพพาน^{๘๒}

ความสำคัญของการศึกษาคือการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการของพุทธปรัชญา ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีประเภทของจริยธรรมตามแนวคิดของผู้รู้ได้แบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

สรุปได้ว่า การศึกษาสวัสดิการสังคมการศึกษาศึกษา ทำให้ทราบว่า ประเภทของการศึกษาแบ่งออกเป็น ประเภทหลัก ๆ คือ การศึกษาประเภทที่เป็นข้อห้ามเพื่อความยับยั้งชั่งใจเพื่อตรึกตรองหาเหตุและผลของการประพฤติปฏิบัติ เพราะมนุษย์มีความ “อยาก” บังตาไว้จึงมองไม่เห็น ดังนั้น การศึกษาที่เป็นข้อห้ามจึงเปรียบเสมือนเบรกไว้ เพื่อให้พิจารณาก่อนการประพฤติปฏิบัติ และจะได้ รู้เหตุ รู้ผล ที่ จะตามมา

เพราะฉะนั้น สวัสดิการสังคมการศึกษาศึกษา จึงประกอบไปด้วย ข้อห้ามประพฤติปฏิบัติที่ผิดต่อศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ข้อที่ควรนำไปประพฤติปฏิบัติและประเภทของผลการประพฤติปฏิบัติที่ดี คือ ทำให้สังคมสงบสุข นอกจากนี้ผู้รู้ยังแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ประเภทของความรู้เชิงการศึกษา ประเภททัศนคติเชิงการศึกษา ประเภทเหตุผลเชิงการศึกษาและประเภทพฤติกรรมเชิงการศึกษา ดังกล่าว

^{๘๒} ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี, หน้า ๔๐.

๒.๒.๓ สวัสดิการสังฆกรรมภาวะการเป็นผู้นำ

ภาวะการเป็นผู้นำตามคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีจริยาที่งดงาม เช่น “พุทธจริยา ๓ ประการ คือ โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ญาตัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์เพื่อพระญาติของพระองค์ และพุทธัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า”^{๘๓} ซึ่งเป็นผู้เสียสละประโยชน์เพื่อส่วนตนเพื่อส่วนรวมและถือเป็นการทุกข์ “ประโยชน์ให้เกิดขึ้นเพื่อตนเอง เพื่อผู้อื่นและประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”^{๘๔} ดังนั้น ภาวะการเป็นผู้นำตามคติพุทธศาสนาเถรวาท จึงเป็นผู้มีหลักธรรมที่จะนำมาใช้ปกครองแล้วเกิดความสุขซึ่งมีหลักธรรมดังนี้คือ อธิปไตย ๓ พรหมวิหาร ๔ อคติ ๔ ราชธรรม ๑๐ และวัตถุในการบัญญัติพระวินัย ๑๐ ดังนี้

๒.๒.๓.๑ อธิปไตย ๓

อธิปไตย ๓ เป็นหลักการในการปกครองเพื่อให้เกิดความสุข เพราะผู้นำเป็นตัดสินในเรื่องต่างของครอบครัว ชุมชน สังคมหรือประเทศชาติและตามหลักการปกครองนั้นผู้นำจะต้องมีหลักการในการตัดสินเรื่องต่าง ๆ คือ อธิปไตย ๓ ที่ประกอบด้วย อัตตอธิปไตย โลกอธิปไตย และ ธรรมอธิปไตย^{๘๕} ซึ่งมีหลักการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๑) อัตตอธิปไตย เป็นการถือตนเองเป็นหลักในการตัดสินว่าผิดหรือถูก ในหลักการปกครองแบบเผด็จการ มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าว ทำให้เกิดผลเสียแก่สังคมได้ และสาเหตุความเป็นคนถือตนเองเป็นหลักมาจาก “ปัญญาจรรยา ๓ ประการคือ ตัณหา ทิฐิฐิและมานะ”^{๘๖} ดังนี้

(๑) ตัณหา เป็นความทะยานอยากในเรื่องของความเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของตน คือ การมีอำนาจสูงสุด เพียงผู้เดียว

(๒) ทิฐิฐิ เป็นความคิดเห็นโดยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง คิดว่าตนเองถูก มีความรู้ความสามารถสูง คิดว่าไม่มีบุคคลอื่นมีความสามารถเท่าตน ดังนั้น ตนเองจึงสมควรเป็นผู้มีอำนาจที่จะปกครองผู้อื่นได้

(๓) มานะ เป็นการให้ความสำคัญแก่ตนเองสูงจนเกินไป อาจพบอุปสรรคหลายประการ เช่น การมีความอยากเด่นชัดของตนให้ยิ่งใหญ่กว่าผู้อื่น เป็นต้น

^{๘๓} ชุ.จ. ๓๐/๖๖๗/๓๒๒.

^{๘๔} ส.ม. ๑๘/๖๐๓/๑๖๗.

^{๘๕} ที.ปา. ๑๑/๒๒๘/๒๓๑.

^{๘๖} อภิ.วิ. ๓๕/๑๐๓๔/๕๓๐.

หลักของอัตตาทิปไตยนั้น เป็นหลักการปกครองที่มีการพัฒนาในการปกครอง
ล่าช้า เพราะว่า การถือตนเป็นใหญ่ในการตัดสินในเรื่องต่าง ๆ โดยอาศัยแนวความคิดเพียงคนเดียว
เท่านั้น จึงมักจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจในการพัฒนาการปกครองดังกล่าว

๒) โลกาทิปไตย เป็นการอาศัยหลักของการตัดสินปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยโลกหรือ
ฝูงชน ซึ่งเรียกว่าการฟังเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสินในทางการปกครอง เป็นการปกครองแบบ
ประชาธิปไตยโดยอาศัยเสียงส่วนมากเป็นฝ่ายตัดสินในการดำเนินการการต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี แต่มีข้อเสียตรงที่ว่า ฝ่ายใดมีพรรคพวกมากก็จะเป็นฝ่ายชนะ ซึ่งเป็นข้อเสียของการถือโลกใน
การปกครอง

๓) ธัมมาธิปไตย เป็นการถือธรรมเป็นข้อตัดสินในการปกครอง เพราะการ
ปกครองนั้น เริ่มมีจากการปกครองตนเอง ปกครองผู้อื่น โดยอาศัยหลักของความยุติธรรม คือ “การ
ปกครองด้วยความสุจริต ๓ ประการ มี การปกครองด้วยกายสุจริต วาสุจริตและมนัสสุจริต”^{๘๗} เป็น
การอาศัยความสุจริตที่มีในตนเอง อาศัยบุคคลส่วนมากและอาศัยหลักธรรมของความยุติธรรม จึงจะ
สามารถทำให้สวัสดิการสังคมในการปกครองตน และผู้อื่นได้รับประโยชน์เพื่อตน ผู้อื่นและ
ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

๒.๒.๓.๒ พรหมวิหาร ๔

พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักสำคัญในการปกครองในสังคมของพุทธศาสนิกชนเป็น
อย่างมากเพราะว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกัน โดยอาศัยหลักของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและ
กัน คือ “เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา”^{๘๘} ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมในการ
ช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันดังนี้

๑) เมตตา คือความเป็นผู้มีน้ำใจให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือ
ที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนหรือการช่วยเหลือเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน ผู้อื่นและสังคมต่อไป

๒) กรุณา คือความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความพอใจและตั้งใจที่จะ
ได้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

๓) มุทิตา เป็นผู้มีไมตรีกับผู้อื่นที่มีความสุข เพราะการที่คนอื่นมีความสุขนั้น ก็
ย่อมหมายถึงจะไม่มีความเดือดร้อนมาถึงตนเพราะต่างคนต่างก็มีความสุขด้วยกัน จึงทำให้สังคมมี
ความสงบสุข

^{๘๗} ที.ปา. ๑๑/๒๒๘/๒๒๗.

^{๘๘} อัง.ปญจก. ๒๒/๑๙๒/๒๕๒.

๔) อุเบกขา เป็นการวางใจเป็นกลาง เพราะเป็นเรื่องสุวิสัยที่จะช่วยได้ เช่น บุคคลที่เป็นโรคร้ายรักษาอย่างไรก็ไม่หายเพราะพยายามอย่างเต็มที่แล้ว แต่ก็ไม่หาย สิ่งที่ทำได้ คือ การทำใจให้เป็นกลางว่า มนุษย์ เกิดมาจะต้องตายด้วยกันทุกคน

พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักของสวัสดิการสังคมอีกประการหนึ่งที่จะต้องมีส่วนสำหรับผู้มีอำนาจในการปกครอง เพื่อให้สังคมมีความสุข เพราะทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่มีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒.๒.๓.๓ อคติ ๔

อคติ ๔ เป็นการละเว้นการมีอคติ หรือเป็นผู้เว้นจากความลำเอียงโดยการเข้าข้างใดข้างหนึ่ง เพราะว่า การปกครองหรือที่เรียกในฐานะชาวบ้าน คือ ผู้ใหญ่ เจ้านาย ผู้ปกครองประเทศ หรือกษัตริย์ เป็นผู้แก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้าน ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน ด้วยการแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การตัดสินคดี ต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน จะต้องเว้นจาก “อคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ”^{๘๙} ดังนี้

๑) ฉันทาคติ เป็นการลำเอียงเข้าข้างคนผิด เพราะชอบคนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นสาเหตุของการปกครองที่ไม่ได้ประสิทธิภาพ หากคนเชื่อได้อยาก เพราะเป็นการเข้าข้างคนที่ตนชอบเสมอ ถึงจะผิดอย่างไรก็ตาม

๒) โทสาคติ ลำเอียงเพราะเกลียดชัง ถึงจะทำถูกต้องอย่างไรก็ตาม ถ้ารังเกียจคนนี้แล้ว ต่อให้ทำถูกต้องอย่างไรก็ตาม ยังถูกตัดสินให้เป็นผู้ผิดอยู่ดังกล่าว เพราะเป็นบุคคลที่ถูกชัง

๓) โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลงเข้าใจผิดคิดทำถูก แต่เรื่องที่ท่าลงไปในั้นเป็นเรื่องที่ผิด จึงตัดสินให้ถูก จึงเป็นการตัดสินใจในทางที่ผิด เพราะขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

๔) ภยาคติ ลำเอียงเพราะความเกรงกลัว อำนาจมืด หรือเกรงกลัวผลการตัดสินต่าง ๆ จะส่งผลให้ตนเองเดือดร้อน ซึ่งเป็นการเกรงกลัวภัยจะมาถึงตน จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการตัดสินคดีต่าง ๆ

อคติทั้ง ๔ ประการนี้ถ้าผู้ใดต้องการที่จะเป็นผู้นำที่ดีหรือเป็นผู้ปกครองที่ดีแล้ว จะต้อง ไม่เกรงกลัวในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง บุคคลที่จะเป็นผู้ปกครองได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความกล้าหาญอดทน เสียสละพร้อมทั้งความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น

^{๘๙} อัง.จตุกก. ๒๑/๑๗/๒๓.

๒.๒.๓.๔ ราชธรรม ๑๐

ราชธรรมหรือทศพิธราชธรรมสำหรับพระราชา ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจของพระราชาที่พึงกระทำ เพื่อให้เป็นตัวอย่างในการเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อสังคมหรือสังคมเพื่อสังคมโดยได้รับปัจจัยต่าง ๆ จากสังคมและก็ให้สังคมเช่นกันมี “ทาน ศีล ปริจาคะ อาชวะ มัทวะ ตปะ อักโกระ อวิหิงสา ชันติและอวิโรธนะ”^{๙๐} ซึ่งเป็นการสำคัญที่ผู้นำหรือผู้ปกครองควรนำไปประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ทาน ผู้นำเป็นผู้ที่ถูกจับตามองมากที่สุด เพราะเป็นจุดศูนย์รวมของสังคมหรือประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อสังคมที่ตนปกครองอยู่ หรือสังคมอื่น ๆ ก็ได้เช่นกัน

๒) ศีล เป็นสิ่งที่คอยควบคุมกาย วาจาให้มีความสงบสุขหรือการปฏิบัติตนให้อยู่ในความสงบสุข เพราะศีล คือ ความสงบสุขหรือการรักษากาย วาจาให้มีความสงบสุขปกติหรือกฎระเบียบข้อบังคับเหล่านี้ก็ถือว่า “ศีล”

๓) ปริจาคะ เป็นการเสียสละความสุขของตน เพื่อความสุขของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน ด้วยการเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตน เพื่อความสุขของผู้อื่น หรือการเสียสละอวัยวะบางส่วนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้ เป็นต้น

๔) อาชวะ เป็นผู้มีมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เช่น พูดอย่างไรก็ทำอย่างที่ทำไว้ หรือคิดอย่างไรก็ควรจะทำอย่างที่ทำ จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้มีมีความซื่อตรง

๕) มัทวะ ผู้นำหรือผู้ปกครองนั้น เปรียบเสมือนผู้ให้ความคุ้มครองถึงความอยู่รอดปลอดภัยของผู้ที่อยู่ภายใต้ความดูแลของตน เช่น “การมีพรหมวิหาร ๔ คือ มีความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น มีความกรุณาต่อผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้น แสดงความสามารถออกมา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เมื่อเขาไปได้ดีหรือสมความมุ่งหวังก็แสดงมุทิตาหรือความยินดีกับเขาเหล่านั้น และเขาเหล่านั้นไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ก็ปล่อยวางหรืออุเบกขา เพื่อหาโอกาสช่วยเหลือในโอกาสต่อไป”^{๙๑} ซึ่งเป็นหลักของความอ่อนโยนไม่หยาบกระด้าง

๖) ตปะ เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาด เวลาการทำงาน ก็คือ ทำการทำงาน เวลาเล่นก็คือเวลาเล่น ไม่ปล่อยให้กามครอบงำจิตใจ คือ “กามกิเลส ซึ่งเป็นผู้มีจิตใจที่ประกอบด้วยกามราคะต่าง ๆ เช่น จิตใจหลงมัวเมาในเรื่องของกามตัณหา ชอบการเสพกามอย่างนี้เป็นต้น ส่วนกามวัตถุ เป็น

^{๙๐} ขุ.ชา. ๒๘/๒๔๐/๘๖.

^{๙๑} อภ.ปญจก. ๒๒/๑๙๒/๒๕๒.

ผู้หลงใหลในวัตถุต่าง ๆ เช่น วัตถุโบราณ รูปร่างมนุษย์ด้วยกัน”^{๙๒} เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นจุดอ่อนของการปกครอง

๗) อักโกระ เป็นผู้ที่ละความโกรธได้ ถึงจะมีสิ่งมาทำให้เกิดความโกรธก็ตาม จะต้องใช้อารมณ์ข่มความโกรธนั้นให้ได้ เพราะความโกรธนี้เป็นสิ่งที่ดึงให้ตกลงไปในที่ต่ำ เช่น คนโบราณอีสานได้กล่าวเป็นภาษาอีสานว่า “โมโหนี้ พาโตตกต่ำ” คือ ความโมโหหรือความโกรธนี้จะทำให้ตนเองตกลงสู่ที่ต่ำและไม่มีใครอยากจะทำด้วย มีปัญหาอะไรไม่มีใครช่วย เพราะความโกรธ เป็นต้นเหตุ ดังนั้น จึงควรข่มความโกรธไว้หรือกำจัดไปให้สิ้นเพื่อไม่ให้แสดงออกมา ดังกล่าว

๘) อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย วาจาและใจ เพราะผู้นำหรือผู้ปกครองนั้นย่อมอยู่ในที่สูง จึงเป็นเป้าสายตาของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน ไม่ว่าจะประกอบการใดก็ตาม สิ่งไม่ควรละเว้นคือการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการเบียดเบียนในทางตรงหรือทางอ้อม เช่น ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองคนใด มีของกำนัลมามอบให้บ่อย มอบให้เรื่อย ๆ คนนั้นก็มิโอกาส เลื่อนขั้น เลื่อนยศตำแหน่งเร็ว แต่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง ไม่มีของกำนัลมาให้ อาจถูกข่มขู่รวมถึงการไม่เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งให้ คอยตำหนิ การทำงานประจำ ถึงแม้การทำงานดังกล่าวจะไม่ขาดตกบกพร่องก็ตาม หรือถึงขั้นรุนแรง อาจถูกข่มขู่บังคับให้ลาออกจากงาน อย่างนี้เป็นต้นที่เรียกว่าการเบียดเบียนในทางอ้อมและทางตรง

๙) ชันติ เป็นผู้มีความอดทนอดกลั้นต่อความตรากตรำทำงานหนัก ตามปกติแล้วผู้นำหรือผู้ปกครอง ทำงานหนักกว่าบุคคลธรรมดาหลายเท่า เพราะทำงานเพื่อตนและครอบครัวทำงานเพื่อส่วนรวม การทำงานเพื่อส่วนรวมนั้นไม่ใช่แต่เป็นการเสียสละทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเท่านั้น ผู้นำจะต้องเสียสละทั้งกำลังทรัพย์และกำลังกายพร้อมทั้งแรงสนับสนุนจากครอบครัวอีกประการ

๑๐) อวิโรธนะ เป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในความเที่ยงธรรม หรือการตั้งตนไว้บนฐานที่ชอบ คือ การมีปัญญา สัจจะ จาคะและอุปสมะ คือ การมีความรู้ การรักษาคำสัตย์ และการทำจิตใจให้มีความสงบ “เป็นกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ส่วนมากมี ศील วินัย กฎหมาย บ้านเมือง”^{๙๓}

ทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ เป็นหลักของผู้นำหรือผู้ปกครองควรจะนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในหลักการดำเนินชีวิตในทางพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเป็นการ

^{๙๒} ข.อิติ. ๒๕/๒๐๘/๒๔๘.

^{๙๓} พระสมร กุสโล (พรมศรี), “ปรัชญาการดำเนินชีวิตตามหลักปัจจัยสี่ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑.

แสดงถึงการมีน้ำใจของผู้ใหญ่ที่มีให้ผู้น้อย คือ ทานหรือการให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าจะเป็นการมอบหน้าที่การทำงานให้ปฏิบัติ รวมถึงการให้ความไว้วางใจ อย่างนี้เป็นต้น

๒.๒.๓.๕ วัตถุประสงค์ในการบัญญัติพระวินัย ๑๐

วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการบัญญัติพระวินัย ในที่นี้ ผู้วิจัย ได้ยกมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงหลักของการดำเนินชีวิตในภาพรวมของพุทธบริษัท ๔ มี ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งยกเหตุผลมาอ้างถึงการบัญญัติพระวินัยในภาพรวม คือ พระภิกษุ รักษาข้อปฏิบัติ ๒๒๗ ข้อ ภิกษุณี รักษาข้อปฏิบัติ ๓๑๑ ข้อ อุบาสก อุบาสิกา ก็ปฏิบัติใน ศีล ๕ หรือศีล ๘ “เพื่อความสงบสุขของพุทธบริษัท เพื่อความอยู่ผาสุกของสังคม เพื่อข่มบุคคลผู้เก๋อยาก เพื่อความผาสุกแห่งพุทธบริษัท เพื่อปิดกั้นสิ่งที่ไม่ดี เพื่อกำจัดสิ่งไม่ดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความศรัทธาในเรื่องของความดีซึ่งกันและกัน เพื่อความเลื่อมใสในเรื่องของความดีมากยิ่งขึ้น เพื่อความมั่นคงของพุทธบริษัทและเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย”^{๙๔} ดังนี้

๑) เพื่อความสงบสุขของพุทธบริษัทที่อยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแห่งพุทธบริษัท จึงจำเป็นจะต้องมีวินัย เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณประโยชน์และโทษที่เกิดจากการไม่มีวินัย

๒) เพื่อความอยู่ผาสุกของสังคม เพราะการปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมอันเดียวกันจึงสามารถทำให้เกิดความผาสุกแห่งสังคมพุทธบริษัทได้

๓) เพื่อข่มบุคคลผู้เก๋อยาก เป็นการข่มบุคคลที่มีความหน้าการณ์ หรือไม่ชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของพุทธบริษัท จึงจำเป็นจะต้องมีวินัยที่ชัดเจน เพื่อชี้ให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของพุทธบริษัท

๔) เพื่อความผาสุกแห่งพุทธบริษัท วินัยเป็นกฎระเบียบอันเดียวกัน คือ พระภิกษุ มีพระวินัยที่จะต้องมีข้อห้ามและข้อประพฤติปฏิบัติและของพุทธบริษัทอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกันที่จะต้อง มีวินัยเป็นข้อกำหนดในการร่วมกันในสังคมพุทธบริษัท

๕) เพื่อปิดกั้นสิ่งที่ไม่ดี วินัยเป็นสิ่งแนวทางที่คอยปิดกั้นไม่ให้ทำความชั่ว เพราะวินัยชี้ให้เห็นถึงคุณประโยชน์และโทษของผู้ไม่ปฏิบัติตาม และผู้ล่วงละเมิดวินัย

๖) เพื่อกำจัดสิ่งไม่ดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วินัยสามารถกำจัดสิ่งไม่ดีได้ ถ้าปฏิบัติตาม เพราะวินัยในข้อห้ามนั้น เป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้ ลด ละ เลิก การกระทำที่ผิดต่อศีลธรรม

๗) เพื่อความศรัทธาในเรื่องของความดีซึ่งกันและกัน เพราะบุคคลในพุทธบริษัทพากันปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ของวินัย แล้วก็จะทำให้เกิดความศรัทธาในความดีซึ่งกันและกัน

^{๙๔} อภ.ทสก. ๒๔/๓๑/๗๔.

๘) เพื่อความเลื่อมใสในเรื่องของความดีมากยิ่งขึ้น เป็นการเสริมทุกข์ภูมิคุ้มกัน ความเสื่อมศรัทธาที่มีต่อกัน และจะมีความศรัทธาซึ่งกันและกันมากขึ้น สำหรับผู้ปฏิบัติตาม กฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัย

๙) เพื่อความมั่นคงของพุทธบริษัท ถ้าพุทธบริษัททุกคนปฏิบัติตามวินัยของแต่ละ ฝ่าย ก็จะทำให้พุทธบริษัทมีความมั่นคง เช่น พระภิกษุก็ปฏิบัติตามวินัยของพระภิกษุ คฤหัสถ์ก็ปฏิบัติตามวินัยของคฤหัสถ์ ก็จะทำให้พุทธบริษัทมั่นคง

๑๐) เพื่ออนุเคราะห์วินัยของคฤหัสถ์และพระภิกษุสงฆ์ วินัยถ้ามีบุคคลประพฤติ ปฏิบัติตาม ก็ถือว่าเป็นการอนุเคราะห์พระวินัยเหล่านั้น ก็จะมี ความเจริญมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัยทั้ง ๑๐ ประการนี้ก็เพื่อให้พระพุทธศาสนามี ความเจริญรุ่งเรืองและมีความมั่นคงต่อไป ภายในอนาคต เพราะเป็นการประพฤติปฏิบัติที่เป็น แนวทางอันเดียวกัน

ดังนั้นสรุปได้ว่า สวัสดิการสังคมตามทัศนคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์ภาวะการ เป็นผู้นำนั้น จึงเป็นไปเพื่อให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครองของผู้นำ หรือผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมหรือในประเทศ การให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครองนั้น เป็นการง่ายต่อการปกครองของผู้นำ เพราะถ้าผู้อยู่ภายใต้การปกครองมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข ก็ จะไม่มีการก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้นภายในสังคม เช่น การมีอธิปไตย ๓ พรหมวิหาร ๔ อคติ ๔ ราชธรรม ๑๐ และวัตถุประสงค์ในการบัญญัติพระวินัย ๑๐ หลักธรรมเหล่านี้ล้วนแต่ส่งเสริมในการณ์การ ปกครองให้เกิดสันติสุข

๒.๒.๔ สวัสดิการสังคมการณ์สังคม

ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีสวัสดิการสังคมในการณ์สังคมนั้นเน้นหนักที่หลักของการ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลที่ด้อยกว่าตนเป็นหลักสำคัญเพราะมนุษย์ไม่มีความสามารถเท่า เทียมกัน เช่น บุคคล ๔ พุทธบริษัท ๔ ทิศ ๖ ดังนี้

๒.๒.๔.๑ บุคคล ๔

บุคคล ๔ เป็นบุคคลที่มีความแตกต่างกันในการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ภูมิปัญญาตั้งแต่ ความรู้ความสามารถ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีบุคคลอยู่ ๔ ประเภท คือ “อุคฆฏิตัญญู วิปป จิตถญญเนยยะ และปทปรมะ”^{๙๕} ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันดังนี้

^{๙๕} อัง.จตุกก. ๒๑/๑๓๓/๑๘๓.

๑) อุกษมฤตัญญ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถดีมาก พอได้ยินได้ฟังหัวข้อเรื่องเท่านั้นก็สามารถที่จะเข้าใจได้ตลอดทั้งเรื่อง สามารถที่จะเข้าใจหลักในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ง่าย เช่น การเข้าใจในเรื่อง “สุขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา”^{๙๖} เป็นผู้ปฏิบัติงานเข้าใจง่ายสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่การทำงานเพื่อให้เข้าถึงหลักการดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้หรือสามารถประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จได้ง่าย ดังกล่าว

๒) วิปจิตัญญ เป็นบุคคลที่ได้ฟังหัวข้อเรื่องพร้อมอธิบายสักครั้งก็เข้าใจในหัวข้อเรื่อง การประกอบอาชีพก็เช่นเดียวกันพอได้ฟังหัวข้อเรื่องพร้อมคำอธิบายก็สามารถนำหัวข้อเรื่องดังกล่าวไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองเช่น “สุขาปฏิบัติ ทนธาภิญญา”^{๙๗} เป็นผู้มีความสามารถเข้าถึงความสำเร็จได้เร็ว

๓) เนยยะ เป็นบุคคลที่ได้ฟังหัวข้อเรื่องแล้วพร้อมคำอธิบายสัก ๓ ถึง ๔ ครั้งก็พอที่จะสามารถเข้าใจได้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ “ทุกขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา”^{๙๘} เป็นการปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่เข้าถึงความสำเร็จได้ช้า ดังกล่าว

๔) ปทปรมะ เป็นบุคคลที่เข้าใจได้อยากจะบอกหัวข้อเรื่องหรืออธิบายอย่างไรก็ตามไม่สามารถเข้าใจได้ จึงไม่สามารถประกอบการหรือปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ยาก เช่น “ทุกขาปฏิบัติ ทนธาภิญญา”^{๙๙} ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีความลำบากจึงสำเร็จได้ยาก เป็นต้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คนที่มีปัญญามักจะเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยจะใช้กำลังในการประกอบอาชีพ มักจะใช้ปัญญาในการประกอบกิจการ ดังที่พบเห็นในปัจจุบัน บุคคลที่มีปัญญาดีมักจะพบหนทางในการประกอบอาชีพได้ง่าย ส่วนการใช้กำลังภายในการประกอบอาชีพจะพบเห็นบุคคลที่อยู่ในระดับที่สองลงมา ดังนั้น บุคคลมีความสามารถเท่าเทียมแต่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาปัญญาให้เกิดขึ้นกับตนเองด้วยการฟัง การศึกษาและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลตามมา ดังกล่าว

๒.๒.๔.๒ พุทธบริษัท ๔

พุทธบริษัท ๔ เป็นบุคคลที่เป็นสังคมของพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วย “ภิกษุบริษัท ภิกษุณีบริษัท อุบาสกและอุบาสิกา”^{๑๐๐} ซึ่งเป็นการประชุมกันเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการเผย

^{๙๖} อ.จตุกก. ๒๑/๑๖๑/๒๐๐.

^{๙๗} อ.จตุกก. ๒๑/๑๖๑/๒๐๑.

^{๙๘} อ.จตุกก. ๒๑/๑๖๑/๒๐๒.

^{๙๙} อ.จตุกก. ๒๑/๑๖๑/๒๐๔.

^{๑๐๐} อ.จตุกก. ๒๑/๑๒๙/๑๗๘.

แม้พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่เน้นถึงหลักของการพัฒนาปัญญาอย่างมีความบริสุทธิ์เพื่อให้เข้าถึงความสุขอันสูงสุดตามลำดับของการถือข้อปฏิบัติของแต่ละบุคคล ดังนี้

๑) ภิกษุบริษัท เป็นบริษัทที่มีปัญญาในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงความสงบได้ง่าย เพราะเป็นบุคคลที่มีความปรารถนาออกจากทุกข์หรือการพ้นทุกข์

๒) ภิกษุณีบริษัท เป็นบริษัทที่เป็นบรรพชิตที่เป็นสตรี แต่ในปัจจุบันในพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่มีแล้ว

๓) อุบาสกบริษัท เป็นผู้ใกล้ชิดพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ อุบาสก เป็นผู้ชายที่นับถือพระพุทธศาสนา

๔) อุบาสิกาบริษัท เป็นผู้ใกล้ชิดพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ อุบาสิกาเป็นคฤหัสถ์ที่เป็นผู้หญิงที่นับถือพระพุทธศาสนา

พุทธบริษัททั้ง ๔ นี้เป็นบริษัทที่ศึกษาเพื่อหาความรู้เพื่อให้เกิดปัญญาในการแก้ไข ปัญหาของชีวิตนับตั้งแต่ปัญหาอย่างหยาบไปจนกระทั่งถึงปัญหาอย่างละเอียดคือกิเลสต้นเหตุที่นอนเนื่องในสันดานหรือที่เรียกว่า “ความเคยชิน” เช่น ผู้เคยบริโภคความเป็นประจำถ้าขาดไปก็จะทำให้เกิดความหงุดหงิด ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ที่กำลังเข้าสู่วัยทอง อายุประมาณ ๔๐-๕๐ ปี จะเริ่มมีอาการหงุดหงิด ปัญหาเหล่านี้ผู้มีปัญญาแก้ไขได้ ดังนั้น พุทธบริษัทดังกล่าวนี้เป็นบริษัทที่สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้ด้วย “ปัญญา” ดังกล่าว

๒.๒.๔.๓ ทิศ ๖

ทิศทั้ง ๖ เป็นทิศที่ควรนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อทุกข์ความสงบสุขให้แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคมร่วมกัน ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ทั้ง ๖ ทิศของบุคคลผู้หนึ่ง ดังนี้

๑) ทิศเบื้องหน้า คือ มารดา บิดา เป็นทิศที่มีความสำคัญต่อบุตรหรือธิดาเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ของมารดา บิดา ให้ดีที่สุดเพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่บุตร ธิดา เพราะในวันข้างหน้าบุตร ธิดาจะต้องได้ทำหน้าที่ของความเป็นมารดา บิดาต่อไป ซึ่งเป็นการแก้ปัญหา การปลูกฝังจิตสำนึกในหน้าที่ของบุคคลที่อยู่ในสถาบันครอบครัวและเป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อออกสู่สังคมต่อไป

๒) ทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีของสังคม เพราะทุกคน คือ ครูที่นำเอาหลักธรรมมาอบรมสั่งสอนตนเองให้เป็นคนดีเสียก่อน จึงจะสามารถสั่งสอนคนอื่นได้ ดังนั้นบุคคลที่จะถือว่าเป็นครูอาจารย์ได้จะต้องทำหน้าที่สั่งสอนตนเองให้ได้เสียก่อนจึงสอนผู้อื่นปฏิบัติตามได้และการสอนผู้อื่นอย่างไรตนจะต้องปฏิบัติอย่างนั้น ดังกล่าว

๓) ทิศเบื้องหลัง คือ ภรรยา เป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแรงสนับสนุนให้กำลังใจ ในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสถาบันครอบครัวหรือวงการอื่นก็ตามถ้าขาด

เบื้องหลังไปจะทำให้วงการนั้นไปไม่รอด เพราะฉะนั้น การทำหน้าที่อยู่เบื้องหลังจึงมีความสำคัญในการทำหน้าที่และมีความลำบาก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้ทำหน้าที่อยู่เบื้องหรือภรรยาเหล่านี้ จะมีความประสงค์อยากจะออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่อยู่เบื้องหลังนั้นจะต้องมีความอดทนเป็นหลักสำคัญ

๔) ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย เป็นทิศที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเสียสละประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ เพื่อนทุกข์ผู้เป็นเพื่อนก็ทุกข์ไปด้วย

๕) ทิศเบื้องต่ำ คือ ทาสกรรมกร ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้านายสั่งมา ไม่ขัดขึ้น ไม่มีความระแวงสงสัยในคำสั่งของเจ้านาย ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ที่ดีของทาสกรรมกร ดังกล่าว

๖) ทิศเบื้องบน คือ สมณะชีพรามณ์ พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียนตามหลักธรรมคำสอนและนำไปปฏิบัติจนกระทั่งสำเร็จจึงนำไปสั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนกระทั่งสำเร็จเช่นเดียวกับตนและทิศเบื้องบนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้มีจิตใจที่สูงส่งเพื่อยกระดับฐานะของตนสูงขึ้นไปอยู่ในทิศเบื้องบนได้ดังกล่า^{๑๑๑}

หลักของทิศ ๖ เป็นการดำเนินชีวิตของบุคคลผู้หนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลถึง ๖ สถานะ คือ มารดาบิดา ครูอาจารย์ บุตรภรรยา มิตรสหาย ทาสกรรมกรและสมณะชีพรามณ์และบุคคลหนึ่งจะต้องทำหน้าที่ถึง ๖ สถานะเช่นกัน คือ การอยู่ในฐานะเป็นบิดา จะต้องทำหน้าที่เป็นบิดาที่ต่อบุตร มีฐานะเป็นครูอาจารย์ จะต้องทำหน้าที่สั่งสอนศิษย์ ดังนี้ เป็นต้น

๒.๒.๕ สรุป

จากการศึกษาสวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา ภาวะผู้นำ และสวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์สังคม เมื่อกกล่าวโดยสรุป ทำให้ทราบถึงคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา ภาวะผู้นำ และสวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์สังคม ดังนี้

สวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทการณ์การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่นั้นเป็นการดำรงชีพตามหลักปัจจัยสี่ คือ ผลิตรายการ บริโภคกรรม ปริวรรตกรรม ที่พระพุทธานุศาสนาสรุปลงที่หลัก

^{๑๑๑} พระอุดมศักดิ์ ปิยวณโณ (จันทบุตร), “การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์:ศึกษากรณีทิศ ๖”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๘, หน้า ๑๔๓-๑๔๔.

สัมมาอาชีวะ ซึ่งเป็น การประกอบอาชีพอย่างสุจริต ซึ่งเป็นระบบที่เป็นลูกโซ่ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น สวัสดิการสังคมในพระพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยังชีพให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้และการศึกษาจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่หรือการพัฒนาครอบครัวชุมชน สังคมหรือประเทศก็ตาม จะต้องอาศัยเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน แต่เศรษฐกิจจะดีหรือไม่ดีนั้นก็จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่เป็นทางการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาถึงกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ

การศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญกว่าหน้าทั้งทางการร่างกาย วาจาและจิตใจ ซึ่งเรียกว่า “ไตรสิกขา มี อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขาและอธิปัญญาสิกขา เป็นการศึกษา การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญกว่าหน้าทั้งทางการร่างกาย วาจา จิตใจ ซึ่งมีหลักของ ไตรสิกขาเป็นหลักสำคัญในการศึกษาเพราะการศึกษาตามคติทางพระพุทธศาสนานั้นจะเห็นได้ว่าจะต้องมีครบองค์รวม ๓ ประการ คือ อธิศีลสิกขา เป็นการเรียนรู้ข้อห้ามหรือสิ่งไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ส่วนอธิจิตตสิกขานั้น เป็นการเรียนรู้ข้อที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบทางร่างกาย วาจาและจิตใจและอธิปัญญาสิกขา เป็นผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ความสามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหาของชีวิตได้ ซึ่งเรียกว่า “ปัญญา”

ภาวะการเป็นผู้นำตามคติพุทธศาสนาเถรวาทนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีจริยาทั้งดงาม เช่น “พุทธจริยา ๓ ประการ คือ โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ญาตัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์เพื่อพระญาติของพระองค์และพุทธัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้เสียสละประโยชน์เพื่อส่วนตนเพื่อส่วนรวมและถือเป็นการทุกซ์ “ประโยชน์ให้เกิดขึ้นเพื่อตนเอง เพื่อผู้อื่นและประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันระหว่างคฤหัสถ์ผู้มุ่งแต่การประกอบอาชีพเพื่อนำมาเลี้ยงให้อยู่ได้อย่างสุขสบายและไม่ค่อยมีเวลาในการศึกษาหลักของธรรมเพื่อให้เกิดความสงบสุขทางจิตใจ จึงได้รับความอนุเคราะห์จากพระภิกษุผู้มีเวลาในการศึกษาหาความสงบทางจิตใจแต่ไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพเลี้ยงชีพแบบคฤหัสถ์และได้รับปัจจัยสี่จากคฤหัสถ์มาเลี้ยงชีพ เมื่อเป็นเช่นนี้ พระภิกษุและคฤหัสถ์จึงเป็นผู้อนุเคราะห์ซึ่งกันและกันหรือการให้สวัสดิการทางสังคมซึ่งกันและกัน

ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีสวัสดิการสังคมในการณ์สังคมนั้นเน้นหนักที่หลักของการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลที่ด้อยกว่าตนเป็นหลักสำคัญเพราะมนุษย์ไม่มีความสามารถเท่าเทียมกัน เช่น บุคคล ๔ พุทธบริษัท ๔ ทิศ ๖ ซึ่งเป็นหลักในการปฏิบัติในสวัสดิการสังคมตามคติพุทธศาสนาเถรวาทจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันคนมีปัญญา มักจะเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยจะใช้กำลังในการประกอบอาชีพ มักจะใช้ปัญญาในการประกอบกิจการ ดังที่พบเห็นในปัจจุบัน บุคคลที่มี

ปัญญาดีมักจะพบหนทางในการประกอบอาชีพได้ง่าย ส่วนการใช้กำลังกายในการประกอบอาชีพจะพบเห็นบุคคลที่อยู่ในระดับที่รองลงมา

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การพัฒนาคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับงาน เช่น พระอัครสาวกทั้งสองและเอตทัคคะผู้เลิศเฉพาะด้าน เช่น พระสารีบุตรเถระ ซึ่งมีปัญญามากรองจากพระองค์ ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระธรรมเสนาบดี ส่วนพระมหาเถระรูปอื่นก็ทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งการแต่งตั้งพระองค์ไม่ทรงเห็นว่าผู้ใดผู้หนึ่งมีใกล้ชิดพระองค์แล้วจะทรงแต่งตั้งพระองค์ทรงพิจารณาตามคุณสมบัติของแต่ละท่าน จะเห็นได้ว่า ในสมัยพุทธกาลการบริหารคณะสงฆ์ กฎเกณฑ์ขั้นตอนต่าง ๆ ง่ายและไม่สลับซับซ้อนมากนัก อาจเป็นเพราะว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นธรรมราชาทรงประกอบด้วยพุทธคุณ ๒^{๑๒} คือ (๑) อุตตहितสมบัติคือ ความถึงพร้อมประโยชน์ตน ทรงบำเพ็ญประโยชน์ส่วนพระองค์เองเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว (๒) ปรีติปฏิบัติคือ การปฏิบัติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ทรงบำเพ็ญพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ส่วนพุทธบริษัท ๔ ก็ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ประพฤติตามธรรม ตามที่พระองค์ให้สมาทานธรรมจึงเห็น ได้ว่า หลักการที่พระองค์วางไว้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันจึงทำให้สังคมในขณะนั้นสงบสุข

๒.๓.๑ ความหมายของพัฒนาการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสงฆ์ และการดำรงอยู่ของคณะสงฆ์เป็นการทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอด พระธรรมคำสอนของ พระพุทธองค์ นอกจากนั้นการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย สามารถสร้างศรัทธาเลื่อมใส ให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของ ตนในฐานะพุทธบริษัทอีกด้วย เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธ จะต้องหาโอกาสบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการยังมลทินให้ออกไป^{๑๓} และ ศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนา ภายหลังจากแต่พุทธ

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๓.

^{๑๓} พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม), ธรรมบทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวัน, ๒๕๓๐), หน้า ๖๓๓.

ปรินิพพานล่วงมาแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ ๓ แล้วเสร็จในปี ๒๓๕ ก็
ได้มีการสืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นลำดับมา

การแก้ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งมีแนวโน้มหนักขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปของโลก ในฐานะที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนเอง ซึ่งคู่บ้านคู่เมืองไทยมา
แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเนื้อเป็นตัวกับความเป็นไทย และชาติไทยอย่างไม่อาจแยกจากกันได้
พระพุทธศาสนาจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม องค์กร คณะสงฆ์จึง
จำเป็นต้องมีบทบาทที่สำคัญในฐานะที่เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนแต่มีคำถามว่า ภายในองค์กร
คณะสงฆ์เองมีการบริหารจัดการกันอย่างไรมีความมั่นคงขนาดไหน เพราะการที่จะไปพัฒนาองค์กรอื่น
นั้นจะต้องพัฒนาองค์กรของตนก่อนจึงมีคำกล่าวที่ว่า “บัณฑิตพึงตั้งตนไว้ในคุณธรรมที่เหมาะสมก่อน
แล้วสอนคนอื่นในภายหลัง”^{๑๐๔} จากการทบทวนผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ
จากทัศนะของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงขอประมวลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการ
พัฒนาไว้ดังนี้ คำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทย มาจาก “วฑฺฒน” ในภาษาบาลีและ “วรณ” ในภาษา
สันสกฤต แปลว่า ความเจริญ^{๑๐๕} คำว่า “ปฏิบัติงาน” หมายถึง “การดำเนินไปตามระเบียบแบบ
แผน”^{๑๐๖} ส่วนคำว่า “สาธารณสงเคราะห์” หมายถึง “การบริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวก
ประโยชน์แก่ประชาชนในสิ่งที่ เป็นอุปโภคจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีการไฟฟ้า ประปา สร้างสะพาน
ขุดสระน้ำ บ่อน้ำ เป็นต้น”^{๑๐๗}

นอกจากนั้นยังมีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ทัศนะว่า การพัฒนาจะเป็นค่ากลางๆ มิได้มีความหมาย
ในทางดีหรือชั่ว ขึ้นอยู่กับว่าจะพัฒนาไปทางไหนให้เกิดอะไรขึ้น ถ้าการพัฒนานั้นประกอบด้วย
สติปัญญา นำมาซึ่งประโยชน์สุขอย่างถูกต้องก็เป็นของดี หากเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือมีตัณหา
(ความทะยานอยาก) อุปาทาน (ความยึดมั่นความยึดติด) เป็นเจ้าเรือน ท่านก็เรียกว่า เป็นการพัฒนา
เพื่อความพินาศ เป็นวินาศนาการหาใช่วิวัฒนาการของศัพท์คำว่า “พัฒนา” ตรงกับภาษาบาลีว่า
“วฑฺฒน” แปลว่า “รก” ดังพุทธภาษิตว่า “น สียา โลกวฑฺฒโน” ซึ่งมักแปลกันว่า “ไม่พึงเป็นคนรก
โลก” (แปลตามตรงได้ว่า ไม่พึงทำโลกให้รก) คนรกโลก คือ คนที่ทำโลกให้รกไปด้วยสิ่งที่ไม่

^{๑๐๔} ชู.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๕๘/๘๑

^{๑๐๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: นาน
มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๗๗๙.

^{๑๐๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนาน
มีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๖๙๔.

^{๑๐๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๑๔.

ประโยชน์ชีวิตของผู้ที่นั้นจึงไม่มีประโยชน์แต่กลับเป็นโทษ ดังคำโบราณว่า “รกคนดีกว่ารกหญ้า หากรกคนบ้า รกหญ้าดีกว่ารกคน” พุทธทาสภิกขุ วางหลักว่า ถ้าอยากให้โลกกรดด้วยคนดีต้องพัฒนาจิต เพราะจิตนำกาย ถ้าอยากให้โลกไกลาหลวุ่นวาย ให้พัฒนาแต่กายและวัตถุนั้นท่วมทับจิต ดังนั้นในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุพัฒนาจิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งและต้องมาก่อนเสมอ มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาทุกครั้ง การพัฒนาต้องทำให้สมดุลทั้งจิตและกายจึงจะถูกต้อง แต่การพัฒนาทางจิตอย่างเดียว แม้จะเป็นการพัฒนาที่ไม่สมบูรณ์ แต่ก็ยังปลอดภัย แต่หากพัฒนาทางวัตถุอย่างเดียวก็ฉิบหายหมด ดังที่เวลานี้เรามีหวัรบนิวเคลียร์ที่สามารถทำลายโลกให้พินาศได้หลายครั้ง ดังนั้น การพัฒนาทางโลกต้องประกอบด้วยธรรมเสมอ การแยกโลกออกจากธรรม คือ แนวทางที่ผิดพลาด และนำไปสู่ความทุกข์เดือดร้อนและวินาศนาการในที่สุด ส่วนคำว่า “สังคม” ในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ หมายถึงบุคคลแต่ละคนที่มาอยู่ร่วมกันซึ่งได้แก่ตัวเราและผู้อื่น หากปัจเจกบุคคลแต่ละคนดีขึ้น สังคมย่อมดีขึ้นด้วย เพราะสังคมเกิดจากคนหลาย ๆ คน การพัฒนาสังคมของท่านพุทธทาสภิกขุมุ่งหมายที่การพัฒนาคน ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดการโลกทั้งหมด ท่านกล่าวถึงแม่และครูว่าเป็นผู้สร้างโลก เพราะท่านเหล่านี้สร้างเด็กแต่ละคน ซึ่งจะเติบโตและรับผิดชอบสังคมต่อไป

ในทางกลับกันระบบการศึกษาอบรมก็เป็นปัจจัยสร้างและหล่อหลอมคนระบบสังคมที่ดี ย่อมมีผลเอื้ออำนวยให้คนดีมีศีลธรรมได้ง่าย การจัดระบบสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้ถูกต้อง ซึ่งก็เริ่มที่การสร้างจิตใจที่ถูกต้องขึ้นนั่นเองด้วยความเข้าใจโดยทั่วไปของคนส่วนมาก คำว่า “พัฒนา” (development) มีความหมายทำนองเดียวกับ “เจริญเติบโต” (growth) “ก้าวหน้า” (progress) และ “ทันสมัย” (modern) ซึ่งล้วนเป็นไปในทางรูปแบบและปริมาณ ผิดกับสิ่งที่พุทธศาสนาต้องการ และเน้นย้ำนั้นคือ คุณภาพชีวิตและความถูกต้องพอดี ซึ่งมีผลเป็นประโยชน์สูงสุด กลมกลืนและเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต และไม่เบียดเบียนทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป้าหมายของการพัฒนาในโลกปัจจุบัน มุ่งที่ความเจริญทางเศรษฐกิจมากเกินไป จนละเลยการพัฒนาจิตใจ ให้สามารถควบคุมความต้องการที่ทะยานอยากมากขึ้นไปตามลำดับ การเน้นความเติบโตในทางตัวเลขของการบริโภคซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและปริมาณของการผลิตและความเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าทันสมัย โดยมีได้คำนึงถึงขีดจำกัดความเจริญที่โลกและทรัพยากรจะอำนวยให้ ตลอดจนความอยู่รอดปลอดภัยและความสุขที่แท้จริงของมนุษย์นับเป็นสิ่งที่เป็อันตรายร้ายแรง การพัฒนาในปัจจุบันเป็นการแก่งแย่งแข่งขันและวิ่งตามกันไป ด้วยความเร่งรีบเหน็ดเหนื่อยและหวาดกลัวว่าจะไม่ทันเขา โดยมีได้ถามถึงเป้าหมายที่แท้จริงที่กำลังมุ่งไป ทำให้มนุษย์ในสังคมนั้นขาดจากเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์จึงเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตผลก็คือความยับเยินทั้งวัตถุและจิตวิญญาณ ความวิกลจริตเสียสมดุลของชีวิตธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม เป้าหมายของการพัฒนาที่ถูกต้องท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวสั้น ๆ ว่า ต้องเอื้อให้เกิดสภาพชีวิตที่ดีกล่าวคือ “สันติสุขส่วนบุคคลและมีสันติภาพส่วนสังคม” ซึ่งสิ่งเหล่านี้

จะเกิดมีขึ้นได้ก็ด้วยการลดละความเห็นแก่ตัว หรือการมีศีลธรรมของสมาชิกในสังคมเป็นสำคัญ การพัฒนาที่ถูกต้องเป็นไปเพื่อสภาพชีวิตที่ดีท่านพุทธทาสภิกขุอุปมาชีวิตที่สมบูรณ์จำต้องมีพัฒนาแห่งชีวิต ๔ ด้าน^{๑๐๘} ได้แก่

- ๑) กายพัฒนา คือ การพัฒนาร่างกายให้เจริญถูกต้อง ด้วยการเจริญกายภาวนา
- ๒) จิตพัฒนา คือ การพัฒนาจิตให้มีสุขภาพ มีสมรรถภาพทำหน้าที่ได้ดีด้วยการเจริญสมถกรรมฐาน ให้พ้นจากนิเวศรบกวนจิตใจ ด้วยการเจริญภาวนา
- ๓) โภธิพัฒนา คือ การพัฒนาสติปัญญาให้เห็นสิ่งทั้งปวง คือ โลกและชีวิตตามเป็นจริง ด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ให้พ้นจากอำนาจอวิชชา (ความไม่รู้) ครอบงำด้วยการเจริญภาวนา
- ๔) เมตตาพัฒนา คือ การสร้างมิตรภาพที่มีรากฐานมั่นคงในเพื่อนมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน มีเมตตาอย่างปราศจากความเบียดเบียนและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นศัตรูกัน หากเกื้อกูลกันได้ถูกต้องด้วยการเจริญศีลภาวนาท่านใช้คำว่า “โลกพระศรีอารีย์ก็อยู่แค่ปลายจมูก” ซึ่งใกล้เคียงกับคำมือเอื้อม การพัฒนาทั้ง ๔ ด้านนี้เหมือนปลูกต้นไม้เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์และตนเอง ท่านกำหนดให้ทำให้พร้อมทั้ง ๔ ด้าน อย่างบริบูรณ์คือ ทั้งถูกต้องและทั้งครบถ้วน เมื่อบุคคลมีคุณสมบัติที่ดีดังกล่าวข้างต้น ก็จะส่งผลให้เกิดสังคมพึงปรารถนา ระบบควบคุมสังคมที่ดีต้องมีความ ถูกต้องด้วย จึงจะอำนวยให้บุคคลมีการพัฒนาฝึกฝนตน จนเข้าถึงสภาพที่พึงประสงค์ ในพระพุทธศาสนการพัฒนาคนและสังคมอย่างสัมพันธ์ควบคู่กันไป และเป็นปัจจัยต่อกัน โดยคำนึงถึงธรรมชาติแวดล้อมพร้อมไปด้วย ตามหลักการที่จัดไว้เป็นระบบอย่างครบถ้วนชัดเจน พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญโดยมุ่งพัฒนา ๔ ด้าน คือ ด้านกาย ศีล จิต และปัญญา^{๑๐๙} และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาให้นิยามว่า (Development Strategy) เป็นวิธีการหรือแผนการอันชาญฉลาดที่จะบรรลุเป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาซึ่งอธิบายได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ (Strategy) หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดสำหรับใช้ทำงานพัฒนาเรื่องหนึ่งเรื่องใดให้บรรลุเป้าหมาย ความชาญฉลาดของยุทธศาสตร์ปรากฏในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) หลักวิชาการรองรับและเป็นหลักวิชาการที่ถูกต้องเป็นวิทยาศาสตร์

^{๑๐๘} พุทธทาสภิกขุ, *เยาวชนกับความรอดของสังคม*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕-๔๖.

^{๑๐๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒.

(๒) ใช้ข้อมูลสภาพจริงของท้องถิ่นหรือสถานที่แห่งนั้นมาช่วยในการกำหนด ยุทธศาสตร์

(๓) เป็นแผนการที่คนทั่วไป (หรือฝ่ายตรงกันข้าม) ไม่คุ้นเคยมาก่อนเมื่อดำเนินการ ตาม แผนการนี้จะได้ผลอย่างคุ้มค่าหรือคุ้มทุน ส่วนคำว่า การพัฒนา (Development) หมายถึง การ ทำให้ เจริญกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งเป็นผลผลิต (Output) โดยใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) และมีกระบวนการ (Process) ที่ก่อให้เกิดผลผลิตนั้น^{๑๑๐} อย่างไรก็ตามการที่การพัฒนา หมายถึง การกระทำเพื่อให้มีการ เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงนั้น จะต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้น หรือดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ และการพัฒนา เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้ว จะเห็นว่ามีการให้ความหมายตามแนวทาง ๓ แนว คือ ๑.ใน แง่ของความก้าวหน้า ๒.ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเพื่อให้เกิดความเจริญ และ ๓.ในแง่ของ วิธีการในการดำเนินการพัฒนา^{๑๑๑} สอดคล้องกับ คำว่า “พัฒนา” หรือ “วฒนา” ในภาษาบาลีนั้น แปลว่า รก คือ รกอย่างหนาแน่น เช่น รกหญ้า ผมบนศีรษะรก ก็เรียกว่าพัฒนา คือเป็นความเจริญ ด้วยเหมือนกัน ถ้าบุคคลมีความประพฤติ หรือการกระทำที่ไม่มีประโยชน์อะไรในโลกนี้ก็เรียกว่า คน ทำโลกให้รก รวมความคำว่า “พัฒนา” แปลว่า ทำให้รก หรือสร้างความรก ถ้าจะให้รกไปด้วยคนดี หรือทรัพยากรมนุษย์ที่ดีแล้วจำเป็นต้อง ส่งเสริมปลูกสร้าง ทักษะคนดีโดยต้องพัฒนาทางจิต ซึ่งเป็นผู้นำ ของกาย ถ้าจะให้รกไปด้วยปัญหายุ่งยาก รกไปด้วยความโกลาหลวุ่นวาย ก็ต้องพัฒนาวัตถุ การพัฒนา ที่สมบูรณ์แบบจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบ ทั้ง ๒ ด้าน กล่าวคือ ๑. ควรพัฒนาทั้งทางวัตถุและ ๒. ทาง จิตใจให้ควบคู่และทักษะคนดีโดยเฉพาะทักษะคนดีเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจจะต้องเน้นเป็นพิเศษ เพราะ การพัฒนาถูกต้องดีแล้ว ก็จะสามารถควบคุม การพัฒนาทางด้านวัตถุให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ และการพัฒนาจิตที่ถูกต้องก็คือ พัฒนาจิตให้มีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจนกระทั่งพัฒนาจิตให้มี สมานัตถ์ มั่นคง สะอาด สว่าง จากกิเลส เครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย จนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงาน สามารถจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้^{๑๑๒}

^{๑๑๐} เฉลียว บุรีภักดีและคนอื่นๆ, ชุดการศึกษาค้นคว้าวิชา ๒๕๕๓๑๐๑ ทฤษฎีระบบและการ ประยุกต์ ใช้ในการพัฒนา, (เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

^{๑๑๑} ทวี ทิมข่า, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑-๒.

^{๑๑๒} ญัฐหทัย ชลายนวัฒน์, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักธรรม : กรณีศึกษา บริษัท ๕๐๕ โภค ภัณฑ์ จำกัด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓.

๒.๔ แนวคิดบทบาทพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสงเคราะห์

การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาได้ปรากฏเรื่องราวที่ เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์และการพัฒนาชุมชน ทั้งในรูปของนิทาน คำสอน และบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มากมาย เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาสันนิษฐานการเข้าไปมีหน้าที่และบทบาทในสังคมของพระภิกษุสงฆ์ และยกย่องการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขต่อสาธารณชน กล่าวคือ ในนิทานธรรมบท เรื่องที่กล่าวถึงต้นกำเนิดของพระอินทร์หรือท้าวมหาวานได้มีข้อความที่แสดงว่าการปรับปรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าหรือที่เรียกกันในสมัยนี้ว่าการพัฒนาชุมชน และสังคมนั้นเป็นงานที่ได้กระทำมาตั้งแต่ในอดีต โดยพระอินทร์หรือที่เชื่อกันในคติทางพระพุทธศาสนาว่าเป็นพระโพธิสัตว์ชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า ในสมัยที่เกิดเป็นมนุษย์ชื่อ มัชฌมานพ ได้นำผู้คนที่การพัฒนาท้องถิ่นด้วยการทำความสะอาดสถานที่ต่าง ๆ สร้างถนนหนทาง ศาลาที่พักคนเดินทาง ขุดบ่อน้ำกินน้ำใช้ สร้างสะพานและสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์อื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งบุญกุศลที่เกิดจากการทำงานดังกล่าว ได้ส่งผลให้มัชฌมานพและคนอื่น ๆ ได้ขึ้นไปเสวยสุขบนสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์เป็นการตอบแทน

การที่ซูมาเกอร์ได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นโดยมีบทความเรื่องเศรษฐศาสตร์ชาวพุทธนั้น และการที่ฝรั่งในสถานศึกษาต่าง ๆ หันมาสนใจเรื่องพุทธเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธนี้ก็มิภูมิหลังที่ว่ามาถึงปัจจุบันนี้วิทยาการ และระบบการต่าง ๆ ของตะวันตก ได้มาถึงจุดหนึ่งที่เขาเกิดความรู้สึกกันว่ามีชีวิตติดตัน หรือความอับจนเกิดขึ้น แต่สำหรับบางคนอาจจะไม่ยอมรับภาวะนี้ก็อาจจะเรียกว่ามาถึงจุดหัวเลี้ยวหัวต่อจุดหนึ่ง ที่อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและวิถีปฏิบัติในวิทยาการสาขาต่าง ๆ คือมีความรู้สึกกันว่า วิชาการต่าง ๆ ที่ได้พัฒนากันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาของโลกและชีวิตให้สำเร็จได้จะต้องมีการขยายแนวความคิดกันใหม่หรือหาช่องทางกันใหม่

ซูมาเกอร์กล่าวว่า มรรคคือวิถีชีวิตของชาวพุทธนั้นมีองค์ประกอบอยู่ข้อหนึ่ง คือ สัมมาอาชีวะ ซึ่งแปลว่า การเลี้ยงชีพชอบ ในเมื่อสัมมาอาชีวะนี้เป็นองค์ประกอบอยู่ข้อหนึ่งในมรรคหรือวิถีชีวิตของชาวพุทธ ก็แสดงว่าจะต้องมีสิ่งที่เรียกว่า Buddhist economics คือ เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ สมัยหนึ่งในพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ขณะที่พระองค์เสด็จประทับ ณ พระเชตวัน ในพระนครสาวัตถีวันหนึ่งตอนเช้า พระองค์ได้ทรงพิจารณาว่า มีคนเชื้อใจคนหนึ่งอยู่ในเมืองอาฬวีห่างไกลออกไป เป็นผู้มีความพร้อม มีอินทรีย์แก่กล้าพอที่จะฟังธรรม พระองค์สมควรจะเสด็จไปโปรด ดังนั้น วันนั้นตอนสาย พระองค์ก็เสด็จเดินทางไปยังเมืองอาฬวีซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป ๓๐ โยชน์ เมื่อเสด็จถึงเมืองอาฬวีชาวเมืองอาฬวีมีความนับถือพระองค์อยู่แล้ว ก็ต้อนรับ และในที่ที่สุดก็จัด

สถานที่เตรียมที่จะฟังธรรมกัน แต่จุดมุ่งหมายของพระพุทธเจ้านั้น เสด็จไปเพื่อจะโปรดคน คนเดียวที่เป็นคนเชื่อใจนั้น พระองค์จึงทรงสั่งรวไว้อีกก่อน รวให้นายคนเชื่อใจคนนี้มา พระพุทธเจ้า เมื่อทอดพระเนตรเห็นนายคนเชื่อใจนี้มาพระองค์ทรงทราบดีว่า เขาเหนื่อย และหิว พระองค์จึงได้ตรัสบอกให้คนจัดแจงทาน จัดอาหารมาให้ นายคนเชื่อใจนี้กินเสียก่อน เมื่อคนเชื่อใจคนนี้กินอาหารเรียบร้อยอิมสบายใจดีแล้ว พระองค์ก็แสดงธรรมให้ฟัง นายคนเชื่อใจนี้ฟังธรรมแล้วได้บรรลุโสดาปัตติผล ก็เป็นอันว่าบรรลุความมุ่งหมายในการเดินทางของพระพุทธเจ้า พระองค์ แสดงธรรมครั้งนี้เสร็จก็ลาชาวเมืองอาฬวีเสด็จกลับยังพระเชตวัน แต่ในระหว่างทางนั้น พระภิกษุสงฆ์ที่เดินทางไปด้วยก็วิพากษ์วิจารณ์พระพุทธเจ้าว่าวันนี้เรื่องอะไรนะพระพุทธเจ้าทรงค่อนข้างจะวุ่นวายมี การให้คนจัดอาหารให้คนเชื่อใจรับประทาน พระพุทธเจ้าได้ทรงรับทราบก็ได้ทรงหันมาตรัสชี้แจงแก่พระภิกษุเหล่านั้นตอนหนึ่ง พระองค์ตรัสว่า คนที่ถูกความหิวครอบงำ มีความทุกข์จากความหิว แม้จะแสดงธรรมให้เขาฟัง เขาก็จะไม่สามารถเข้าใจได้แล้วพระองค์ก็ตรัสต่อไปว่า ชินฉฉา ปรมา โรคา เป็นต้น แปลว่า ความหิวเป็น โรคที่ร้ายแรงที่สุด สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ที่หนักหน่วงที่สุด เมื่อทราบตามเป็นจริงอย่างนี้แล้ว จึงจะบรรลุนิพพานที่เป็นบรมสุข^{๑๑๓}

ภาพรวมเศรษฐศาสตร์ในพระไตรปิฎกเศรษฐศาสตร์ในพระไตรปิฎกนั้นเป็นเศรษฐศาสตร์แบบ มีบุญเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ มีหลักว่าระบบเศรษฐกิจที่ดีจะต้องเอื้อให้สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสบำเพ็ญบุญ พัฒนาตนให้เจริญงอกงามในกุศลธรรม อยู่ร่วมกันด้วยความสุข มีความก้าวหน้าทั้งเศรษฐกิจและจิตใจไปคู่กัน เพราะ บุญเป็นปัจจัยหลักแห่งความสุขความสำเร็จของมนุษย์ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ หรือในระดับจุลภาคและมหภาค ต่างจากระบบเศรษฐศาสตร์ในระบบทุนนิยมที่มีทุนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นการพัฒนาทางวัตถุ คู่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตรารายได้ต่อหัวของประชากรเป็นหลักหลักการตั้งตัวสร้างฐานะในพระพุทธศาสนา คือ หลักหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ ๑) อุฏฐานสัมปทา หาทรัพย์เป็น ๒) อารักขสัมปทา เก็บรักษาทรัพย์เป็น ๓) กัลยาณมิตตตา สร้างเครื่องขายคนดีเป็น ๔) สมชีวิตา ใช้ชีวิตเป็น^{๑๑๔} อริยทรัพย์หรือบุญนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นเรื่องการพัฒนาจิตใจ ส่วนหัวใจเศรษฐกิจ เป็นหลักการพัฒนาเศรษฐกิจที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้หลักเศรษฐศาสตร์ในพระไตรปิฎกจึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นหลักที่ต้องพัฒนาเศรษฐกิจกับจิตใจไปด้วยกัน พัฒนาการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์เริ่มเด่นชัดขึ้นอีกครั้งในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการคือ พระสงฆ์ส่วนหนึ่งเข้าไปช่วยสงเคราะห์

^{๑๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒-๖.

^{๑๑๔} อ.อ.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐.

ประชาชน โดยการร้องขอจากรัฐบาลหรือร่วมมือกับรัฐบาลในขณะที่บางส่วนต้องการทำงานอย่างอิสระ มีกลยุทธ์ในการพัฒนาเป็นของตนเอง การที่พระสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานสาธารณสงเคราะห์กับทางราชการทั้งทางด้านการอบรมศีลธรรม การแนะนำอาชีพ การศึกษา การอนามัย ตลอดจนถึงการก่อสร้างถาวรวัตถุจึงทำให้พระสงฆ์เข้ามามีหน้าที่บทบาทในการพัฒนาและสังเคราะห์ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติมาจนถึงปัจจุบัน

วัดกับบ้าน หรือพระสงฆ์กับชาวบ้านไม่ว่าครั้งสมัยพุทธกาล หรือสมัยปัจจุบันย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักเป็นสถาบันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน และกับชุมชนชาวบ้านมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มแรกของการมีวัดเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการผู้ชำนาญการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สำคัญของคณะสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ไว้ดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสในพิธีเปิดการประชุมการสังคมนาสงเคราะห์แห่งชาติครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๐๕ ความว่า การสังคมนาสงเคราะห์นั้น มีความหมายกว้างขวางมากเกินความถึงการดำเนินการทุกอย่างที่จะช่วยเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มคนที่ร่วมกันเป็นสังคมเป็นชาติ และผู้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจให้ได้ มีปัจจัยอันจำเป็นแก่การครองชีพคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ได้รับการศึกษา อบรมตามควร ตลอดจนมีความรู้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพโดยสุจริตเพื่อความเรียบร้อยและ ความเป็นปึกแผ่นของสังคม^{๑๑๕} ดังนั้น การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนและสังคมนั้น มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ทัศนะและแนวคิด ไว้ดังนี้

การสาธารณสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ

^{๑๑๕} สารานุกรมไทย ฉบับเยาวชน, พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://WWW.ThaiJuniorEncyclopediaProject> ; <http://kanchanapisek.or.th> [๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑].

การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น^{๑๑๖}

พระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นกลางคือ ได้มองรูปแบบการพัฒนาและบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนออกเป็น ๒ ทาง^{๑๑๗} คือ

๑) บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนในทางจิตใจ เสริมศีลธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง เป็นรากฐานความเจริญ ความสุขของสังคม

๒) บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็น ลู่ทางในการพัฒนาด้านวัตถุที่เหมาะสม อาจเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการพัฒนา และ อาจใช้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่ม เป็นต้น และการพัฒนารูปแบบและบทบาทความสำคัญของวัดและ พระสงฆ์กับสังคมไว้ดังนี้^{๑๑๘}

(๑) เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระ รับการอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาต่างๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชน

(๒) เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยวัด

(๓) เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายพวกรักษาผู้เจ็บป่วย

(๔) เป็นที่พักคนเดินทาง

(๕) เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม

(๖) เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน

(๗) เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่างๆ

(๘) เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมของชาติเสมือนพิพิธภัณฑ์

^{๑๑๖} กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ๑ กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

^{๑๑๗} พระราชวรมุนี (ประยูร ญัตโต), การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๖๖.

^{๑๑๘} พระครูปลัดอาทิตย์ อตถเวที (ซองดี), “การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพ โสภณ (ประยูร ญัตโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตปกครองภาค ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๘๘.

(๙) เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของไว้ซึ่งชาวบ้าน จะได้ขอยืมไปใช้เมื่อคนมีงานต่างๆ

(๑๐) เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอก แจ้งกิจกรรมต่างๆ

(๑๑) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของ ทุกคนในระยะต่างๆ

การสาธารณสุขสงเคราะห์ยังเป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของหน่วยงาน บุคคลหรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นอยู่ในขอบข่ายแห่งการสงเคราะห์หรือ การช่วยเหลือ เกื้อกูลอุดหนุนจุนเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชนที่ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ซึ่งจะเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไปและการเกื้อกูลทำประโยชน์ร่วมกันทั้งให้คำแนะนำสอนความคิดและวัตถุสิ่งของ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ถือว่าการให้ธรรมเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทานทั้งปวง ฉะนั้นการสอนหนังสือก็ถือการแนะนำที่เกี่ยวกับความรู้ที่ดีจัดเป็นสาธารณประโยชน์ทั้งนั้น

จากศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และท่านผู้เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การจัดการบริหารสาธารณะสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย มีการวางนโยบายวิธีการที่รัดกุม มิได้หมายถึงการออกไปเผยแผ่พระศาสนา เพียงอย่างเดียว หมายถึงการจัดองค์การบริหารพระพุทธศาสนาด้วยที่เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จพร้อมกันไปในตัว เป็นการบริหารสาธารณะสงเคราะห์เพื่อมวลมนุษยทั้งโลก ในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงส่งสาวกไปประกาศพระศาสนาก็ดี หรือแม้แต่หลังพุทธกาลยุคพระเจ้าอโศกมหาราชส่งสมณทูตไปประกาศ ศาสนาทั้ง ๙ สายก็ตาม ไม่ได้มีเป้าหมายการเผยแผ่พระศาสนาอย่างเดียว แต่ให้ไปเพื่อเข้าถึงประชาชนและ นำหลักธรรมไปแนะนำชี้แจงให้เข้าใจ และเข้าช่วยเหลือทำสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อนด้วย มีรูปแบบการจัดการบริหารในด้านต่างๆให้ดีขึ้น อันจะทำให้การประสานความร่วมมือในระหว่างกันเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ๑๘ ที่จะสามารถนำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้แก่การดับทุกข์ได้จริงเป็นลำดับขั้นไปของการพัฒนาปัญญา^{๑๑๙}

^{๑๑๙} พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์, ภาวะผู้นำกับการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะ สงเคราะห์ของวัด, บทความย่อ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://202.28.109.66/journalfiles/mcu58_2_08.pdf [๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

๒.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี ผู้วิจัย ได้ศึกษาจากหนังสือและเอกสารสำคัญในทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎกและหนังสือของท่านผู้รู้ที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมดังพอจะนำมากล่าวพอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

หนังสือพระไตรปิฎก ฉบับมหาหมากุฎราชวิทยาลัย ภาษาบาลี อรรถกถา ที่เกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในธรรมนุญชีวิตว่า “พระพุทธศาสนาเป็น คำสอนสายกลาง หรือสอนถึงความพอดี ในเรื่องนั้นก็เช่นเดียวกันกับเรื่องอื่น ๆ คำสอนในพุทธศาสนา ดำเนินสายกลางระหว่างการเพิกเฉยไม่ใส่ใจเสียเลย ต่อเรื่องที่จะต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวันกับการตรากบฏปฏิบัติเป็นกฎข้อบังคับที่เคร่งครัดตายตัว พระพุทธศาสนาสอนแนวทางความประพฤติตามหลักสังฆธรรมที่เป็น อกาลิกิโก ว่าด้วยประโยชน์สุขที่พึงได้ อันเกิดจากการอยู่ร่วมสัมพันธ์กันโดยใช้ปัญญาด้วยเมตตา กรุณาและพร้อมกันนั้นก็มุ่งให้บรรลุถึงอิสรภาพทางจิตปัญญาที่เป็นจุดหมายสูงสุดถึงขั้นที่ทำให้อยู่ในโลกได้โดยไม่ติดโลกหรืออยู่เหนือโลก”^{๑๒๐}

พระพุทธโฆษาจารย์ผู้แปลคัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้กล่าวถึง “โดยลักษณะ โดยกิจ โดยผล โดยอาสันนเหตุ โดยยานิสงส์ของศีล สมาธิและปัญญาเป็นป่อเกิดแห่งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งมวลที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อย่างไม่มีที่สิ้นหรือที่เรียกว่า ปัญหาต่าง ๆ มาจากต้นเหตุและทางที่แก้ต้นเหตุได้ คือปัญญา”^{๑๒๑}

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสสเถระ) กล่าวไว้ในนิพนธ์บางเรื่องว่า “อันธรรมดาว่าผู้เป็นครูเมื่อจะทำการสอนควรบำเพ็ญพรตสมาธิให้มาก่อนแล้วจึงทำการสอนในภายหลัง พรตสมาธินั้นมี ๔ อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา เมื่อเป็นเช่นนี้ จะหาว่าคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาเป็นข้อขัดข้องไม่ได้ทีเดียว เว้นแต่ความบกพร่องของผู้สอน สอนให้ผิดภูมิของผู้ฟัง ก็อาจเป็นภัยแก่อาชีพของตนเองได้ เช่น สอนอรรถอันลึกซึ้งว่า อวัยวะของร่างกายทุกส่วน ตลอดจันทรัพย์สิ้นทั้งมวล ล้วนแต่เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนตตา เกิดมาก็ไม่ได้เอาอะไรมาด้วย ตายก็เอาอะไรไปไม่ได้ ซึ่งเป็นการสอนให้แก่ผู้ไม่เข้าใจในเรื่องธรรมทั้งปวง แทนที่จะทำให้เกิดสังเวชสลดใจในเรื่องธรรม กลับทำให้เกิด

^{๑๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมนุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), ๘๕ หน้า.

^{๑๒๑} พระพุทธโฆษาจารย์, **พระวิสุทธิมรรค**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ, ๒๕๒๑), หน้า ๗๒๒.

ความท้อแท้ในการทำงาน นิ่งคอยแต่ความตายมาเยือนอย่างเดียว ซึ่งเป็นการสอนที่ไม่ดูตัวผู้ศึกษาเล่าเรียน”^{๑๒๒}

พระศรีญาณโสภณ(สุวิทย์ ปิยวิชิข) กล่าวไว้ในหนังสือ แม่...ชีวิตคืออะไร? ว่า “ความเจริญของวัตถุได้ทำให้ธรรมดี ๆ หลายอย่างของแผ่นดินหายไปจากบ้านเรือนและคนเรามากจะหาสิ่งมาทดแทนความรักตรงนั้น แต่ส่วนใหญ่หมักฟุ้งเป้าไปที่วัตถุ ความสะดวกสบายอย่างเดียว ขอให้ตระหนักเถอะว่า อาหารกายกับอาหารใจมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คนเราเมื่ออื่อกายแล้วยอมแสวงหาสิ่งที่ทำให้อื่อกใจ คนทุกวันนี้ไม่มีเวลาเลี้ยงลูกด้วยตนเอง จึงพยายามใช้เงินทองเลี้ยงแทน จึงทำให้สภาพจิตใจที่แท้จริงของพ่อแม่มาถึงลูก สุดท้ายลูกก็ได้รับอิทธิพลจากคนอื่นมาแทน เลือดวิญญูณของพ่อแม่จางหายไป เพราะฉะนั้น เมื่อให้ชีวิตแล้วควรจะให้จิตวิญญูณเข้าไปด้วย”^{๑๒๓}

พระราชธรรมนิเทศ(ระแบบ จิตญาโณ) กล่าวไว้ในนิเทศธรรมว่า “ความสุขเป็นความต้องการร่วมกันของสรรพชีวิตในโลก คนทุกคนที่เกิดมาจึงมีการไขว่คว้าเพื่อแสวงหาความสุขกันด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ความสุขนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากการที่คน ๆ นั้นสามารถศึกษา ปฏิบัติตนจนสามารถพัฒนาตนเองไปอยู่ในจุดที่เรียกว่า “ตั้งตนไว้บนฐานที่ชอบเป็นสำคัญ” การตั้งตนไว้บนฐานที่ชอบนั้นหมายถึง ชอบด้วยธรรม ยุติด้วยเหตุและความดีที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ตนเองและทุกซ์ความชื่นชมยินดีให้เกิดขึ้นแก่คนที่ได้พบเห็น”^{๑๒๔}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ตรัสไว้ในพระมหาสมณนิยมในการบริหารคณะสงฆ์ว่า “ครั้งเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ พระองค์ทรงปกครองคณะสงฆ์ด้วยพระองค์เอง พระมหาสาวกทั้งหลายก็ได้ช่วยเป็นกำลังปกครองกันเป็นหมู่เป็นหมวดมาแล้ว ต่อมาเมื่อพระองค์ทรงดับขันธปรินิพานไปแล้ว พระเถระผู้ใหญ่มีพระมหากัสสปะเป็นต้นก็ช่วยปกครองคณะสงฆ์ต่อมาเป็นลำดับ ภิกษุเหล่าใดประพฤติผิดพระธรรมวินัยที่เหลือวิสัยจะแก้ไขได้ คณะสงฆ์ก็ช่วยกันกำจัดภิกษุเหล่านั้นออกไปจากคณะเสีย พระพุทธศาสนาจึงได้เจริญตลอดมาจนถึงกาลบัดนี้”^{๑๒๕}

^{๑๒๒} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ติสสเถระ, **นิพนธ์บางเรื่อง**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๙), หน้า ๑๔๒.

^{๑๒๓} พระศรีญาณโสภณ (สุวิทย์ ปิยวิชิข), **แม่...ชีวิตคืออะไร?**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เลี้ยวฮั่ว, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑๖.

^{๑๒๔} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ), **นิเทศธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ: อีรพวงษ์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๓๓๓.

^{๑๒๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **พระมหาสมณนิยมในการบริหารการคณะสงฆ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๘๐.

พระญาณวโรดม กล่าวไว้ในศาสนาต่าง ๆ ว่า “พระพุทธศาสนากับคนไทยนั้น นับตั้งแต่คนไทยรับนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการเป็นหลักฐาน ซึ่งรู้ได้ทางประวัติศาสตร์(ราว พ.ศ. ๖๑๒) ในสมัยอาณาจักรอัยลาวจนถึงปัจจุบัน คนไทยไม่เคยทอดทิ้งพระพุทธศาสนาเลย ยังคงเคารพนับถือรักษาไว้เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ จนกระทั่งพระพุทธศาสนาแทรกซึมเข้าไปในส่วนต่าง ๆ ของชีวิตจนกลายเป็นโครงกระดูกของสังคมไทย พระพุทธศาสนาได้ให้ประโยชน์ต่อคนไทยเหลือประมาณ”^{๑๒๖}

พระเทพวิสุทธิกวี(พิจิตร ฐิตวณฺโณ) อธิบายหน้าที่ของบรรพชิตในพระพุทธศาสนาในบทอบรมกรรมฐานว่า “ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาทุกท่านว่า พระพุทธเจ้าได้บอกหลักสูตรการศึกษาไว้ให้นับตั้งแต่วันที่บวชเข้ามา หลักสูตรการศึกษาซึ่งพระองค์ทรงตรัสไว้ให้อุปัชฌายะได้สอนแก่ผู้บวชเข้ามาก็คือ ไตรสิกขา นั้นเอง”^{๑๒๗}

สุจิตรา รมณีน กล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมในศาสนาเปรียบเทียบว่า “มีสองระดับ คือ ระดับโลกียะและระดับโลกุตระ ดังนี้ ระดับโลกียะหรือระดับสมมุติสัจจะ เป็นธรรมระดับสมมุติ ซึ่งในระดับนี้ยังมี บุคคล สัตว์ ตัวตน เรา เขา ดังพุทธสุภาษิตว่า “อตตา หิตตตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน” อันเป็นการยอมรับว่ายังมี “ตัวตน” อยู่ ส่วนระดับโลกุตระหรือระดับปรมาตม์สัจจะ เป็นธรรมระดับสูง ซึ่งในระดับนี้ไม่มี บุคคล สัตว์ ตัวตน เรา เขา มีแต่สภาวะธรรมล้วน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สพเพ ธมมา อนตตา ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา” คือ ปราศจากตัวตนที่แท้จริง หรือไม่มีตัวตนที่แท้จริงรองรับ การเชื่อว่ามีตัวตนจึงเป็นเพียงการสมมุติขึ้นเท่านั้น แต่ในระดับปรมาตม์หาไม่มีตัวตน”^{๑๒๘}

นวม สงวนทรัพย์ อธิบายเรื่องทานในทศพิธราชธรรมไว้ในสารัตถจิตวิทยาสังคมว่า “ทาน-การให้ปันแก่คนอื่นเป็นการแยกประเภทคนออกโดยยึดถืออภัยาศัยพื้นฐานของใจเป็นมาตรการในการแบ่งประเภทออกเป็น ๒ ประเภท

๑) คนที่เห็นแก่ตัว อภัยอาศัยคับแคบมีความโลภเป็นนิสัยมุ่งหน้าแต่จะเอาทำเดียว มุ่งกอบโกยทั้งทางตรงและทางอ้อม คนชนิดนี้เปรียบดั่ง มหาสมุทรไม่มีวันอ้อมด้วยน้ำ กองเพลิงไม่มีวันอ้อมด้วยเชื้อเพลิง

^{๑๒๖} พระญาณวโรดม, ศาสนาต่าง ๆ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒๘.

^{๑๒๗} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), บทอบรมกรรมฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๖๑.

^{๑๒๘} สุจิตรา รมณีน, ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕๐.

๒) คนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อัยยาศัยกว้างขวางโอบอ้อมอารี คนประเภทนี้แหละที่จะนั่งอยู่ในหัวใจของคนทุกระดับ

คำว่า “ทาน” แปลว่า “การให้” มีความหมาย ๒ ประการ

๑) ทานการให้มุ่งเพื่อทำบุญ คือ ฟอกกิเลสของตนเองให้เบาบางลง

๒) ทานการให้โดยมุ่งการสงเคราะห์ หรือเพื่อทำคุณแก่ผู้รับ”^{๑๒๙}

พระมหาสุชาติ สุชาติ (สนิทสนม) “การประพฤติพรหมจรรย์ตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเป็นการศึกษาการประพฤติพรหมจรรย์ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาตามหลักแห่งไตรสิกขา” ได้แก่ สीलสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อผลสูงสุด คือ เจโตวิมุตติ และพระนิพพาน”^{๑๓๐}

พระประหยัด หงษ์นวล “คำสอนเรื่องพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาเป็นการศึกษาพรหมจรรย์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการครองเรือนหรือพรหมจรรย์สำหรับคฤหัสถ์ ซึ่งกล่าวในเรื่องของเมตตาและสหารสันโดษเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว”^{๑๓๑}

จากการศึกษาเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี เพื่อนำมาเป็นข้อสนับสนุนในการทำงานวิจัย และเป็นแนวทางในเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมตามพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เข้าใจและชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะสวัสดิการ คือ การให้หรือการมอบสิ่งของ น้ำใจ ความรู้และแนวทางต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกว่าตน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลที่น่ามาสนับสนุนแนวความคิดที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมในพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยจะได้นำมาเสนอเป็นแนวคิดเพื่อให้ผู้ที่สนใจจะได้นำไปพัฒนาตนเองหรือนำไปสนับสนุนแนวคิดของตนที่มีอยู่ต่อไป

^{๑๒๙} นวม สงวนทรัพย์, **สารัตถกิจติวิทยาสังคัม**, (กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นตริงเฮ้าส์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๒.

^{๑๓๐} พระมหาสุชาติ สุชาติ (สนิทสนม), “การประพฤติพรหมจรรย์ตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๑.

^{๑๓๑} พระประหยัด หงษ์นวล, “คำสอนเรื่องพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๑.

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยการแบบผสมผสานดังนี้

๑) การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย ภาพถ่าย และเอกสารที่แสดงให้เห็นถึง แนวคิด หลักการ การจัดสวัสดิการสังคมและสาระสำคัญของการเรียนรู้การจัดสวัสดิการให้แก่บรรพชิต และฆราวาสที่อยู่ในชุมชนวัด โดยมีกระบวนการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๑) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้ง หนังสือ รายงาน การวิจัย และเอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยแนวคิด หลักการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นกรอบในการศึกษา

๑.๒) ทำการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓) ทำการศึกษาวิเคราะห์ประเมินผลการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบรรพชิต และฆราวาสที่อยู่ในชุมชนวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๔) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงหลักการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๒) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งในระดับ นโยบายองค์กร ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาโดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๒.๑) ทำการศึกษาและคัดเลือก วัด องค์กร ชุมชน นโยบายของรัฐ หลักการการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ บรรพชิตและฆราวาสในชุมชนวัดที่เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย

(๑) พระภิกษุ จำนวน ๖ รูป

(๒) ประชาชนในชุมชน จำนวน ๒๔ คน

โดยการสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับองค์กร ชุมชน องค์กรของรัฐ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงแนวทางการจัดสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนา

๓) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสงฆ์ ฆราวาสในชุมชนวัด ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงแนวทางการเรียนรู้ และกระบวนการจัดสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนา

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งการสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับองค์กร ชุมชน องค์กรของรัฐ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ในการวิจัยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องจำนวน ในชุมชนในวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๔ อำเภอ ๆ จำนวน ๖ วัด คือ มีอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ๒ วัด ได้แก่ วัดเทพสโมสร ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ วัดดงมูลเหล็ก ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า ๑ วัด ได้แก่ วัดศรีฐานปิยาราม ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก ๑ วัด ได้แก่ วัดศรีภูมิ ตำบลบ้านดัว

อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอเขาค้อ ๒ วัด ได้แก่ วัดราชพฤกษ์ ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และวัดทุ่งสมอ ตำบลทุ่งสมอ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)

เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และตัวแทนของวัด ตัวแทนของชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งหมด ๓๐ รูป/คน

๑) ตัวแทนของวัดในชุมชน จำนวน ๖ รูป ได้แก่

๑. พระครูสันติพัชรสาร เจ้าอาวาสวัดดงมูลเหล็ก ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. พระครูวรพัชรสถิตย์ เจ้าคณะตำบลท่าพลเขต ๒ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๓. พระครูปริยัติพัชรกิจ เจ้าคณะตำบลวังบาล ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๔. พระครูชัยพัชรสถิตย์ เจ้าคณะตำบลเขาค้อ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๕. พระครูสิริพัชรกร เจ้าคณะตำบลบ้านดัว ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๖. พระปริยัติพัชรโกวิท เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ ตำบลทุ่งสมอ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

๒) ตัวแทนชุมชน จำนวน ๒๔ คน ได้แก่

๑. นายคมเดช สีทองเสื่อ หมู่ ๖ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. นายปิยพงศ์ สำราญสูง หมู่ ๑๐ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๓. นายณรงค์ มากวงศ์ หมู่ ๑ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๔. นายประกอบ เขียวสา หมู่ ๔ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๕. นายศรีไพร คนทิพย์ หมู่ ๓ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๖. นายอดิศักดิ์ เกื้อนพรม หมู่ ๖ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๗. นายองค์อาจ นุใหม่ หมู่ ๗ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๘. นางสปีน แก้วสี หมู่ ๕ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

๙. นางแบ็ง มากวงศ์ หมู่ ๙ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๐. นายสนิท ชัยวัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๑. นายเที่ยงธรรม เดชขจร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๔ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า
จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๒. นายจรัญ สารภี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๙ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า
จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๓. นางชนิดา จันทจร หมู่ ๖ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๔. นายวีระ งามสุพรม หมู่ ๑๐ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๕. นายวันชัย บุญแสน หมู่ ๑ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๖. นายสำราญ คำสุข หมู่ ๔ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๗. นายประยูร ฉิมมา หมู่ ๓ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๘. นายสุรียา ทาระนันท์ หมู่ ๖ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๙. นายสายเย็น จันทร์เขียน หมู่ ๗ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๐. นายศุภชัย แสงคำ หมู่ ๕ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๑. นายบุญมี ชุมปา หมู่ ๙ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๒. นางหนูเปล่ง โพธิ์ทอง หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๓. นายจำลอง หิงคำแก้ว หมู่ ๔ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๔. นางพรรณนิภา ไมล์ขุนทด หมู่ ๙ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสำหรับบรรพชิต

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ ๒ การพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธานุศาสตร์ของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ ๓ รูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธานุศาสตร์ของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๓.๑ การสร้างเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ทฤษฎีระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธานุศาสตร์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลความรู้สรุปเป็นกรอบแนวคิดกำหนดขอบเขตการวิจัยและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓) สร้างสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการทำวิจัย

๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้มีความตรงตามเนื้อหา

๕) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย

๖) นำข้อเสนอแนะที่ได้ปรับปรุงแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๕ ท่านมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) นำหนังสือขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังเจ้าอาวาสและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนัดหมายในการสัมภาษณ์และการเข้าศึกษาในพื้นที่

๒) การเข้าศึกษาในพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตและการประชุมเชิงวิชาการ การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระเถระผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชนในรอบ ๆ วัด เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธานุศาสตร์

๓) ประมวลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสัมมนาเชิงวิชาการ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

๔) สรุปประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกกระบวนการ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลโดยการปฏิบัติการสนามเมื่อปรับปรุงแบบสอบถามแล้วผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามนั้นไปปฏิบัติการในสนามด้วยตนเองแต่ผู้เดียว โดยสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามเป็นการเก็บข้อมูลที่เน้นหนักในการสังเกตและการจัดบันทึกประกอบการซักถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลระดับลึกตรงกับความเป็นจริงและทราบเหตุผลเบื้องหลังการตอบข้อมูลนั้นด้วยการประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์และการเสนอผลงานวิจัย และการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนารูปแบบ

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

สรุปการนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentaton) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการจัดเก็บข้อมูลตลอดเวลา และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้ข้อสรุปเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่การวิจัย โดยทำการมุ่งศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงการจัดสวัสดิการทางสังคมที่มีอยู่ตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยได้การสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็นที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้ ผลการศึกษา พบว่าการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการจัดสวัสดิการที่จัดให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ของในหลายด้าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษาที่กำหนดไว้โดยแบ่งออกเป็น ๔ หัวข้อ คือ

- ๔.๑ การจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๔.๒ การจัดกิจกรรมสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๔.๓ เสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๔.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๔.๕ องค์กรความรู้จากการวิจัย

๔.๑ การสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพนั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนินเขา ป่าและที่ราบเป็นตอนๆสลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปใต้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบและมีเทือกเขาขนาบกันไปทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นรูปเกือกม้า มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญ โดยไหลจากจังหวัดเลย เพชรบูรณ์ ผ่านไปสู่จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ จึงส่งผลให้พื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทำการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กล่าวถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองเพชรบูรณ์นั้นเริ่มจากชื่อของจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อครั้งโบราณน่าจะชื่อว่าเมือง “เพชรบูรณ์” ตามที่ปรากฏในจารึกลานทองคำ ที่พบจากเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ ซึ่งหมายถึงเมืองแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร แต่ในระยะหลังต่อมาแปรเปลี่ยนเป็น

“เพชรบูรณ์” กลายความหมายเป็นเมืองที่ถูกคุมด้วยเพชร และได้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด^{๑๓๔}

พื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีหลักฐานการปรากฏอยู่ของชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำป่าสักมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย จากนั้นได้รับอารยธรรมจากภายนอก ได้แก่วัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมเขมรโบราณ ทำให้ชุมชนเหล่านั้นมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่สืบมา เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยสุโขทัย เมืองเพชรบูรณ์มีฐานะเป็นเมืองแคว้นของกรุงสุโขทัย และในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีเมืองเพชรบูรณ์และเมืองศรีเทพเป็นเมืองสำคัญและต่อเนื่องจนถึงช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและแบ่งเขตการปกครองอีกหลายครั้ง จนครั้งหนึ่งเมืองเพชรบูรณ์เกือบมีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยแทนกรุงเทพฯ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามและหลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากมาย จนกระทั่งเป็นเมืองเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน

ประชาชนส่วนใหญ่มีการนับถือพระพุทธศาสนาและได้เข้าร่วมทำกิจกรรมพัฒนาวัดและศาสนสถานทำให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งทางวัดต่าง ๆ ได้มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่ประชาชนซึ่งเป็นไปตามหลักธรรม กล่าว คือ มีความพร้อมสมบูรณ์ทุกด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร ด้านเภสัชบริการ ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อม เรียกว่ามีหลักของสัปปายะ ๗ ไว้อย่างครบถ้วนคือ สิ่งที่สบาย สภาพเอื้อ สิ่งที่เกื้อกูล สิ่งที่เหมาะสมอันเกื้อหนุนในการเจริญภาวนา ให้เกิดผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย ประกอบด้วย

๑. อาวาสสัปปายะ - ที่อยู่ที่เหมาะสม เช่น ไม่พลุกพล่านจอแจ
๒. โคจรสัปปายะ - ที่หาอาหารที่บิณฑบาตที่เหมาะสมดี เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์ อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป
๓. ภัตตสัปปายะ - การพูดคุยที่เหมาะสม เช่น พูดคุยกันแต่ในกถาวัตถุ ๑๐ และพูดแต่พอประมาณ
๔. บุคคลสัปปายะ- บุคคลที่ถูกกัน เหมาะกัน เช่น มีผู้ที่ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาที่ปรึกษาเหมาะสมใจ
๕. โภชนสัปปายะ-อาหารที่เหมาะสม เช่น ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก

^{๑๓๔} สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, เมืองโบราณศรีเทพ สุ่มรดกโลก, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๕.

๖. อุตุสัปปายะ – ดินฟ้าอากาศ ธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่หนาวเกินไปไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น

๗. อิริยาปถสัปปายะ – อิริยาบถที่เหมาะสม เช่น บางคนถูกกับกิจกรรม บางคนถูกกับ นั่งตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี

เมื่อประชาชนได้มาที่วัดแล้ว สิ่งที่ประชาชนทั้งหลายจะได้รับกลับไปก็คือ สุขภาพกาย และความสุขทางใจกล่าวคือ สุขภาพกาย เมื่อมาที่วัดแห่งนี้แล้ว ประชาชนจะได้พบเห็น ภูมิทัศน์ต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณรอบ ๆ วัด ที่มองดูแล้วสะอาด สวยงาม ร่มรื่น สบายหูสบายตา สบายอก สบายใจ ทำให้ร่างกายเกิดความผ่อนคลาย ไร้ซึ่งความวิตกกังวลต่าง ๆ และความสุขทางใจ คือ การได้มาทำความเคารพ สักการะในสิ่งที่พวกเขาต่าง ๆ เหล่านั้นให้ความเคารพ นับถือ ทำให้เกิดความปลออดโปร่ง โล่งสบาย เป็นความสุขทางใจที่อยู่ในหลักของการให้ (ยิ่งทำยิ่งโต หรือทำมากได้มาก)

๔.๑.๑ วัดเทพสโมสร

๔.๑.๑.๑ ประวัติวัดเทพสโมสร^{๓๓๕}

วัดเทพสโมสร ตั้งอยู่เลขที่ ๑๕๑ บ้านท่าพล หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าพล อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัด ๘ ไร่ ๓ งาน ๘๐ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือยาว ๓ เส้น ๑๘ วา ติดต่อกับที่ดินของนายแก้ว อักษร ทิศใต้ยาว ๔ เส้น ๒ วา ติดต่อกับนาของนายวงศ์ สิงห์คำ ทิศตะวันออกยาว ๒ เส้น ๗ วา ติดต่อกับลำเหมืองสาธารณะ ทิศตะวันตกยาว ๒ เส้น ๕ วา ติดต่อกับถนนสายเพชรบูรณ์-หล่มสัก ตามโฉนดที่ดินเลขที่ ๖๗๘ และมีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลงเนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน ๕๐ ตารางวาตาม น.ส.๓ เลขที่ ๗๐๐,๑๒๕๖

วัดเทพสโมสร สร้างขึ้นเป็นวัด นับตั้งแต่วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ.๒๔๗๒ เดิมมีนามว่า “วัดทุ่งจันทร์นิมิตร” เพราะที่ตั้งวัดเป็นที่นาของนายจันทร์ แม่ชื่น กามล เป็นผู้ถวายที่ดินเพื่อสร้างวัด ต่อมาประมาณปี พ.ศ.๒๕๐๐ เปลี่ยนนามเป็น “วัดเทพสโมสร” หมายถึงว่าเป็นที่ชุมนุมของเหล่าทวยเทพ นอกจากนี้ที่ดินของนายจันทร์ที่บริจาคให้เป็นที่สร้างวัดแล้ว ทางวัดยังได้จัดซื้อเพิ่มอีกด้วย

พื้นที่ตั้งวัดเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เดิมเป็นที่นาของชาวบ้านมี ๔ คนหลวงทางทิศตะวันตกเป็นทางคมนาคมติดต่อวัดได้ด้วยสะดวก อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สร้าง พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นอุโบสถหลังใหม่ที่สร้างแทนหลังเก่า ศาลาการเปรียญ กว้าง

^{๓๓๕} สัมภาษณ์ พระครูวรพัชรสถิตย์, วัดส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๑, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒.

๑๕ เมตร ยาว ๓๓ เมตร สร้าง พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ ชั้น กุฏิสงฆ์ จำนวน ๖ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ ชั้น สำหรับบิณฑบาต พระประธานนพระอุโบสถ ๒ องค์ ที่ศาลาการเปรียญ ๑ องค์ ที่มณฑป ๑ องค์

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๙๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร ได้ผูกพัทธสีมา วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๗๒

มีพระภิกษุจำพรรษา ๑๒ รูป สามเณร ๒๐ รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ.๒๕๗๓ เป็นต้นมา

มีเจ้าอาวาส ๓ รูป คือ

๑. พระครูวินัยพัชรสิทธิ์(หมอก ธรรมโร) พ.ศ.๒๕๗๒ – ๒๕๐๖

๒. พระครูวินัยพัชรสิทธิ์(อ่อนจันทร์ จนุบุโอม) พ.ศ.๒๕๐๖-๒๕๕๙

๓. พระครูวรพัชรสถิต(อนุทิน อธิวิโร) พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมา(ปัจจุบัน)

๔.๑.๑.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพติดปฏิบัติ หลงผิดคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่นปัญหายาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลงมัวเมาในอบายมุข เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่นผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าพล (อ.ป.ต.) วัดเทพสโมสรร่วมกับประชาชนในตำบลท่าพล หน่วยงานราชการต่าง ๆ ก่อคำประชาชนได้มองเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ได้มีกิจกรรมของวัดดังนี้ กลุ่มแม่บ้านทำสมุนไพร กลุ่มกองทุนฌาปนกิจ ชมรมผู้สูงอายุวัดเทพสโมสร โครงการอบรมประชาชนอุโบสถสังฆจร ฯลฯ

๔.๑.๒ วัดดงมูลเหล็ก

๔.๑.๒.๑ ประวัติวัดดงมูลเหล็ก^{๑๓๖}

ตำบล “บ้านดงมูลเหล็ก” ก่อตั้ง ตั้งแต่สมัยมณฑลเพชรบูรณ์ เป็นมณฑลหนึ่งในประเทศไทยซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔ มณฑลเพชรบูรณ์ มีข้าหลวงมาปกครอง ซึ่งมีข้าหลวงคนหนึ่งชื่อหลวงยกบัตร (ตามหลักฐานการจดทะเบียนของวัดสว่างอารมณ์ซึ่งหลวงยกบัตรมอบที่ดินให้ทางวัด และจดทะเบียน พ.ศ.๒๔๔๐) หลวงยกบัตรมีข้าทาสบริวารมากมายประกอบกับเพชรบูรณ์เป็นสถานที่ปลูกยาสูบได้ดีจนได้รับตราประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้นยาสูบอยู่ในวงกลม หลวงยกบัตรจึงให้ข้าทาสบริวารหาพื้นที่เพื่อปลูกยาสูบ จนมาพบป่าไม้ชนิดหนึ่งชื่อว่าขี้เหล็ก พื้นดินดีมาก จึงให้ข้าทาสถางป่าและปลูกยาสูบจึงเสนอตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น ชื่อว่าบ้านดงขี้เหล็ก(ตั้งตามป่าไม้ที่ถางเพื่อปลูกต้นยาสูบ) ขึ้นกับตำบลสะเตียง ต่อมาหมู่บ้านต้องสังกัดตำบล มีนายมา นวลไม้หอม เป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อนายมา นวลไม้หอม ออกจึงตั้งนายอินทร์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมา เมื่อประชากรมีมากเข้าก็แยกออกเป็นหมู่บ้านเป็นหมู่ที่ ๒ มีนายแปว ก้อนทองเป็นผู้ใหญ่บ้าน และบ้านโคกตั้งเป็นตำบลทางราชการจึงรวมบ้านดงขี้เหล็กเข้าไปด้วย เมื่อหมู่ที่ ๑ มีประชากรมากขึ้นอีก จึงแยกออกเป็นหมู่ที่ ๓ มีนายลิ แก้วแท้ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และหมู่ที่ ๒ มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นอีก จึงแยกออกเป็นหมู่ที่ ๔ มีนายปลั่ง ปิ่นเกตุ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และแยกตัวออกมาจากตำบลบ้านโคกตั้งเป็นตำบลดงขี้เหล็ก แต่ต่อมาเห็นว่าชื่อไม่สุภาพจึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมาเรียกขานกันว่า “บ้านดงมูลเหล็ก” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันได้รับการยกระดับจากกระทรวงมหาดไทย ให้จัดตั้งเป็น “ตำบลดงมูลเหล็ก” วัดดงมูลเหล็กจึงได้ตั้งชื่อตามหมู่บ้าน

เนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะสมของตำบลส่วนใหญ่เหมาะสมกับการเพาะปลูกเกษตรกรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักรับจ้างทั่วไป มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว พืชผักสวนครัว ถั่วเหลือง ต้นหอม และผักชี ซึ่งเป็นพืชที่ทำรายได้ให้เป็นเงินนับล้านบาทจนเป็นที่กล่าวขานกันว่า “ต้นหอมเงินล้าน” มีการปลูกพืชไร่ นอกจากนั้นยังมีการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย เช่น การทำสวนไม้ผล การปลูกไม้ยืนต้น การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่และไก่พันธุ์เนื้อ และการเลี้ยงปลา เป็นต้น ซึ่งการทำสวนไม้ผลนั้น มะม่วงเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล และมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และปริมาณรองรับความต้องการของตลาดได้ สำหรับพืชอื่นๆ ข้าวโพดฤดูแล้ง และพืชผักชนิดต่างๆ ถือเป็นพืชที่ทำรายได้ให้เกษตรกรที่สำคัญ และมีการขุดบ่อเลี้ยงปลา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนาและตาม

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พระครูสันติพิชรสาร, วัดส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๑, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒.

ประเพณีไทยคือ ทำบุญตักบาตรในวันสารทไทยวันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันอาสาฬหบูชา ฯลฯ มีประเพณีแข่งเรือยาวที่ลำคลองไม้แดง เป็นประจำทุกปี การแต่งกายแต่งตามแบบไทยและสมัยนิยม มีจัดกิจกรรมวันเด็กเพื่อให้เด็กและเยาวชน กล้าแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทุกหมู่บ้าน ส่วนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารบางหมู่บ้าน (บ้านดงมูลเหล็ก หมู่ที่ ๔) มีการพูดภาษาไทยถิ่นไทย (เทิง) ที่ทำให้เกิดความรักในถิ่นฐานเดียวกัน จนมี คำขวัญของตำบลดงมูลเหล็กบ้านคือ “ดงมูลเหล็กมั่งคั่ง หลวงพ่อทั้งศูนย์รวมใจ บุญบั้งไฟลำป่าสัก อนุรักษ์ลอยกระทง มั่นคงประเพณีแข่งเรือ”

๔.๑.๒.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเจริญมัย แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ที่นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพติดปฏิบัติ หลงผิดคิดว่า เป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่นปัญหาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลงมัวเมาในอบายมุข เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่นผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครู อาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงมูลเหล็ก (อ.ป.ต.) วัดดงมูลร่วมกับประชาชนในตำบลดงมูลเหล็ก หน่วยงานราชการต่าง ๆ ก่อคำประชาชนได้มองเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ได้มีกิจกรรมของวัดดังนี้ กลุ่มกองทุนฌาปนกิจ ชมรมผู้สูงอายุวัดดงมูลเหล็ก โครงการอบรมประชาชนอุโบสถสังฆจร ฯลฯ

๔.๑.๓ วัดศรีฐานปियาราม

๔.๑.๓.๑ ประวัติวัดศรีฐานปियาราม

ประวัติวัดศรีฐานปियาราม^{๑๓๗} ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอหล่มเก่า คำว่า “วังบาล” มาจากคำว่า “วังบาน” หมายถึงน้ำในห้วยวังบาล เกิดจากการกัดเซาะของน้ำก่อให้เกิดเป็นวังกว้างขึ้น อีกนัยหนึ่งมาจากคำว่า “บ้าน” ซึ่งเป็นภาษา

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรกิจ, วัดส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๑, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓..

พื้นบ้านแปลว่าบั้นซึ่งความหมายในที่นี้ก็คือ การพังทลายของวังน้ำในห้วยวังบาล ในปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีอยู่ในสมัยก่อนลำห้วยวังบาลมีความกว้างและลึกมากแม้แต่ข้างลงไปอากก็ท่วมหลังข้าง เมื่อน้ำลำห้วยถูกกั้นเขาก็กทำให้วังน้ำกว้างขึ้น ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกว่าบานออก ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อบ้านตามลักษณะของลำน้ำว่า “วังบาน” หรือ “วังบาล”

ตามหลักฐานสมุดข่อย วัดบ้านโคก ซึ่งพระอธิการจำปา จิตฺตมโฆ เจ้าอาวาสวัดหินกลิ้งได้แปลเป็นภาษาไทย ทางวัดศรีฐานได้นำมาเขียนประวัติวัดศรีฐาน ได้บันทึกว่า ประชาชนชาววังบาลได้อพยพมาจากล้านช้าง หลวงพระบาง น้ำลี้ แสนศรี(แสนหวิ) โดยการนำของขุนวังบังบาล สองพี่น้องได้มาสร้างบ้านแปงเมืองที่วัดศรีฐาน วังบาล คือหมู่บ้านวังบาลในปัจจุบัน

จากตำนานพงศาวดารเมือง และข้อมูลประวัติมูลบ้านวังบาล ที่ได้เล่าสืบต่อกันมาชนชาติต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในบริเวณบ้านวังบาลนี้ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์จึงได้อพยพมาจับจองที่ดินเพื่อทำกิน ชาวบ้านวังบาลแต่ละตระกูลอพยพมาจากถิ่นต่าง ๆ กัน เช่น มาจากบ่อแดนในประเทศลาว มาจากประเทศจีนตอนล่าง บ้างก็มาจากหลวงพระบาง จากสำเสี่ยงการพูดของชาวบ้านวังบาล จะสังเกตได้ว่าการพูดจะคล้ายคลึงกับสำเสี่ยงของชาวหลวงพระบางลาวมาก

วัดศรีฐานปิยาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๑ บ้านวังบาล หมู่ ๑๕(เดิมอยู่หมู่ ๙) ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ ๓ ไร่ ๑ งาน ๔๕ ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว ๑ เส้น ๑๖ วา ๒ ศอก ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศใต้ยาว ๑ เส้น ๑๕ วา ๓ ศอก ติดต่อกับที่ดินของชาวบ้าน ทิศตะวันตกยาว ๑ เส้น ๑๓ วา ติดกับซอยเข้าหมู่บ้าน ตาม น.ส. ๓ ก.เลขที่ ๒๑๖๗ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลงเนื้อที่ ๑ ไร่

ได้สร้างเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๒๒๑๕ เป็นวัดที่เก่าแก่สร้างมานาน โดยมาหลวงพ่อศรีฐานเป็นผู้นำจัดสร้างวัดจึงได้มีนามว่า วัดศรีฐาน แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดวังบาลตามชื่อหมู่บ้าน อุโบสถก็ได้จัดสร้างขึ้นใหม่แทนหลังเก่า นับเป็นวัดได้รับวิสุงคามสีมาตั้งแต่ในราวปี พ.ศ.๒๒๒๕

๔.๑.๓.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพฤติกปฏิบัติหลงผิดคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่นปัญหายาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลง

มัวเมาในอบายมุขเป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่นผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ

วัดศรีฐานปิยารามมีกิจกรรมภายในวัดและร่วมกับประชาชนได้แก่ การจัดกองทุน ส่งเสริมอาชีพทอผ้าไหมพื้นบ้าน กลุ่มสัจจออมทรัพย์ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ร้านค้าสวัสดิการ

๔.๑.๔ วัดศรีภูมิ

๔.๑.๔.๑ ประวัติวัดศรีภูมิ^{๑๓๘}

ประวัติวัดศรีภูมิ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดศรีภูมิ ตั้งอยู่ที่บ้านดู่ หมู่ ๓ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๓๐ ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับคลองห้วยขอนแก่น ทิศใต้ยาวติดต่อกับถนนสายบ้านดู่ – หล่มสัก ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนสายบ้านท่า ทิศตะวันตกติดต่อกับโรงเรียนชุมชนบ้านดู่

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มอยู่ริมคลองห้วยขอนแก่นทางทิศเหนือ อาคารเสนาสนะต่างๆ มีอุโบสถกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างด้วยอิฐถือปูนทรงโบราณ ศาลาการเปรียญกว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๗ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นอาคารไม้ กุฏิสงฆ์จำนวน ๘ และกุฏิสงฆ์รวมจำนวน ๑ และ ปูชนียวัตถุมีพระประธานในอุโบสถที่หอสวดมนต์ และพระพุทธรูปเสียดายอีก ๒ องค์ และมีเจดีย์เก่าอีกองค์หนึ่ง

วัดศรีภูมิ ชาวบ้านเรียกว่า “วัดใหญ่” สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๒๓๑ ชาวบ้านดู่ได้เพิ่มส่วนมากอพยพมาจากหลวงพระบาง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ. ๒๓๗๐ เขตวิสุงคามสีมากว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาปีละประมาณ ๑๓ รูป สามเณร ๒๐ รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ ทั้งแผนกธรรมบาลี และโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

เจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมี ๑๐ รูป คือ

รูปที่ ๑ พระครูสังวรธรรมคุณคณี

รูปที่ ๒ พระอธิการบัน

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระครูสิริพัชรารณ, เจ้าคณะตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

รูปที่ ๓ พระอริการใหม่

รูปที่ ๔ พระอริการชุ่ม

รูปที่ ๕ พระอริการพรม

รูปที่ ๖ พระอริการเครื่อง

รูปที่ ๗ พระอริการบุญธรรม

รูปที่ ๘ พระอริการทองใหม่ (พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๔)

รูปที่ ๙ พระครูพัชรธรรมสาร (พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๓๙)

รูปที่ ๑๐ พระครูสิริพัชรากกร (พงศกร กลยาณสิริ) (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน)

๔.๑.๔.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเจริญมัย แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพติดปฏิบัติ หลงผิดคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลงมัวเมาในอบายมุข เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่น ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ

วัดศรีภูมิ มีกิจกรรมภายในวัดและร่วมกับประชาชนได้แก่ การจัดกองทุนส่งเสริมอาชีพทอผ้าไหมพื้นบ้าน กลุ่มสัจจออมทรัพย์ พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ร้านค้าสวัสดิการ

๔.๑.๕ วัดราชพฤกษ์

๔.๑.๕.๑ ประวัติวัดราชพฤกษ์^{๑๓๙}

ศูนย์การเรียนรู้-เผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดราชพฤกษ์ เลขที่ ๑๕๓ หมู่ ๑๐ ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวัดที่สร้างให้เป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป มาใช้ประโยชน์ในการอบรมตามโครงการต่าง ๆ ตามแนวความคิดของพระครูชัยพัชรสถิต, ดร.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระครูชัยพัชรสถิต, เจ้าคณะตำบลเขาค้อ, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

การสร้างวัดราชพฤกษ์ เริ่มขึ้นเมื่อ พระพรชัย จันทวิโส ได้เดินทางมาจากวัดแคมป์สน ตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มาพำนัก ณ ที่แห่งนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ และได้นำพาชาวบ้านก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ขึ้น พร้อมกับทำเรื่องขอใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้เพื่อสร้างเป็นวัดที่ถาวรจนได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อสร้างวัดจำนวน ๑๕ ไร่ และพื้นที่ปลูกป่าเป็นพุทธอุทยานจำนวน ๑๑๒ ไร่ ต่อมาจึงทำเรื่องขออนุญาตสร้างวัดไปยังกรมการศาสนาและได้รับอนุญาตในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๕

เมื่อสร้างเสนาสนะครบตามระเบียบของกรมการศาสนาแล้ว จึงได้ทำเรื่องขอตั้งวัดขึ้นนพระพุทธศาสนา และได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๖ โดยมี พระอธิการพรชัย จันทวิโส เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น พระครูชัยพัชรสถิต ในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ ได้รับพระราชวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายมีสถานะเป็นนิติบุคคล

ประวัติโดยย่อเจ้าอาวาส พระครูชัยพัชรสถิต,ดร. เจ้าคณะตำบลแคมป์สนและทุกตำบลในอำเภอเขาค้อ และเจ้าอาวาสวัดราชพฤกษ์

วุฒิการศึกษา พุทธศาสตรบัณฑิต(พธ.บ.) สาขาศาสนา,การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม)สาขาการบริหารการศึกษา,ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต(ปร.ด.)สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา

รางวัลที่ได้รับ ได้รับรางวัล “เสมาธรรมจักรทองคำ” พระราชทานทากสมเด็จ พระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา”เผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศ” พ.ศ.๒๕๔๙

ได้รับรางวัลหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่มีผลงานดีเด่น ระดับจังหวัด จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๔

๔.๑.๕.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพฤติปฏิบัติ หลงผิดคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่นปัญหายาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลงมัวเมาในอบายมุขเป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่นผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้

เยาวชนเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ วัดราชพฤกษ์ มีกิจกรรมภายในวัดและร่วมกับประชาชน ได้แก่ การจัดกองทุนส่งเสริมอาชีพ กลุ่มสัจจออมทรัพย์ พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ร้านค้าสวัสดิการ

๔.๑.๖ วัดทุ่งสมอ

๔.๑.๖.๑ ประวัติวัดทุ่งสมอ^{๑๔๐}

วัดทุ่งสมอ ตั้งอยู่เลขที่ ๔๐ หมู่ที่ ๔ บ้านฝาย ตำบลทุ่งสมอ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ บนเนื้อที่ ๔๙ ไร่ ๒ งาน ๘๘ ตารางวา

วัดทุ่งสมอ ได้เริ่มก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยการนำของผู้ใหญ่เล็ง สาคุณ นายน้อย เหง้าสุ้ย นายใบ จันทร์หา นายตา จันทร์หา และชาวบ้านจำนวนหนึ่ง

แต่เดิมเป็นเพียงที่พักสงฆ์อยู่บริเวณโรงเรียนบ้านทุ่งสมอในปัจจุบัน ต่อมาเห็นว่าบริเวณดังกล่าวคับแคบไม่เหมาะสมกับการสร้างวัด จึงย้ายมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน ซึ่งเป็นเนินเขาและมีต้นสนขึ้นอยู่เต็ม ชาวบ้านจึงเรียกชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่า วัดสวนสนพัฒนา และได้ไปนิมนต์พระที่วัดสระประทุม อ.โพธิ์ประทับช้าง จ.พิจิตร จำนวน ๕ รูป นำโดยหลวงปู่จ้อง จิตถาโม (จิตรบรรจง) มาอยู่จำพรรษา

ต่อมาพระแก้ว จนทสโร (จันทิมา) ได้มาอยู่จำพรรษา ณ วัดสวนสนพัฒนา แห่งนี้ หลวงปู่จ้อง จึงได้ลาไปจำพรรษาที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดสวนสนพัฒนา มีหลักฐานปรากฏอยู่ในหนังสือ วัดทั่วราชอาณาจักร ตามระเบียบปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ (เล่ม ๑)^{๑๔๑} ของกรมการศาสนา แสดงไว้ว่าได้ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ขึ้นอยู่กับตำบลน้ำซุน ซึ่งเป็นตำบลที่ ๔ ของอำเภอหล่มสัก มีจำนวน ๑๐ วัด มีเจ้าอธิการละออ อธิสมโม วัดทุ่งจันทร์สมุทร ตำบลหล่มสัก เป็นเจ้าคณะตำบล ประกอบด้วย

๑. วัดแคมป์สน ตำบลแคมป์สน พ.ศ. ๒๕๐๒
๒. วัดธรรมสมาคม ตำบลน้ำซุน พ.ศ. ๒๔๘๐
๓. วัดน้ำซุนวารี ตำบลน้ำซุน พ.ศ. ๒๔๘๐
๔. วัดโนนสว่างอารมณ์ พ.ศ. ๒๔๒๙
๕. วัดนายาว ตำบลแคมป์สน ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๙
๖. วัดโพธิ์งอย ตำบลน้ำซุน พ.ศ. ๒๓๖๘

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรธรรม, เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ, เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔๑} กรมการศาสนา, วัดทั่วราชอาณาจักร (เล่ม ๑), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๕).

๗. วัดราชบุรุษประดิษฐานาราม ตำบลน้ำขุน พ.ศ. ๒๕๑๔

๘. วัดสว่างแสงจันทร์ ตำบลน้ำขุน พ.ศ. ๒๕๘๓

๙. วัดสวนสนพัฒนา ตำบลแคมป์สน พ.ศ. ๒๕๑๕^{๑๒}

๑๐. วัดสฤทธิธรรมาราม ตำบลแคมป์สน ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๔

แต่หลักฐานทางวัดไม่มีเหลือให้ศึกษา จึงไม่ทราบว่าในสมัยนั้นมีการดำเนินการขอสร้างวัดตามระเบียบอย่างถูกต้องหรือไม่และใครเป็นผู้ดำเนินการ

พระแก้ว จนทสาโร ได้ก่อสร้างและพัฒนาวัดสวนสนพัฒนามาเป็นลำดับ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้ขออนุญาตสร้างวัดอย่างเป็นทางการอีกครั้งหนึ่ง โดย นายน้อย เห่งส้อย และได้รับอนุญาตให้สร้างวัด เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ ในที่ดิน โฉนดเลขที่ ๒๖๖ เนื้อที่ประมาณ ๔๙ ไร่ ๒ งาน ๘๘ ตารางวา ในสมัยที่นายถวัลย์ ทองมี เป็นอธิบดีกรมการศาสนา

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งขึ้นเป็นวัดในพระพุทธศาสนาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑^{๑๓} ในสมัยที่ นายปัญญา เกสรทอง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ชื่อสอดคล้องกับชื่อบ้านที่ตั้งวัดว่า วัดทุ่งสมอ (เดิมชื่อบ้านทุ่งสมอ)

หลังจากได้ประกาศตั้งเป็นวัดแล้ว พระแก้ว จนทสาโร (หลวงพ่อกแก้ว) ได้เป็นเจ้าของอาวาส แต่เนื่องจากท่านอายุมากแล้ว ชาวบ้านจึงได้ไปนิมนต์พระประชา อนุปโม จากวัดเขาล้อ อำเภอสทิงพระ จังหวัดนครศรีธรรมราชมาอยู่ช่วยสร้างวัด ต่อมา พระแก้ว จนทสาโร ได้ลาสิกขาไป พระประชา จึงได้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ และดำเนินการสร้างวัดต่อโดยลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พระประชา อนุปโม ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ และได้รับการแต่งตั้งสมณศักดิ์เป็นพระครูวินัยธร (พระครูฐานา)

พระครูวินัยธรประชา ได้อาพาธและต้องเดินทางไปรักษาตัวแต่ละครั้งเป็นเวลานาน วัดไม่มีผู้ปกครองดูแล ทำให้พระในวัดขาดระเบียบวินัยไม่เป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน

ในปีพ.ศ. ๒๕๔๙ ชาวบ้านเห็นสมควรไปหาพระที่มีวิญญูติและคุณวิญญูติ เพื่อมาทำหน้าที่ปกครองดูแลวัดทุ่งสมอ ความทราบถึงพระใบฎีกายนต์ คุณโกโร เจ้าอาวาสวัดบ้านนายาว เจ้าคณะตำบลแคมป์สน จึงได้ส่งพระจำเนียร อาจาโร พระลูกวัดมาทำหน้าที่รักษาการแทนเจ้าอาวาสได้ ๑ พรรษา แต่ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน ท่านจึงกลับไปจำพรรษาที่วัดเดิม

^{๑๒} กรมการศาสนา, วัดทั่วราชอาณาจักร (เล่ม ๑), หน้า ๖๖๑.

^{๑๓} ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, เรื่อง ตั้งวัดในพระพุทธศาสนา, ลำดับที่ ๑๐๐/๔๑.

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๐ ชาวบ้านได้ไปขอพระจากวัดแคมป์สน เพื่อมาดูแลวัดทุ่งสมอ และนำทำกิจกรรมทางศาสนาในระหว่างพรรษา พระมหาแกลง สุทธิธมโม เจ้าอาวาสวัดแคมป์สน ได้ส่งพระมหาสุขุม สุขุมาลปญโญ มาทำหน้าที่ดูแลวัดทุ่งสมอ พร้อมกับจัดระเบียบภายในวัดจนเป็นที่พึงพอใจของชาวบ้าน

ออกพรรษาแล้ว ทายกทายิกาวัดแคมป์สน ได้มานิมนต์พระมหาสุขุมกลับไปดูแลวัดแคมป์สน เนื่องจากเจ้าอาวาสวัดแคมป์สน ได้ลาไปศึกษาต่อยังประเทศอินเดีย

ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ อาการอาพาธของพระครูวินัยธรประชายังไม่ดีขึ้น ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถกลับมาปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสได้อีก คณะกรรมการวัดทุ่งสมอ จึงได้ไปนิมนต์พระมหาสุขุม กลับมายังวัดทุ่งสมออีกครั้ง เพื่อทำหน้าที่รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ต่อมาพระครูวินัยธรประชา จึงได้ลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อเปิดทางให้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสใหม่มาปกครองวัดทุ่งสมอต่อไป

ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพระเทพรัตนกวี เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้พระมหาสุขุม สุขุมาลปญโญ เป็นเจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๒^{๑๔๔} เพื่อทำหน้าที่ปกครองและบริหารวัดสืบต่อไป

พระมหาสุขุม สุขุมาลปญโญ (ต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในราชทินนาม พระครูปริยัติพัชรโกวิท พ.ศ. ๒๕๕๖) ตั้งแต่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ได้ดำเนินการจัดระเบียบเสนาสนะภายในวัด และปรับภูมิทัศน์ของวัดใหม่ โดยทำการรื้อเสนาสนะเก่าที่ชำรุดทรุดโทรม เช่น ศาลาหลังเก่า กุฏิสงฆ์ ห้องสุขา และสิ่งก่อสร้างที่กีดขวางบริเวณกลางวัดทั้งหมด นำวัสดุเก่าเหล่านั้นที่ยังใช้การได้ไปสร้างใหม่

เสนาสนะและสิ่งที่ได้ก่อสร้างใหม่ มีดังนี้

๑. กุฏิสงฆ์ ทำด้วยไม้ ยกพื้น ต่อเสาปูน มุงสังกะสี จำนวน ๑๐ หลัง
๒. หอฉัน โรงครัว โครงสร้างไม้ มุงสังกะสี พื้นปูนปูกระเบื้อง ๑ หลัง
๓. สุขา ๓ หลัง มี ๑๖ ห้อง มี ๙ ห้องอยู่ในศาลา
๔. หอระฆัง ชั้นเดียว ๑ หลัง
๕. ศาลาปฏิบัติธรรม โครงเหล็กถ่อปูน ยกพื้น มุงเมทัลชีท ๑ หลัง
๖. ลานปฏิบัติธรรม ๑ แห่ง
๗. หล่อพระประธาน หน้าตัก ๒ เมตร ๑ องค์ พร้อมอาคารคลุม ๑ หลัง

^{๑๔๔} คำสั่งเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ที่ จจ.๔/๒๕๕๒.

๘. เทถนนคอนกรีตเข้าวัด
 ๙. หล่อเสาปูนล้อมรั้วลวดหนามรอบพื้นที่วัดทั้งหมด
 นอกจากนั้น ยังได้ทำการบูรณะเสนาสนะเก่าที่ทรุดโทรมอีก
 พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ดำเนินการทำเอกสารเสนอขอพระราชทานวิสุงคามสีมา และ
 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา^{๑๔๕} เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เสนาสนะภายในวัดทุ่งสมอทั้งหมด

๑. อุโบสถ ๑ หลัง
๒. ศาลาการเปรียญ ๑ หลัง
๓. เมรุ พร้อมศาลา ๑ หลัง
๔. โรงครัวพร้อมห้องสุขา ๑ หลัง
๕. ศาลาปลงศพ ๑ หลัง
๖. ศาลาอเนกประสงค์ ๑ หลัง
๗. ห้องเก็บของ ๑ หลัง
๘. หอฉัน โรงครัว ๑ หลัง
๙. ภูมิสงฆ์ ๒๑ หลัง
๑๐. สุขา ๔ หลัง
๑๑. หอระฆัง ๑ หลัง
๑๒. หอกกลอง ๑ หลัง
๑๓. ศาลาปฏิบัติธรรม ๑ หลัง
๑๔. ลานปฏิบัติธรรม ๑ แห่ง
๑๕. วิหารพระพุทธชินราช ๑ หลัง

ลำดับเจ้าอาวาส

๑. พระแก้ว จนทสาโร (หลวงพ่อแก้ว)	พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๔๔
๒. พระครูวินัยธรประชา (หลวงพ่อประชา อนุปโม)	พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๑
๓. พระครูปริยัติพัชรโกวิท	พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน

^{๑๔๕} ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี, เรื่อง พระราชทานวิสุงคามสีมา, เลขที่ ๙/๒๕๕๕.

๔.๑.๖.๒ กิจกรรม

เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวัตถุ เช่น ตึกอาคารใหญ่โต บ้านเรือน ถนนหนทาง สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุขมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็มีความเจริญก้าวหน้าไปไกล เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์แต่อีกส่วนหนึ่ง คือด้านจิตใจกำลังเสื่อม เห็นได้จากพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ซึ่งหันไปนิยมสิ่งแปลกใหม่ นำเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมาประพฤติปฏิบัติ หลงผิดคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติดให้โทษ ก่ออาชญากรรม หลงมัวเมาในอบายมุข เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม เช่น ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ วัดทุ่งสมอ มีกิจกรรมภายในวัดและร่วมกับประชาชนได้แก่ การจัดกองทุนส่งเสริมอาชีพ กองทุนสวัสดิการสงเคราะห์สงฆ์อาพาธ กองทุนสวัสดิการฌาปนกิจสงฆ์ อำเภอลำปาง กองทุนสวัสดิการสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากไร้

๔.๒ การจัดกิจกรรมสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

หลักการของการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัด ซึ่งสังคมไทยมีวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมี ชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นที่พึ่งพาในการแก้ไขปัญหา การจัดระบบ สวัสดิการชุมชนที่เป็นแบบธรรมชาติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเกื้อกูล เคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับวัฒนธรรมตามหลักการทางศาสนา และภูมิปัญญาของท้องถิ่นตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของชุมชนในการดูแลกันและกันก็ลดลง การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสังคม และพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับวิถีชุมชน เน้นให้ชุมชนหันมา พัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี และความสัมพันธ์ ในรูปแบบของสวัสดิการแบบครบวงจร เป็นการพึ่งตนเองที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างระบบ ร่วมกันบริหารจัดการ และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้เป็นกองทุนที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการสมทบงบประมาณจาก ๓ ฝ่าย คือ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐบาลเป็นระบบสวัสดิการของชุมชนเพื่อชุมชน การจัดสวัสดิการสังคมมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงของชุมชน และสังคมอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องเป็นแกนหลักสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผนึกกำลังกับท้องถิ่น เชื่อมโยงสวัสดิการสังคมของวัดกับการสร้างทุนใหม่ของชุมชน ซึ่งเป็นทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคม การเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของชุมชนอย่างกลมกลืน สร้างกระบวนการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีความซื่อสัตย์และมีประสิทธิภาพเป็นการสร้างระบบการเรียนรู้

ตลอดเวลา^{๑๔๖}

การจัดสวัสดิการสังคมโดยมีวัดเป็นส่วนร่วมที่เกิดขึ้นโดยฐานต่าง ๆ ซึ่งได้ให้ข้อสรุปหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคม ไว้ดังนี้

๑. ทำจากสิ่งที่เป็นจริง สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่
๒. เริ่มจากเล็กไปใหญ่ แบบค่อยเป็นค่อยไป
๓. เงินเป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ใช่เป้าหมาย ใช้เงินสร้างเงื่อนไขเพื่อให้คนอยากทำงานอยากทำความดี สิ่งที่สำคัญ คือ การให้ความคิด ทำให้คนคิดพึ่งตนเอง และอยากทำความดี
๔. ระบบสวัสดิการที่ดี ต้องช่วยเหลือแบบไม่ก่อให้เกิดการแบ่ง แยกในชุมชน
๕. เป็นองค์รวมที่ทำให้ทุกอย่างสามารถที่จะเชื่อมโยงเข้าหากันได้ กิจกรรมทุกอย่างสามารถก่อให้เกิดสวัสดิการได้ทุกเรื่อง ตั้งแต่เกิดจนตาย กับคนทุกเพศ ทุกวัย
๖. ต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ เป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับเสมอ จึงมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม และมีศักดิ์ศรี
๗. ต้องทำด้วยความรัก และมีความอดทน

หลักการจัดสวัสดิการสังคมทั้งที่เป็นสวัสดิการชุมชน ที่เกิดขึ้นจากภาครัฐในระดับมหภาค สวัสดิการชุมชนพื้นบ้าน และสวัสดิการที่เกิดขึ้นมาใหม่ตามภาวะกาลที่ทันสมัย และมีหลักในการจัดสวัสดิการทั้ง ๕ ระดับ ดังนี้

๑. ความมีประสิทธิภาพ เป็นการพิจารณาถึงการจัดสวัสดิการสังคมในชุมชนว่านำเขา (Input) เป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น โดยการที่มีประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการสังคมได้นั้น จะประกอบด้วย ๓ ระดับ คือ

๑.๑ ประสิทธิภาพในภาพรวม เป็นการพิจารณาถึงสวัสดิการที่มีการจัดในภาพรวมว่ามีค่าใช้จ่าย หรือมีทุนโดยรวมเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับผลผลิตที่เกิดขึ้น

๑.๒ ประสิทธิภาพในระดับย่อยย่อย เป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของการจัดสวัสดิการในแต่ละเรื่อง เปรียบเทียบกับการจัดสวัสดิการในรูปแบบอื่น ๆ

๑.๓ ประสิทธิภาพในการจูงใจ เป็นการศึกษาคำความเป็นไปได้ของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจในการจัดสวัสดิการนั้น ๆ จะพิจารณาถึงประสิทธิภาพในภาพรวมที่ไม่ให้เกิดผลกระทบในเชิงลบ หรือหากมีต้องทำให้เกิดผลน้อยที่สุด รวมถึงต้องมีความมั่นใจด้วยว่า จะมีการกระจายรายได้ไปสู่การจัดสวัสดิการใน

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ พระครูวรพัสร์สถิต, เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒, เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

แต่ละเรื่อง ให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมได้อย่างไร

๒. ความมีประสิทธิผล เป็นการเปรียบเทียบถึงผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) กับวัตถุประสงค์ (Objective) ที่ตั้งไว้

๓. ความโปร่งใส เป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด สวัสดิการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ของประชาชน เป็นหลัก

๔. การมีส่วนร่วม หลักการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ การวางแผน การร่วมกันจัดสวัสดิการ และการร่วมติดตามประเมินผล

๕. เป้าหมายของสังคม ในการจัดสวัสดิการจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายของสังคมว่า ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในสังคม เช่น กาส่งเสริมโอกาสให้มีความเท่าเทียมกัน การแก้ปัญหาความ ยากจน และการลดปัญหาของการกระจายรายได้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน โดยมีตัวชี้วัดอย่างน้อย ๔ ประการ คือ

- ๑) การเพิ่มสวัสดิการให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าจุดต่ำสุด
- ๒) การพิจารณาไม่ให้สวัสดิการต่ำกว่าจุดที่ยอมรับได้
- ๓) การลดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกัน
- ๔) การเพิ่มสัดส่วนของบุคคลที่ได้รับสวัสดิการที่ใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น ๆ

จากหลักในการจัดสวัสดิการ ในการศึกษาวิเคราะห์มิติทางสังคมที่เป็นไปเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายทางสังคม อาจมีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ทำให้มองดูว่าไม่คุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ แต่จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางสังคมมากกว่า การพิจารณาถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่เป็นมุมมองในมิติทางเศรษฐศาสตร์ แต่ถาพิจารณาทางสังคมทำให้การจัด สวัสดิการบางอย่างมี จำเป็นต้องดำเนินการ เช่น การพิจารณาถึงการจัดสวัสดิการตามโครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ที่ อาจว่ามองว่าไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้บุคลากรทางการแพทย์เป็นจำนวนมากเข้ามาจัดการดูแล แต่ถาพิจารณาในทางสังคมที่มีเป้าหมายในการลดภาระค่าใช้จ่ายใน การรักษาพยาบาลจะมีความ คุ้มค่าที่ทำให้ประชาชนคนยากจน มีหลักประกันในการรักษาพยาบาล ในยามเจ็บป่วยที่ช่วยให้ที่มีความ ยากจนได้มีสุขภาพที่ดี มีโอกาสหารายได้เพิ่ม หรือมีโอกาส ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น แต่โครงการนี้ก็มีข้อเสียอยู่เหมือนกัน คือ การช่วยเหลือเหลือคนที่มิฐานะดีอยู่แล้ว^{๑๔๗}

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ พระครูสันติพิชรสาร, เจ้าคณะอำเภอเมือง, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒.

จากการสัมภาษณ์^{๑๔๘} สรุปถึงหลักของการ จัดสวัสดิการสังคมที่มีการจัดการอยู่ใน ๓ รูปแบบ คือ

๑) การจัดสวัสดิการฐานทรัพยากร เป็นต้นทุนของชุมชน และเป็นรูปแบบสวัสดิการ ความมั่นคงทางสังคมที่ชุมชนจัดให้แก่คนทั่วไป รวมไปถึงคนจนในชุมชนด้วย เป็นการ จัดสวัสดิการ เพื่อคนทุกคนในชุมชน เน้นการสร้าง ความมั่นคงทางดานอาหารสำหรับทุกคน บางพื้นที่ ก็อาจใช้เป็น แหล่งหารายได้ และวัตถุประสงค์ปรอมกัน การจัดสวัสดิการที่สำคัญสำหรับฐานนี้ คือ การ ใ้ประโยชน์ จากป่าสาธารณะ แหล่งน้ำ ทรัพยากรทางทะเล รวมทั้งการใ้ประโยชน์จากทรัพยากร สวนบุคคล ระบบการจัดสวัสดิการจากฐานดังกล่าวนี้ ได้แก่

๑.๑) การใ้ประโยชน์จากป่าสาธารณะ รวมทั้งการอาศัยป่าเพื่อสร้างความมั่นคง ทางดานอาหาร และเป็นแหล่งสร้างรายได เช่น การหาหน่อไม้วามาขาย การขายเห็ดที่หามาได้จากป่า การใ้ไม้ไผ่จากป่ามาทำเป็นเครื่องจักสาน ทำไม้กวาด การใ้พื้นที่ป่าเป็นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์^{๑๔๙} เป็นต้น

๑.๒) การใ้ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนบุคคล ถือเป็นปัจจัยหนึ่งของการสร้าง ความมั่นคงทางดานอาหาร การใ้ทรัพยากรแบบนี้ต้องอยู่บนแนวคิดของสังคมแบบรวมหมู่ เป็นการพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชน เช่น การจับปลาในพื้นที่นาของคนอื่นได้ สามารถหาผัก หาของ กินจากที่โน้ไร หรือในพื้นที่นาของคนอื่นได้ เป็นต้น

๑.๓) การใ้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ มีความสำคัญมากในดานการสร้าง ความมั่นคง ทางดานอาหาร และการสร้างรายไดของชาวบ้านน้อยไปกว่การใ้ประโยชน์จากป่าสาธารณะ เพราะ แหล่งน้ำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้คนในท้องถิ่น ตั้งแต่การนำน้ำมาใ้ ในการดื่ม ทำนา เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทั้งที่ทำอะไรเพื่อกิน และเพื่อการคา เช่น การหาปลาเพื่อเลี้ยงชีพ เป็นต้น

๑.๔) การใ้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับชุมชน ทาง การประมง ในการสร้าง ความมั่นคงทางดานอาหาร เป็นแหล่งสร้างรายไดที่สำคัญที่สุด ความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรทางทะเลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีความเกี่ยวพันกับความยรอดของชุมชนที่มี อาชีพทางดานการประมงมากที่สุด

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ พระครูวรพัชรสถิต, เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายศรีไพร คนทิพย์, หมู่ที่ ๓ ต.วังบาล อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒.

๒) การจัดสวัสดิการฐานวัฒนธรรม โดยผ่านความเชื่อทางศาสนา และโครงสร้างทางสังคม คือ สวัสดิการ และกลุ่มเครือข่าย^{๑๕๐} ประกอบด้วย

๒.๑) การเกื้อกูลของคนในครอบครัวและกลุ่มเครือข่าย เช่น การสงขวาปลาอาหารให้กับลูกหลานที่ไปทำงานรับจ้าง หรือทำงานอาชีพอื่น ๆ ที่อยู่ในเมือง การขายผลิตผลทาง การเกษตร เพื่อนำเอาไปช่วยเปนครถในการกลับไปทำงานในเมือง เป็นต้น

๒.๒) การเกื้อกูลของระบบอุปถัมภ์ เช่น ระบบการทำนาแบ่งกัน ระบบการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันดูแลสัตว์เลี้ยง ระบบการทำงานเพื่อแลกกับปัจจัยในการดำรงชีวิต เป็นต้น

๒.๓) การจัดการของศาสนสถาน เช่น การให้ชาวพุทธในชุมชนได้ใช้เปนครถที่ บวชเรียนของลูกหลาน ให้ชุมชนชาวมุสลิมใช้ภูษาฎีกาเปนครถที่อบรมเด็กเล็ก และใช้ปอเนาะเปนครถเรียนรูของเด็กโดยที่ไม่มีค่าใช้จ่าย เปนครถเปิดโอกาสให้คนจนได้เข้าถึงการศึกษา เป็นต้น

๒.๔) การจัดสรรที่ดินทำกินแก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

๓) การจัดสวัสดิการฐานงานพัฒนา ส่วนใหญ่แล้วจะเปนครถความรูที่ไดมาจาก ภายนอกชุมชน โดยชุมชนจะต้องมีการปรับไขเพื่อใหเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาของตนเอง พบวา ชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมที่ทำกันเองในชุมชน และกิจกรรมที่ไดมีการรับเอามาจากภายนอกชุมชน โดยบางกิจกรรมก็ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งเปนครถจากองครภายนอกชุมชนทั้งของภาครัฐ และเอกชน ซึ่งโดยรวมแล้วสวัสดิการฐานงานพัฒนาของชุมชนนั้น นับวามีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน การจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน ฯลฯ การจัดสวัสดิการนั้นยังหมายรวมถึง การจัดการทางดานวิสาหกิจชุมชนต่างๆ รวมทั้งการจัดการทางดานทรัพยากรดิน น้ำป่า สิ่งแวดล้อมใหเปนครถสวัสดิการดวย คือ ใหสามารถ ตอบสนองกับความต้องการ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานไม่ไขทำไปเพื่อการคา การแสวงหาผลกำไร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรอันเปนครถพื้นฐานของชุมชนได

๔.๓ แนวคิดเสนอรูแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

รูแบบของการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมของวัดจังหวัดเพชรบูรณ์มีลักษณะของกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อปัจเจกบุคคล ต่อชุมชน สังคม ทั้งนี้ โดยสามารถเสนอรูแบบแบ่งไดเปนครถ ๖

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ พระครูสิริพัชรารณ, เจ้าคณะตำบลบ้านดัว, เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

दानด้วยกัน^{๑๕๑} ดังนี้

๔.๓.๑ ดานการส่งเสริมอาชีพและรายได้

๔.๓.๒ ดานการส่งเสริมการศึกษา

๔.๓.๓ ดานการดูแลสุขภาพ

๔.๓.๔ ดานการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

๔.๓.๕ ดานการพัฒนาจิตใจ

๔.๓.๖ ดานความพึงพอใจ

ดังรายละเอียดแต่ละดานที่ได้นำเสนอต่อไปนี้

๔.๓.๑ ดานการส่งเสริมอาชีพและรายได้

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พระครูปริยัติพัชรกิจ^{๑๕๒} การจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการจัดสวัสดิการทางดานการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

๑) การเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้เข้ามาทำงานที่วัดด้วยหลักการมีจิตอาสาเข้ามาทำงานไม่สามารถเรียกรองค่าตอบแทน เหมือนกับภาครัฐ ภาคเอกชน หรือบริษัททางรานต่างๆ ทั่วไป ในขณะที่ทางวัดก็ไม่ได้มีการคัดกรองคนเข้ามาทำงานแต่อย่างใด และจัดสรรค่าตอบแทนให้อย่างเหมาะสมตัวอย่างเช่น กรณีของนางเยาวภา เรือนมูล ที่เข้ามาทำงานด้วยจิตอาสาถอน ตอมา ทางวัดจัดค่าตอบแทนให้เดือนละ ๖๐๐ บาท ทำงานในหน้าที่ต่างๆมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปัจจุบันทำงานในตำแหน่งการเงินการคลัง และเป็นคณะกรรมการของวัดอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทุกรูป/คนที่มีความมุ่งมั่น มีความตั้งใจจริงในการทำงาน ก็จะได้รับโอกาสให้เข้ามาทำงานอย่างมั่นคงถาวรกับทางวัดต่อไป

๒) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ได้รับความเมตตา^{๑๕๓} และได้รับโอกาสจากทางวัดให้ได้เข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของวัด การเดินทางมาทำงานสะดวก สบาย ไม่ต้องเสีย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากนัก สามารถที่จะสร้างความมั่นคงให้กับตัวเจ้าหน้าที่เองและครอบครัว ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากทางวัด และทางวัดมีรายได้จากคณะ

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรกิจ, เจ้าคณะตำบลวังบาล, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรกิจ, เจ้าคณะตำบลวังบาล, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นายประยูร ฉิมมา, หมู่ที่ ๓ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม

ศรัทธาต่างๆที่มาทำบุญที่วัด และได้มีการบริจาคปัจจัยให้กับทางวัด และทางวัดก็ได้นำรายได้ส่วนหนึ่งมาจุนเจือ มาเกื้อหนุนให้กับประชาชนและชุมชนต่างๆเหล่านี้ เช่น กลุ่มของประชาชนที่ได้มาทำการค้าขายอยู่ที่ลานรานคาชุมชน กลุ่มคนที่มาทำงานอยู่ที่วัด ในสวนของเทศบาลตำบลก็มีกลุ่มของอปพร เป็นต้น

๓) การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสสร้างงาน^{๑๕๔} สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ โดยการขายสินค้าของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ตามนโยบายของทนายพระครูวิมลจิตตสุนทร ประกอบกับได้มีกระแสความต้องการของประชาชนทั่วไปทั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์เอง และประชาชนตามต่างจังหวัดที่มาเที่ยวชมวัดและอุทยานประวัติศาสตร์ ที่ต้องการให้ทางวัดได้จัดทำเป็นสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกต่างๆที่เป็นอัตลักษณ์หรือที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อบริการกับนักท่องเที่ยว นักแสวงบุญ และประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก จึงมีการจัดตั้งร้านค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่างๆ เช่น เสื้อผ้าไหม จากจันทน์ไหมไทย ผลิตภัณฑ์จากไม้สัก สินค้าโอท็อปต่างๆ เป็นต้น ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ มีขวัญ และมีกำลังใจที่ดี ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔) การจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการชุมชนของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อบริการให้กับประชาชนทั่วไปทำให้มีรายได้จากการประกอบกิจการ ซึ่งทางวัดนำมาจัดเป็นเงินปันผลให้กับเจ้าหน้าที่ทุกรูป/คน ทั้งนี้เงินปันผลที่จะได้รับมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับผลประกอบการและทางวัดได้มีแนวทางในการพัฒนา โดยจะจัดระบบ ระเบียบบรรณาคาใหม่ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากรานคาชุมชนต่างๆ เหล่านี้มากยิ่งขึ้น

๕) การส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรที่จำพรรษาที่วัดนี้ ได้รับการพัฒนาเป็นเจ้าหน้าที่ของทางวัด และทางวัดมีค่านิตยภัตร หรือมีค่าตอบแทนให้ทุกเดือนซึ่งพระภิกษุ สามเณรทุกรูปที่นอกจากจะมีหน้าที่ในการเรียนหนังสือแล้ว ยังต้องมีหน้าที่ประจำอยู่ที่วัดด้วย เช่น เป็นครูสอนนักเรียนบาลีที่วัด เป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่างๆ เป็นเจ้าหน้าที่ของวัดประจำ อยู่ในแผนกใดแผนกหนึ่ง เป็นต้น การจ่ายค่าตอบแทนยึดหลักความเป็นธรรม ให้ความยุติธรรมกับ เจ้าหน้าที่ทุกคน โดยพิจารณาให้ตามความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ตามตำแหน่ง หรือตาม งานที่ตนเองได้รับมอบหมายเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมถึงการจ่ายค่าตอบแทนการ จางงานตามภารกิจพิเศษอื่นๆ เช่นงานเทศกาลต่างๆ ซึ่งจางให้ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ได้เป็น เจ้าหน้าที่ประจำของวัด คา

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นายจำลอง หิงคำแก้ว, หมู่ที่ ๔ ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ตอบแทนมีตั้งแต่ระดับต่ำไปจนถึงระดับสูง โดยมีอัตราค่าตอบแทน ต่างๆ ดังนี้^{๑๕๕} ๑. ระดับต่ำ ได้เงินค่าตอบแทน ๑๕๐ บาท/วัน ๒. ระดับสูง ได้รับค่าตอบแทน ๒๐๐ บาท/วัน ๓. ระดับงานเฉพาะกิจ ได้รับค่าตอบแทน ๒๕๐ บาท/วัน นอกจากนี้ค่าตอบแทนแล้วเจ้าหน้าที่ของวัดทุกคนจะได้รับชุดเสื้อผ้าใส่ทำงานฟรีทุกคน และมีอาหารให้รับประทานฟรีทุกวันที่มาทำงาน

๖) การจัดสวัสดิการชุมชนของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์^{๑๕๖} ได้ทำให้พนักงานและผู้สูงอายุ ได้มี รายได้เพิ่มขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การที่ประชาชนได้รับค่าตอบแทนรายเดือนจากทางวัด ทำให้มีรายได้ที่จะนำมาหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ครอบครัวไม่เดือดร้อน และสามารถอยู่รอดใน สังคมได้เป็นอย่างดี

๗) ตัวแทนของกลุ่มสวัสดิการลานรานคาชุมชน มีเงินรายได้สวนใหญ่หรือรายได้ หลักๆ ของครอบครัวจากการที่ได้มาค้าขายอยู่ที่ลานรานคาชุมชนของวัดทำให้ฐานะ ความ เป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น สมาชิกในครอบครัวได้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข สามารถที่จะ ดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชน และสังคมได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นบุญอย่างมากที่ได้มาทำการค้าขายที่ลาน รานคาชุมชนแห่งนี้^{๑๕๗}

๘) รายได้ที่เป็นสวัสดิการของประชาชนอีกอย่างหนึ่ง คือ รายได้จาก การขายขยะ เศษ รูป เศษเทียนต่างๆที่มีอยู่ในวัดถือได้ว่าเป็นเงินเป็นทอง ทางวัดจึงจัดให้เป็นสวัสดิการแก่คน ที่เก็บ เศษ ขยะต่างๆเหล่านี้การจัดการในลักษณะเช่นนี้จะทำเดือนละ ๑ ครั้งหรือ ๒ เดือนครั้งตามความเหมาะสม และถือได้ว่าเป็นรายได้สวนหนึ่งของผู้ที่ได้เก็บขยะ

๔.๓.๒ ดานส่งเสริมการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ในดานการส่งเสริมการศึกษานั้น พบว่าวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการ จัดสวัสดิการทางด้าน นี้ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์^{๑๕๗} ดังนี้

๑) การมอบทุนการศึกษาให้กับโรงเรียนต่างๆในกลุ่มตำบลของตนให้แก่ เด็กและเยาวชน เด็กด้อยโอกาสที่ขยันและเรียนดี

๒) การมอบทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานของเจ้าหน้าที่วัด และประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตพื้นที่วัดๆ ที่มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งจะส่งเสริมสนับสนุนให้ทุนการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี เป็นทุนรายเดือนๆละ ๑,๐๐๐ บาท หรือ ๒,๐๐๐ บาท ตามระดับชั้นของการเรียน

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระครูชัยพัชรสถิต, ดร., เจ้าคณะตำบลหนองแม่นา, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นางพรรณนิภา ไหมล์ขุนทด, หมู่ ๙ ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรโกวิท, เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ, เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๓) การมอบทุนการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณรกรณีของพระภิกษุ สามเณร ที่สอบได้นักธรรมศึกษา และบาลีศึกษานั้น ทางจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีวันการศึกษาของคณะสงฆ์ซึ่งได้มีนโยบายให้พระภิกษุ สามเณรเหล่านั้นได้รับ การถวายนิตยภัตรตามเกณฑ์ที่ทางวัดกำหนดไว้ ดังนี้

๑. นักธรรมตรี ได้รับนิตยภัตร ๕๐๐ บาท
๒. นักธรรมโท ได้รับนิตยภัตร ๑,๐๐๐ บาท
๓. นักธรรมเอก ได้รับนิตยภัตร ๒,๐๐๐ บาท หรือ
๔. บาลีประโยค ๑ ได้รับนิตยภัตร ๑,๐๐๐ บาท
๕. บาลีประโยค ๒ ได้รับนิตยภัตร ๒,๐๐๐ บาท
๖. บาลีประโยค ๓ ได้รับนิตยภัตร ๓,๐๐๐ บาท
๗. บาลีประโยค ๔ ได้รับนิตยภัตร ๔,๐๐๐ บาท
๘. บาลีประโยค ๕ ได้รับนิตยภัตร ๕,๐๐๐ บาท
๙. บาลีประโยค ๖ ได้รับนิตยภัตร ๖,๐๐๐ บาท
๑๐. บาลีประโยค ๗ ได้รับนิตยภัตร ๗,๐๐๐ บาท
๑๑. บาลีประโยค ๘ ได้รับนิตยภัตร ๘,๐๐๐ บาท
๑๒. บาลีประโยค ๙ ได้รับนิตยภัตร ๑๐,๐๐๐ บาท

๔) การมอบทุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แก่พระภิกษุ สามเณร ทุกรูป/คน ในการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ได้รับการศึกษาที่ดี และมีอนาคต

๔.๓.๓ ดานการดูแลสุขภาพ

จากการสัมภาษณ์^{๑๕๘} พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมของวัดจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการจัดสวัสดิการดานการดูแลสุขภาพ โดย ความมุ่งหวังที่จะให้เจ้าหน้าที่วัดทุกรูป/คน ได้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี ที่ตรงกับพุทธสุภาษิตที่ว่า “อโรคยา ปรมา ลาภา ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ” และยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยส่งเสริมเจ้าหน้าที่ทุกรูป/คน ทำให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี หากเจ็บป่วยจะทำให้ไม่สามารถ ไปทำงานได้ ทำให้ไม่มีความสุข การทำงานก็ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มี

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นางหนูเป่ล่ง โพธิ์ทอง, หมู่ที่ ๑๐ ต.บ้านดิว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ประสิทธิผล แต่ถ้ามี่ร่างกายที่ สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน ไม่มีหนี้สิน การทำงานก็จะมีแต่ความสุข

๔.๓.๔ ด้านการส่งเสริมมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์^{๑๕๙}พบว่า การจัดสวัสดิการทางดานนี้ ของวัดได้ทำให้ ประชาชนในทุกภาคส่วน หรือองค์กรต่างๆทุกกลุ่ม ทุกรูป/คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางวัดได้มีส่วนร่วมกับทางวัด ในทุกๆกิจกรรม ดังนี้

(๑) มีส่วนรวมในการเป้นวิทยากรครูสอนธรรมศึกษาให้กับโรงเรียนที่อยู่ในเขตตำบล ได้สอนนักรธรรมให้กับพระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด (๒) มีส่วนรวมในการดำเนินกิจกรรม การทำบุญตักบาตรทุกวันพระ และในการจัดงานประเพณีต่างๆเป็นประจำ และอย่างต่อเนื่อง (๓) มีส่วนรวมในการประชุม ปรีกษาหารือ รวบรวมวางแผนงาน การจัดการงานต่างๆของวัด รวมถึงการเป้นคณะกรรมการรวมในการจัดการดูแลสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในวัด และมีส่วนรวมในทุกๆ กิจกรรมที่ทางวัดได้มีการจัดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง (๔) มีส่วนรวมในการบริหารงาน หรือการจัดการงานต่างๆของวัดได้มากยิ่งขึ้น (๕) มีส่วนรวมในการจัดการดานการรักษาความสะอาด ความเป้นระเบียบเรียบร้อย ของอาคารรานการรวมถึงความปลอดภัยของอาคารสถานที่ และที่จอดรถ

๔.๓.๕ ด้านการพัฒนาจิตใจ

จากการสัมภาษณ์ดานจิตใจ^{๑๖๐} พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทางดานนี้ ได้มีการพัฒนาจิตใจของประชาชนในทุกภาคส่วน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ทำให้มีพื้นฐานทางจิตใจที่ สูงขึ้น ไม่ตกไปสู่อบายภูมิ ซึ่งทางวัดได้ทำการอบรมพัฒนาจิต เจริญภาวนาให้กับพระภิกษุ สามเณร ประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา กลุ่ม และองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และจากการที่ ได้มีการ อบรมนั้น ทำให้ได้มีการพัฒนาการทางดานจิตใจให้ดีขึ้น ให้สูงขึ้นช่วยทำให้ประชาชนได้เป้นคนดีสามารถที่จะอยู่รวมในชุมชน หรือสังคมใดเป้นอย่างดี และมีความสุข ส่วนในดานของการอบราค่ายคุณธรรม จริยธรรม และค่ายต่างๆ ของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการอบรมมาโดยตลอดทั้งปอย่างต่อเนื่อง ทั้งบุคลากรของวัด ครู เด็กอนุบาล นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และองค์กรต่างๆ เรียกว่า ทางวัดได้มีการบำเพ็ญหิตานุหิตาประโยชน์ ให้กับทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ นายศุภชัย แสงคำ, หมู่ที่ ๕ ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายสายเย็น จันทร์เขียน, หมู่ที่ ๖ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์, เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔.๓.๖ ดานความพึงพอใจ

จากการที่ได้มีการศึกษา รวบรวมบทการสัมภาษณ์ และจากการทำสนทนากลุ่ม พบว่าการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะของกิจกรรมใดทำให้ประชาชนทุกภาคส่วน กลุ่ม หรือองค์กรต่างๆ ทุกกลุ่ม ทุกรูป/คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัดได้มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ด้านของความพึงพอใจ มีดังนี้

๑) มีความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการชุมชนที่ทางวัดได้จัดให้กับพระภิกษุ สามเณร เจาหาเนาที่วัด และประชาชนที่ได้อาศัยอยู่ในเขตวัดเป็นอย่างมาก

๒) มีความพึงพอใจที่การจัดสวัสดิการของวัดเป็นการจัดที่เปิดเผย ไม่เลือกปฏิบัติ แต่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้มีการจัดทำหรือที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ เป็นการจัดที่โดยไมหวังผลตอบแทนหรือไม่มีสัญญาผูกมัดใดๆ

๓) มีความพึงพอใจ เพราะทุกอย่างที่ทางวัดจัดให้ล้วนเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อประชาชนต่อทั้งเจ้าหน้าที่ของวัด และชุมชนเป็นอย่างมาก

๔) มีความพึงพอใจ และมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาทำงานอยู่ที่วัด

๕) มีความพึงพอใจที่ทางวัดได้มีเมตตาต่อประชาชน ต่อโรงเรียน และต่อชุมชนในเขตพื้นที่รอบวัด

๖) มีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์มีลักษณะของกิจกรรม เพราะทางวัดมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบ มีระเบียบ มีความเหมาะสม มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจ เป็นที่พึงพอใจของโรงเรียน องค์กรต่างๆ^{๑๖๑}

๔.๔ แนวคิดเกี่ยวกระบวนการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการสัมภาษณ์ได้พบว่าการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการดำเนินการตามกระบวนการทำงานของระบบ PDCA^{๑๖๒} ประกอบด้วยหลักการ ๔ อย่าง ได้แก่

๑) การวางแผนงาน การจัดสวัสดิการสังคมของวัด ได้มีการเชิญประชาชน คณะกรรมการวัด และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาร่วมทำการประชุม ปรึกษาหารือร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โดยที่ในแต่ละงาน แต่ละกิจกรรม ได้มีการกำหนดหน้าที่ออกมาว่างานนั้น ๆ มีใครทำหน้าที่อะไรบ้าง

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรโกวิท, เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ, เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖๒} บรรจง จันทมาส, ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 : 2000, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท, ๒๕๔๔), หน้า ๙๗.

ตรงไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้งานที่ออกมานั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้มีการตั้งไว้

๒) ปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนงานแล้วก็ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ โดยได้ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือมีหัวหน้างานไปรับผิดชอบในการ ดำเนินงานนั้นๆ เพื่อที่จะให้งานนั้นๆได้มีการดำเนินงานไปอย่างเป็นขั้นตอน มีการประสานงาน วิธีการสื่อสาร การควบคุม การตรวจสอบงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างความแรงจูงใจให้ อยากทำงาน อย่างในกรณีของทางการจัดสวัสดิการสังคมของวัด แต่แห่งที่ได้มีการแบ่งภาระ หน้าที่งานออกเป็น แผนกๆ มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบ และปฏิบัติตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย

๓) ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน คือ การตรวจสอบงานที่ได้มีการ ดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้เพื่อที่จะได้นำเอาผลของงานนั้นๆมาทำการวิเคราะห์ถึงผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้น แลวนำผลนั้นมาประเมินว่าได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร ในกรณีของการจัดสวัสดิการสังคมของวัดนั้นได้มีการแบ่งงานออกเป็นแผนกๆ และหัวหน้าแผนกจะคอย กำกับดูแลในเรื่องการมาทำงานของพนักงาน ทั้งวัน เวลา ที่มาทำงาน มีการเซ็นชื่อทุกครั้งที่มาทำงาน เพื่อที่ทำการรายงานผลการทำงานไปให้ท่านเจ้าอาวาสได้รับทราบ ทั้งนี้จะเป็นไปเพื่อการ ประเมินผลการทำงาน รวมถึงการได้รับโบนัสประจำไปด้วย

๔) ปรับปรุงแก้ไข นำผลที่ได้รับทั้งหมดมาทำการปรับปรุงแก้ไขให้ งานนั้นๆได้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีความก้าวหน้าต่อไป ในส่วนของการแก้ไขปรับปรุงนั้น ทางวัดจะทำการประชุมกันทุกเดือน เพื่อที่จะได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานในรอบเดือนที่ผ่านมาว่ามีปัญหา อุปสรรค และสามารถที่แก้ไขปัญหานั้นๆให้มีความสำเร็จได้อย่างไร ทั้งนี้ทางวัด ต้องการที่จะให้ทุกแผนกได้ทำงานตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เพื่อที่จะให้การจัดสวัสดิการสังคมของวัดได้มีการ พัฒนา และมีความต่อเนื่องของงานต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น วัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการดำเนินการตามกระบวนการทำงานของระบบ PDCA ด้วยกรนำเอาระบบนี้เข้ามาช่วยในการ ทำงานของวัดได้เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะถึงแม้ว่างานที่ทำไปนั้นไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ การปฏิบัติงานตามแผนงานยังมีปัญหา และอุปสรรค เมื่อทำการตรวจสอบแผนงาน และการปฏิบัติงานยังไม่เป็นไปตามที่ต้องการ หรือไม่เป็นไปตามในส่วนของงานที่ควรจะเป็นท้ายที่สุด แล้วทางวัดก็จะได้นำสิ่งต่างๆที่ไดพบมารวมกันทำการวิเคราะห์ มาทำการประชุมรวมกัน เพื่อให้ งานนั้นๆได้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานตามที่ได้มีการจัดทำขึ้นมา จากการที่ได้มีการประชุม ปรึกษาหารือรวมกัน และเปิดโอกาสให้ได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ เป็นไปตาม ระบอบประชาธิปไตย และการทำงานตามระบบนี้ยังเป็นการส่งเสริมงานของวัดได้เป็นอย่างดีทำให้ประชาชนโดยผู้ดี ก็นดี นอกจากนี้แล้วยังเอื้อให้เห็นถึงซึ่งความมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ

สติปัญญาที่ดีของเจ้าหน้าที่วัดทุกรูป/คนดวย

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัย “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งอธิบายในรายละเอียด ดังนี้

ด้านการศึกษานวนคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

๑) ต้องมีการให้ความรู้ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นจังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

กล่าวคือการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามาทำงานด้านการจัดสวัสดิการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัด และชุมชนที่มีที่อยู่รอบๆ วัด รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เช่นกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นต้น มีบุคลากรน้อย จึงส่งผลการลงมาดูแลงานและจัดกิจกรรมด้านสวัสดิการโดยรวม และก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการทางสังคมขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการจัดกิจกรรมของสวัสดิการทางสังคม ต้องมีการจัดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

๒) ปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ หรือกล่าวได้ว่า ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนงานการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปได้ การขาดงบประมาณ เนื่องจากว่าในประเทศไทยมีประชาชน กลุ่มชนอยู่มากมาย การที่หน่วยงานผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงจะจัดสรรงบประมาณลงมา เพื่อใช้ในการจัดสวัสดิการทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ เพราะหากมีการจัดสรรงบประมาณโดยมองไปที่ความสำคัญ ของการจัดสวัสดิการทางสังคมด้านใดด้านหนึ่งก็จะทำให้อีกด้านหนึ่งเกิดความเสียหายได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดสวัสดิการทางสังคมนั้น ก็อาจได้รับการจัดสรรงบประมาณในจำนวนน้อย หรือ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ แนวคิดการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

สรุปผลของการศึกษามีดังนี้

๑) การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑.๑) เป็นการจัดสวัสดิการที่ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน อาศัยหลักของคุณธรรม และจริยธรรมโดยเน้นประโยชน์ใน ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ประโยชน์ส่วนตัว (๒) ประโยชน์ส่วนรวมหรือเพื่อผู้อื่น และ (๓) ประโยชน์สูงสุด เพื่อบรรลุมรรค ผล และนิพพาน

๑.๒) หลักธรรมที่สัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการสังคมได้แก่ (๑) อธิปไตย ๓ (๒) พรหมวิหาร ๔ (๓) อคติ ๔ (๔) ราชธรรม ๑๐ และ (๕) วัตถุประสงค์ในการบัญญัติพระวินัย ๑๐

๑.๓) หลักการสงเคราะห์อัตถะ (ประโยชน์) มี ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ทิฏฐธัมมิกัตถะ เป็นวิธีสงเคราะห์ให้บุคคลได้มาซึ่งปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงเป็นการสงเคราะห์ต่อปัจเจกบุคคล (๒) สัมปรายิกัตถะ เป็นวิธีการสงเคราะห์เพื่อให้สังคมมีความสงบสุขเป็นการตอบสนองทางด้านสังคม เป็นการมุ่งสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมโดยส่วนรวม และ (๓)

ปรหมัตตะ เป็นวิธีการสงเคราะห์จิตใจ เพื่อให้บุคคลมีความมั่นคง มีความสงบสุข เป็นการตอบสนองด้านจิตใจ วิธีนี้เป็นการดับทุกข์ทางใจ และดับปัญหาทางกายโดยสิ้นเชิง

๑.๔) หลักการสงเคราะห์ที่สัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการสังคมในพระพุทธศาสนา มีอยู่ ๗ ประการ ได้แก่ (๑) ต้องคำนึงถึงหลักเหตุผลเป็นสำคัญ พระพุทธศาสนามองว่าสิ่งต่าง ๆ ดำเนินไปตามเหตุปัจจัย หรือดำเนินไปอย่างมีเหตุมีผล (๒) ต้องยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งเป็นหลักของการแก้ไขปัญหาทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญมาก (๓) ต้องยึดหลักพึ่งตนเอง การแก้ไขปัญหาก็เป็นเรื่องเหตุผล มนุษย์เป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (๔) ต้องเป็นไปอย่างสมถล เป็นการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจไปพร้อมๆ กัน (๕) ต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสม ยึดหลักทางสายกลาง ต้องทำหรือปฏิบัติอยู่อย่างเสมอ (๖) ต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักของชีวิต คือ การดับทุกข์หรือปัญหาได้ และ (๗) ต้องไม่ก่อทุกข์ให้กับทั้งของตนเองและผู้อื่น

๕.๑.๒ แนวคิดการพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

การจัดสวัสดิการทางสังคมขององค์การสวัสดิการสังคม มีผลการศึกษาที่แบ่งเป็นประเด็นโดยสรุปได้ ดังนี้

๑) ความหมายของการจัดสวัสดิการทางสังคมในปัจจุบัน หมายถึง การจัดบริการในรูปแบบใดก็ตามที่ทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข มีความมั่นคง มีความปลอดภัย เป็นการมองแบบองค์รวมในการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของคน สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมที่ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

๒) ลักษณะและรูปแบบของการจัดสวัสดิการทางสังคมในปัจจุบัน ผลการศึกษาได้จำแนกลักษณะของสวัสดิการทางสังคมออก คือ (๑) การเตรียมเครือข่ายและให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Support) (๒) ตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการของสังคม (๓) มีเอกลักษณ์ของชุมชนเอง (๔) เกิดจากการตรวจสอบเพื่อรับรู้อุปสรรค และร่วมกันแก้ไขปัญหาวิกฤติของสมาชิกในชุมชน (๕) สังคมประสพการณ์ และเปิดโอกาสในการรับใช้สวัสดิการสังคม สอนรวม จากการกำหนดบทบาทของคนในชุมชนเอง (๖) เกิดวิธีการดำเนินชีวิตของสมาชิกชุมชน (๗) สร้างผู้นำมีประสพการณ์และมีความสามารถจากกระบวนการของชุมชน และ (๘) สร้างเครือข่ายของชุมชน

๕.๑.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

แนวคิดของการจัดสวัสดิการทางสังคมในปัจจุบัน สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการทางสังคมขององค์กรชุมชน เป็นแนวคิดหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานในการ พัฒนา

สังคม และชุมชนให้เกิดมีความเข้มแข็ง มีการจัดการอย่างมีระบบ เกิดการจัดการที่ดีในทุก ๆ ระดับ โดยการให้ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ ความมั่นคงของมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทางสังคม ขององค์กรชุมชน ก่อให้เกิดมีแนวคิดพื้นฐานจากการออมทรัพย์ การผลิต ความเชื่อทางด้านจิตวิญญาณ ฐานทรัพยากร และฐานการพัฒนาสวัสดิการสังคม เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชุมชน ทำให้ชุมชน สามารถดำรง ยืนหยัดเป็นตัวของตัวเอง ลดการพึ่งพาภายนอกนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนใน มิติอื่น ๆ โดยสรุป คือ แนวคิด แนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนได้มีการริเริ่ม คิดค้นรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เป็น “สวัสดิการ” ในความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมถึงการดำรงชีวิตของคน ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย

๑) หลักการและแนวคิดในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ยึดหลักการสำคัญ คือหลักการกระจายสวัสดิการ และรายได้ต่างๆ ของวัดไปยังชุมชน เพื่อให้เกิดการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน เนื่องจากวัดในเพชรบูรณ์จะสามารถดำรงอยู่ได้ก็เพราะชุมชน สังคม ดังนั้นทางวัดจึงยึดหลักการคืนสวัสดิการ ที่ตีกลับสู่สังคม

๒) ลักษณะของการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งได้เป็น ๘ ด้าน ดังนี้ (๑) ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ (๒) ด้านการส่งเสริมการศึกษา (๓) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ (๔) ด้านการดูแลสุขภาพ (๕) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (๖) ด้านการมีส่วนร่วม (๗) ด้านการพัฒนาจิตใจ และ (๘) ด้านความพึงพอใจ

๓) กระบวนการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาพบว่า กระบวนการดำเนินงานจัดสวัสดิการของวัด สามารถเทียบเคียงได้กับระบบ PDCA โดยประกอบด้วย หลักการ ๔ อย่างได้แก่ (๑) P : Plan หมายถึง การวางแผนงาน (๒) D : Do หมายถึง การปฏิบัติตามแผน (๓) C : Check หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน และ (๔) A : Action หมายถึง การปรับปรุงแก้ไข ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับ การจัดสวัสดิการในพระพุทธศาสนานั้น การจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ขององค์การสวัสดิการสังคม และการจัดสวัสดิการของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๕.๒ อภิปรายผล

๑) แนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์กรจะต้องรวบรวมข้อมูลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กรในการดำเนินกิจกรรมให้มีความคล่องตัว การบริหารบุคคลพบว่า การเสาะแสวงหาเพื่อทำหน้าที่ในการดูแล

ปกป้องการอำนวยความสะดวกพบว่าพระสังฆาธิการการจะต้องมีความรู้และข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ที่สามารถนำไปกำหนดการวินิจฉัยสั่งการที่รวดเร็วแม่นยำ และการควบคุมพบว่า การใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้น พระสังฆาธิการจะต้องพัฒนาระบบของจิตสำนึก มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อพระศาสนาสำหรับการบูรณาการหลักพุทธ ที่พระสังฆาธิการมีฉันทะใส่ใจในการอนุรักษ์อยู่เสมอและมุ่งมั่น มีวิริยะความขยันหมั่นเพียรในความพยายามอดทน มีจิตตะความตั้งใจ มีความกระตือรือร้น พระสังฆาธิการจะต้องมีความรู้และข้อมูลอย่างลึกซึ้งที่สามารถนำไปกำหนดการวินิจฉัยสั่งการที่รวดเร็วแม่นยำ และการควบคุม พบว่า การใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้น พระสังฆาธิการจะต้องพัฒนาระบบของจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อพระศาสนา สำหรับการบูรณาการหลักพุทธธรรมจะต้องทำให้พระสังฆาธิการมีฉันทะใส่ใจในการอนุรักษ์อยู่เสมอและมุ่งมั่น มีวิริยะความขยันหมั่นเพียรในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ความพยายามอดทน มีจิตตะความตั้งใจในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา มีความกระตือรือร้นและมีวิมังสาใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาสาเหตุเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒) การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการใช้และจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างฉลาดตลอดจนการวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับทรัพยากรเหล่านั้น เพื่อบรรลุความต้องการในอนาคตและหมายรวมถึง การป้องกัน การดูแล การรักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ จำต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานร่วมกัน

๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ตรงกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษาองค์กรต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู มรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเพิ่มบทบาทของวัดในด้านการท่องเที่ยวที่ขาดการวางแผนอย่างระมัดระวังเป็นส่วนทำลายเอกลักษณ์ของวัด สภาพความเสื่อมโทรมของศิลปะโบราณสถาน ซึ่งขาดการทำนุบำรุงอย่างถูกต้อง และผลกระทบจากสภาวะเป็นพิษของสิ่งแวดล้อมเมือง รวมไปถึงสภาพความแออัดทรุดโทรมของชุมชน แวดล้อมวัดมีส่วนทำให้วัดขาดความงาม บทบาทของวัดที่เคยมีต่อชุมชนในลักษณะสร้างสรรค์มีความสำคัญลดน้อยลง โดยมีสถาบันอื่นมารับหน้าที่แทน เช่น โรงเรียน สภาสังคมสงเคราะห์และบทบาทที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันคือการใช้วัดเป็นสถานที่จอดรถและการให้บริการทางด้านการศึกษา จึงกล่าวได้ว่าวัดมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นและทำให้เกิดความพรั่งพร้อม สับสนภายในบริเวณวัด นอกจากนี้ความประพืดอันไม่เหมาะสมของสงฆ์มีส่วนทำลายภาพพจน์ที่ดีของวัดที่มีต่อประชาชน การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาปัญหาของวัดและชุมชน และได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว

โดยจัดระดับปัญหาเป็น ๒ ระดับคือปัญหาในระดับวัดและปัญหาในระดับชุมชน เสนอให้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาสำคัญ และเสนอให้มีกิจกรรมเพิ่มเติมทางศิลปวัฒนธรรมไปถึงการพัฒนาชุมชน เพื่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน นอกจากนี้ยังเสนอแนะแนวทางให้ภาครัฐเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกของชาติ และเข้ามามีส่วนช่วยสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อให้การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑) การศึกษาวิจัยการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรทุกภาคส่วน

๒) การศึกษาวิจัยการจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ในครั้งต่อไป ควรที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากนั้นในด้านของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือการพัฒนาจิตของประชาชน ชุมชน และองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัด ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงตนในชีวิตประจำวัน ควรที่จะได้รับการศึกษาวิจัยให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านของการดำเนินชีวิต และมีความเป็นอยู่อย่างสันติสุข

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา. คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ๑ กรมการศาสนา,
๒๕๔๐.

_____ . วัดทั่วราชอาณาจักร (เล่ม ๑). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๕.

กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
คู่มือการศึกษา นักรธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๓๘.

คำสั่งเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์. ที่ จจ.๔/๒๕๕๒.

เฉลียว บุรีภักดีและคนอื่นๆ. ชุดการศึกษาค้นคว้าวิชา ๒๕๕๓๑๐๑ ทฤษฎีระบบและการประยุกต์
ใช้ในการพัฒนา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓.

ทวี ทิมข่า. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๘.

นวม สงวนทรัพย์. สารตถจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๓๕.

บรรจง จันทมาส. ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 : 2000. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ส.ส.ท, ๒๕๔๔.

บุญมี แทนแก้ว. ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้). พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์,
๒๕๔๓.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. เรื่อง ตั้งวัดในพระพุทธศาสนา. ลำดับที่ ๑๐๐/๔๑.

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี. เรื่อง พระราชทานวิสุงคามสีมา. เลขที่ ๙/๒๕๕๕.

ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษา
ธรรมศึกษาขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

พระญาณวโรดม. ศาสนาต่าง ๆ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). **บทอบรมกรรมฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ธรรมประกาศนโยบาย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕.

_____. **ธรรมญูชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). **ธรรมบทวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวัน, ๒๕๓๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕.

_____. **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙.

_____. **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๘.

พระพุทธโฆษาจารย์. **พระวิสุทธิมรรค**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ, ๒๕๒๑.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **นิเทศธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

_____. **มองเขา มองเรา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: พรศิวการพิมพ์, ๒๕๓๔.

พระราชวรมณี (ประยูร ปยุตฺโต). **การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

พระศรีญาณโสภณ (สุวิทย์ ปิยวิฑูโช). **แม่...ชีวิตคืออะไร?**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เจ็ยฮั่ว, ๒๕๔๓.

พระศรีปริยัติโมลี. **พุทธทัศนะร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พุทธทาสภิกขุ. **เยาวชนกับความรอดของสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๙.

ภัททิรา นวลปลอด. **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางโบราณสถานโบราณวัตถุ : กรณีศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนในจังหวัดปราจีนบุรี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ดิสนิถะ. **นิพนธ์บางเรื่อง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๙.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พระมหาสมณนิยมในการบริหารการคณะสงฆ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

_____. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๔. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

สาโรช บัวศรี. **จริยธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๖.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์. **เมืองโบราณศรีเทพ สุ่มรดกโลก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด, ๒๕๖๑.

สุจิตรา รณริน. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๐.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๘.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. **คำบรรยายพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบรรลือธรรม, ๒๕๔๓.

(๒) วิทยานิพนธ์:

ณัฐหทัย ชลาชนวัฒน์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักธรรม : กรณีศึกษา บริษัท ๕๐๕ โภคภัณฑ์ จำกัด”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

พระครูปลัดอาทิตย์ อดุลเวที (ชองดี). “การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตปกครองภาค ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูวัชรสุวรรณาทธ ธรรมโชโต (ลูกซุบ). “การประยุกต์ใช้อธิปไตยธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการสนเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระประหยัด หงษ์นวล. “คำสอนเรื่องพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

พระมหาวิพนธ์ สุภจारी (วันคำ). “การศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท”.

วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาสุชาติ สุชาติ (สนิทสนม). “การประพาศติพรหมจรรย์ตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา”.

วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระสมร กุสโล (พรหมศรี). “ปรัชญาการดำรงชีวิตตามหลักปัจจัยสี่ในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง). “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระอุดมศักดิ์ ปิยวณโณ (จันทบุตร). “การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์:ศึกษาระดับทศ ๖”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พิชญ์ มานะवार. “ศึกษาแนวคิดประชาสังคมในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

มยุรี สุภังคณาช. “การศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์วัดในชุมชนริมคลองอ้อม จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

ศิวาภรณ์ รัตนพันธ์. “การศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์วัดในกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนเมือง.** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

(๓) วารสาร:

สุณีย์ ปริสุทธิ. “การส่งเสริมความตระหนักของชุมชนเชียงใหม่เสนอต่อคุณค่าด้านโบราณสถานเมืองเชียงใหม่”. **วารสาร FEU ACADEMIC REVIEW** มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๕๑-พฤษภาคม ๒๕๕๒): ๕๗.

(๔) งานวิจัย:

ธานินทร์ ไชยเชยน์ และคณะ. “โครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่สอง”. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๐.

(๕) สัมภาษณ์:

นางพรรณิกา ไมลย์ขุนทด. หมู่ ๙ ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 นางหนูเปล่ง โพธิ์ทอง. หมู่ที่ ๑๐ ต.บ้านดิว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 นายจำลอง หิงคำแก้ว. หมู่ที่ ๔ ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 นายประยูร ฉิมมา. หมู่ที่ ๓ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 นายศรีไพร คนทิพย์. หมู่ที่ ๓ ต.วังบาล อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒.
 นายศุภชัย แสงคำ. หมู่ที่ ๕ ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 นายสายเย็น จันท์เขียน. หมู่ที่ ๖ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์. สัมภาษณ์. ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 พระครูชัยพัชรสถิต, ดร. เจ้าคณะตำบลหนองแม่นา. สัมภาษณ์. ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 พระครูชัยพัชรสถิต. เจ้าคณะตำบลเขาค้อ. สัมภาษณ์. ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 พระครูปริยัติพัชรกิจ เจ้าคณะตำบลวังบาล. สัมภาษณ์. ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 พระครูปริยัติพัชรโกวิท. เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ. สัมภาษณ์. ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓.
 พระครูวรพัชรสถิตย์. เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒. สัมภาษณ์. ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.
 พระครูวรพัชรสถิตย์. เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒. สัมภาษณ์. ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒.
 พระครูสันติพัชรสาร. เจ้าคณะอำเภอเมือง. สัมภาษณ์. ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒.
 พระครูสิริพัชราภรณ์. เจ้าคณะตำบลบ้านดิว. สัมภาษณ์. ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์. ภาวะผู้นำกับการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะ สงเคราะห์ของวัด. บทคัดย่อ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://202.28.109.66/journalfiles/mcu58_2_08.pdf [๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

สารานุกรมไทย ฉบับเยาวชน. พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://WWW.ThaiJuniorEncyclopediaProject> ; <http://kanchanapisek.or.th> [๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑].

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) การวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) ศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) พัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๓ ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๓ ข้อมูลคำถามสำหรับสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มุ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพของท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพจริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระครูปริยัติพัชรธรรม

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พยุหะเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงานวิทยาลัย โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่องการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลด้านสถานที่ของการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์

.....
.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบสัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา.....นามสกุล.....

เพศ.....อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....อาชีพ.....

รายได้(ต่อเดือน).....บาท เกี่ยวข้องเป็น.....กับทางวัด

ตอนที่ ๓ ข้อมูลคำถามสำหรับสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑. ท่านได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์?

.....
.....
.....

๒. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างไร?

.....
.....
.....

๓. ท่านคิดว่าสวัสดิการสังคมของวัดทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่สังคมได้แก่อะไร?

.....

.....

.....

๔. ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือวัดด้านการจัดสวัสดิการสังคมอย่างไร?

.....

.....

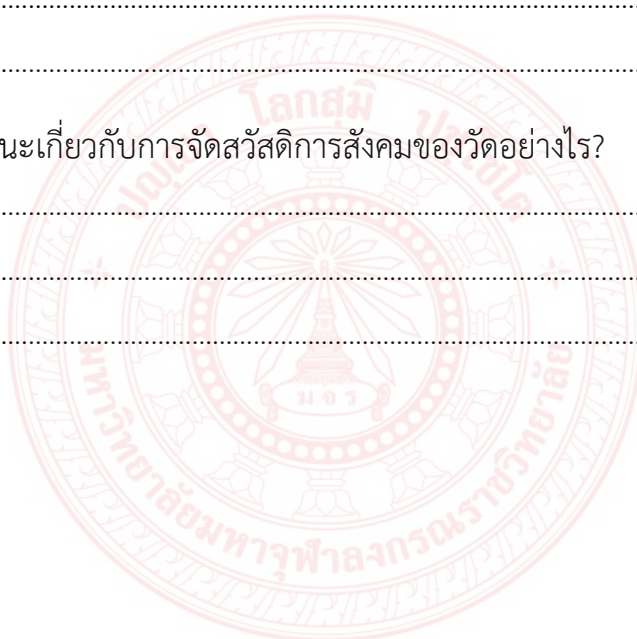
.....

๕. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของวัดอย่างไร?

.....

.....

.....

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน พระครูสิริพัชรกร เจ้าอาวาสวัดศรีภูมิ เจ้าคณะตำบลบ้านตัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

๒๒ ส.ค. ๖๓.

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพื้ทักซ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน พระครูปริยัติพิทักษ์กิจ เจ้าอาวาสวัดศรีฐานปิยาราม เจ้าคณะตำบลวังบาล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพิทักษ์ธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ฉันได้นำนี้สัมภาษณ์กับกลุ่มงานวิจัย
พระครูปริยัติพิทักษ์กิจ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน พระครูสันติพัชรสาร เจ้าอาวาสตมถเหล็ก เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบูรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ฉันได้รับข้อมูลสัมภาษณ์งานวิจัย

ขอ:

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพื้ทักซ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน พระครูปริยัติพัชรโกวิท เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

รับได้โปรดแจ้งกลับมา
พระครูสิริพัชรโกวิท
(พระครูปริยัติพัชรโกวิท)

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เรียน พระครูชัยพัชรสถิตย์ เจ้าอาวาสวัดราชพฤกษ์ เจ้าคณะตำบลเขาค้อ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

สวัสดีครับ
พี่สงัดครับ
ขออภัย
พระครูสิริพัชรโสภิต

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน พระครูวรพัชรสถิตย์ เจ้าอาวาสวัดเทพสโมสร เจ้าคณะตำบลท่าพลเขต ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

สินธุ์ทิพย์มงคลศิริธาวง
พระครูวรพัชรสถิตย์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นายดม 1๐๘ สัก๑๖๑๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีในสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล
งานวิจัย

นายดม 1๐๘ สัก๑๖๑๐

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นาย/ดร. วิชากร วิชากร*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

วิชากร วิชากร

นาย วิชากร วิชากร

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร *นางอติศดา เรืองพิมพ์*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครู

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

อติศดา เรืองพิมพ์
อำนวยการ

อติศดา เรืองพิมพ์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร **นายประคอบ ใจสวัสดิ์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
นายประคอบ ใจสวัสดิ์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร **นายอภิสิทธิ์ หนองบัว**
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครูศรีพิทักษ์โสภิต

(พระครูสิริพิทักษ์โสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๙๙๔-๗๖๘๓

มีมติให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูล
งานวิจัย
นายอภิสิทธิ์ หนองบัว

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพื้ทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นางเล็งยิ้ม เพชรบูรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

อินทิให้สัมภาษณ์งานวิจัย

นางเล็งยิ้ม เพชรบูรณ์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นางอริ สลัก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล
จากวัดชัย

นางอริ สลัก

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *สมคิด วิชาญศิริโชค*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ขมิติ วิชาญศิริโชค เก็บข้อมูลงานวิจัย

สมคิด วิชาญศิริโชค

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นางชนิด ดุสิต*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

นางชนิด ดุสิต

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร นายปิยะพงษ์ สิวานะกุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูศรีพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดี ให้สัมภาษณ์
เก็บข้อมูล งานวิจัย

นายปิยะพงษ์ สิวานะกุล

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นายศิริไพร ดนเจ็ทพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

นางศิริไพร ดนเจ็ทพย์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นายประจักษ์ ชินมณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นางหนูเน่ง โพธิ์ทอง*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครู...

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๓๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อวิจัย

นางหนูเน่ง โพธิ์ทอง

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นางจำลอง พิงค์แก้ว*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

นางจำลอง พิงค์แก้ว

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร *นางพรรณิกา ไชยรัตน์*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครูสิริพัชรโสภิต

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

นางพรรณิกา ไชยรัตน์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพื้ทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นายอ.อ.ก. นิ่ม*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครูสิริพัชรโสภิต

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

อันได้ให้สัมภาษณ์เสร็จแล้ว ขอ มล. กิ่งแก้ว
อ.ว.ทศ. นิ่ม

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร *นาง สมิษฐ์ คุ้มศรี*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย
นาง สมิษฐ์ คุ้มศรี

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นาย เทียงธรรม เดชขจร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

นาย เทียงธรรม เดชขจร

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นายศุภชัย แสนดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

นายศุภชัย แสนดี
/

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร *นาง นันทิชา มากอวด*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พระครูสิริพัชรโสภิต

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๓๗๒ มือถือ ๐๘-๙๓๙๔-๗๖๘๓

ยินดีให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
นาง นันทิชา มากอวด

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร **นายจรัส ภิรมย์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีที่สัมภาษณ์/เก็บข้อมูล
งาแก้ว

นายจรัส ภิรมย์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร **ศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยินดีที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
ศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย
เจริญพร ^{อ. วิชาญ} ^{อ. วิชาญ} ^{อ. วิชาญ}
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือ
องค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ยื่นให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

งานวิจัย

หาบ วิชาญ ^{อ. วิชาญ} ^{อ. วิชาญ}

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพื้ทักซ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร นางชนิตา จันทร์พร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

อันตีให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย

นางชนิตา จันทร์พร

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ที่ พิเศษ/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์
๙๑ ถนนพิทักษ์ อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๑๑๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูปริยัติพัชรธรรม ได้รับอนุมัติจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ให้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้การสัมภาษณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นลำดับไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้การสัมภาษณ์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริพัชรโสภิต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

วิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพชรบูรณ์

สำนักงาน

โทร. ๐-๕๖๗๐-๒๑๗๒ มือถือ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓

ภาคผนวก ค

ประมวลภาพการสัมภาษณ์งานวิจัย

ประมวลภาพการสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”

๑. ผู้นำทางด้านศาสนา

สัมภาษณ์ : พระครูสันติพัชรสาร เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบูรณ์

สัมภาษณ์ : พระครูปริยัติพัชรโกวิท เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ

สัมภาษณ์ : พระครูวรพัชรสถิตย์ เจ้าคณะตำบลท่าพล เขต ๒

สัมภาษณ์ : พระครูสิริพัชรากร เจ้าคณะตำบลบ้านตัว

สัมภาษณ์ : พระครูปริยัติพัชรกิจ เจ้าคณะตำบลบาล

สัมภาษณ์ : พระครูชัยพัชรสถิต เจ้าคณะตำบลเขาค้อ

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์การวิจัย

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์การวิจัย
เรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์”

๑) ตัวแทนของวัดในชุมชน จำนวน ๖ รูป ได้แก่

๑. พระครูสตีพัชรสาร เจ้าอาวาสวัดดงมูลเหล็ก ต.ดงมูลเหล็ก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๒. พระครูวรพัชรสถิตย์ เจ้าคณะตำบลท่าพลเขต ๒ ต.ท่าพล อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๓. พระครูปริยัติพัชรกิจ เจ้าคณะตำบลวังบาล ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
๔. พระครูชัยพัชรสถิตย์ เจ้าคณะตำบลเขาค้อ ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
๕. พระครูสิริพัชรกร เจ้าคณะตำบลบ้านดัว ต.บ้านดัว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
๖. พระปริยัติพัชรโกวิท เจ้าอาวาสวัดทุ่งสมอ ต.ทุ่งสมอ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์

๒) ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๒ คน ได้แก่

๑. นายเกียรติศักดิ์ ยุงทอง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๖ ต.ดงมูลเหล็ก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๒. นายเอกบัณฑูร์ บุญอยู่ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๐ ต.ดงมูลเหล็ก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๓. นายสงกรานต์ นาคเพชร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ต.ท่าพล อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๔. นายสนทยา โกศิตานนท์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๔ ต.ท่าพล อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
๕. นายอาทิตย์ บุญญชวงค์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๓ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
๖. นายสมศักดิ์ บุตรดี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๖ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
๗. นายเทิดศักดิ์ ปั่นแตง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๗ ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
๘. นายธีรพงษ์ โอคำ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๕ ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
๙. นางสมคิด กระจ่างยศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๙ ต.บ้านดัว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
๑๐. นายสนิท ชัยวัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๐ ต.บ้านดัว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
๑๑. นายเที่ยงธรรม เดชขจรผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๔ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
๑๒. นายจรัญ สารภี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๙ ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์

๓) ประชาชนในชุมชน จำนวน ๑๒ คน ได้แก่

๑. นางชนิดา จันทร์จร หมู่ ๖ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. นายวีระ งามสุพรม หมู่ ๑๐ ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๓. นายวันชัย บุญแสน หมู่ ๑ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๔. นายสำราญ คำสุข หมู่ ๔ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
๕. นายประยูร นิมมา หมู่ ๓ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๖. นายสุรียา ทาระนันท์ หมู่ ๖ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

๗. นายสายเย็น จันทร์เขียน หมู่ ๗ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๘. นายศุภชัย แสงคำ หมู่ ๕ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
๙. นายบุญมี ชุมปา หมู่ ๙ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๐. นางหนูเปล่ง โพธิ์ทอง หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๑. นายจำลอง หิงคำแก้ว หมู่ ๔ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๒. นางพรรณนิภา ไมล์ขุนทด หมู่ ๙ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสรุปโครงการวิจัย

<p>สัญญาเลขที่ ว.๑๙๑/๒๕๖๑</p> <p>ชื่อโครงการ การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์</p> <p>หัวหน้าโครงการ พระครูปริยัติพัชรธรรม(ชัยฤทธิ์ ทองสี) และคณะ</p> <p>คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์</p> <p>โทรศัพท์ ๐๘-๙๑๙๔-๗๖๘๓ Email : sutummo009 @ gmail.com</p>
<p>ความเป็นมาและความสำคัญ</p> <p>การวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์” เกิดขึ้นจากความสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดสวัสดิการทางสังคมที่มีต่อวัด และชุมชนที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของชีวิตโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะพระภิกษุ-สามเณร รวมถึงอุบาสกอุบาสิกาที่มีความเกี่ยวข้องกับวัด จะต้องอยู่กับวัดและชุมชน การประกอบอาชีพ การมีรายได้ หรือการได้โอกาสจากทางสังคมนั้นมีน้อย จะเรียกร้องอะไรก็ไม่ค่อยได้รับจากทางสังคมเท่าไร ปัญหาอย่างนี้จะมีกับพระภิกษุ –สามเณร อุบาสกอุบาสิกา และชุมชนวัดที่ไม่ค่อยได้รับสวัสดิการจากทางสังคมเท่าไร จึงทำให้การมีวิจัยนี้เพื่อศึกษาว่าพระภิกษุ – สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และประชาชนชุมชนวัดจะได้สวัสดิการทางสังคมอย่างไรและมีส่วนเกี่ยวข้อง</p>
<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดสวัสดิการทางสังคมตามพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์
<p>ผลการวิจัย</p> <p>ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น ในส่วนที่เป็นพระภิกษุ-สามเณร อุบาสกอุบาสิกา ประชาชนที่อยู่ชุมชนวัดได้มีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานในการพัฒนาสังคม และชุมชนให้เกิดมีความเข้มแข็ง มีการจัดการอย่างมีระบบ เกิดการจัดการที่ดี โดยการให้ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ ความมั่นคงของมนุษย์ ทูตทางสังคม และทูตทางชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัด</p>

สวัสดิการทางสังคม ขององค์กรชุมชน ก่อให้เกิดมีแนวคิดพื้นฐานจากการออมทรัพย์ การผลิต ความเชื่อทางด้านจิตวิญญาณ ฐานทรัพยากร และฐานการพัฒนาสวัสดิการสังคม เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชุมชน ทำให้ชุมชน สามารถดำรง ยืนหยัดเป็นตัวของตัวเอง ลดการพึ่งพาทภายนอก นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนในมิติอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ยึดหลักการสำคัญ คือหลักการกระจายสวัสดิการ และรายได้ต่าง ๆ ของวัดไปยังชุมชน เพื่อให้เกิดการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน เนื่องจากวัดในเพชรบูรณ์จะสามารถดำรงอยู่ได้ก็เพราะชุมชน สังคม ดังนั้นทางวัดจึงยึดหลักการคืนสวัสดิการที่ตีกลับสู่สังคม ซึ่งจะมีลักษณะของการจัดสวัสดิการทางสังคมของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งได้เป็น ๘ ด้านดังนี้ ๑) ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ๒) ด้านการส่งเสริมการศึกษา ๓) ด้านการส่งเสริม กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ๔) ด้านการดูแลสุขภาพ ๕) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๖) ด้านการมี ส่วนร่วม ๗) ด้านการพัฒนาจิตใจ และ ๘) ด้านความพึงพอใจ และได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ตรงกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษาองค์กรต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู มรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเพิ่มบทบาทของวัดในด้านการท่องเที่ยวที่ขาดการวางแผนอย่างระมัดระวังเป็นส่วนทำลายเอกลักษณ์ของวัด สภาพความเสื่อมโทรมของศิลปโบราณสถาน ซึ่งขาดการทำนุบำรุงอย่างถูกต้อง และผลกระทบจากสถานะเป็นพิษของสิ่งแวดล้อมเมือง รวมไปถึงสภาพความแออัดทรุดโทรมของชุมชนแวดล้อมวัดมีส่วนทำให้วัดขาดความงาม บทบาทของวัดที่เคยมีต่อชุมชนในลักษณะสร้างสรรค์มีความสำคัญลดน้อยลง โดยมีสถาบันอื่นมารับหน้าที่แทน เช่น โรงเรียน สภาสังคม สงเคราะห์และบทบาทที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันคือการใช้วัดเป็นสถานที่จอดรถและการให้บริการทางด้านการพาณิชยกรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาสำคัญ และเสนอให้มีกิจกรรมเพิ่มเติมทางศิลปวัฒนธรรมไปถึงการพัฒนาชุมชน เพื่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน นอกจากนี้ยังเสนอแนะแนวทางให้ภาครัฐเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกของชาติ และเข้ามามีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อให้การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พยุหยาเมือง เพชรบูรณ์ สามารถนำชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนา นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการสอนในวิชาพระพุทธศาสนากับสาธารณสงเคราะห์

๒) อาจารย์ นักวิชาการ นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และครูอาจารย์ตาม

สถานที่ต่างๆ ให้ความสนใจและนำข้อมูลการวิจัยไปพัฒนากิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น วัด วัฒนธรรมจังหวัด พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการกิจกรรมของวัดและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง

การประชาสัมพันธ์

ตีพิมพ์บทความวิชาการทางวารสารทางวิชาการ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ- นามสกุล : พระครูปริยัติพัชรธรรม ฉายา สุขโม นามสกุล ทองสี
- เกิด : วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘
- สถานที่เกิด : หมู่ ๖ บ้านนา ตำบล นางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
- อุปสมบทเมื่อ : วันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ วัดราษฎร์ศรัทธา ตำบล นางั่ว ตำบล นางั่ว อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
- วุฒิทางธรรม : พ.ศ. ๒๕๓๘ นักธรรมชั้นเอก คณะจังหวัด อุทัยธานี
: พ.ศ. ๒๕๕๑ เปรียญธรรม ๔ ประโยค คณะจังหวัดเพชรบูรณ์
- วุฒิสามัญ : พ.ศ. ๒๕๕๗ ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
: พ.ศ. ๒๕๕๘ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.)
- ตำแหน่งหน้าที่ : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนา
- ปัจจุบันสังกัดวัด : วัดราษฎร์ศรัทธา หมู่ ๑๐ ตำบลนางั่ว อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์